

ಎರಡನೆ ಬಿಎ ಕನ್ನಡ ಐಚ್ಛಿಕ ಪಠ್ಯ

ಎರಡನೆ ವರ್ಷದ ಬಿಎ.,
ಮೂರನೇ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್
[ಎನ್‌ಇಪಿ ೨೦೨೨-೨೫]

ಕನ್ನಡ ನಿಧಿ-೪

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ
ಡಾ. ಬಿ. ಗಂಗಾಧರ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಎಂ. ತಿಮ್ಮರಾಯಪ್ಪ
ಡಾ. ರಮೇಶಚಂದ್ರ ದತ್ತ
ಡಾ. ಸಿ.ಎ. ರಮೇಶ್
ಡಾ. ಬಿ.ಕೆ. ಮಂಜುಳ
ಡಾ. ಪಿ. ಸಂಗೀತ

ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಟಮಕ, ಕೋಲಾರ - 563103

ಕುಲಪತಿಯವರ ಮಾತು

ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಐದನೆ ವಸಂತಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ತನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಸಾಲಿನಿಂದ (೨೦೨೧-೨೨) ಎನ್.ಇ.ಪಿ ಜಾರಿಯಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎನ್.ಇ.ಪಿ ಕುರಿತಂತೆ ಈವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಗೊಂದಲ-ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ, ಸಂವಾದ, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳ ಮೂಲಕ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ನಿಕಾಯಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ದೃಢತೆಯಿಂದ ದಾಪುಗಾಲಿಡುತ್ತಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ಕೂಡ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೆ.

ಹೊಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ, ಅದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಬೋಧಕರು ಮತ್ತು ತಜ್ಞರು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೀಗ ಮೊದಲ ವರ್ಷದ ಪಠ್ಯಗಳು ಮುದ್ರಣಗೊಂಡು ಎರಡನೆ ವರ್ಷದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೋಧನೆಗೆ ನೆರವಾಗಲು ರೂಪಿಸಿರುವ ಹದಿನೈದು ಪಠ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತಸದ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ (ಯುಜಿ) ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಗಂಗಾಧರ .ಬಿ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರಾದ ಇತರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಪಠ್ಯ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಆಡಳಿತ ಕುಲಸಚಿವರು ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.

ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು, ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗರಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಗಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ನಿರಂಜನ

ಕುಲಪತಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ನುಡಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತಸದ ವಿಷಯ. ತನ್ನದೇ ಆದ ಬಿಬಿಸ್, ಬಿಬಿಇಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ದಾಪುಗಾಲನ್ನಿಡುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕ ಪದವಿಯ (ಭಾಷೆ, ಐಚ್ಛಿಕ) ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೊಸ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪಾಲಿಸಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ ರಚಿಸಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ಕುಲಪತಿ ಪ್ರೊ. ಟಿ.ಡಿ. ಕೆಂಪರಾಜು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುವೆ.

ಇದೀಗ ಪಠ್ಯಗಳು ಮುದ್ರಣಗೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕೈ ಸೇರಲಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಗಳ ಮುದ್ರಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸಿದ ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ನಿರಂಜನ ವಾನಳ್ಳಿ ಅವರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಮಾದರಿ ಎನಿಸುವಂತಿದೆ. ಅವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಬದ್ಧತೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಅಭಿನಂದನೀಯ.

ಎರಡನೆ ವರ್ಷದ ಪದವಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಹದಿನೈದು ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ.

ಈ ಪಠ್ಯಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣರಾದ 'ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ'ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

ಹಾಗೆಯೇ ಇದೀಗ ಪಠ್ಯಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆಡಳಿತ ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಪ್ರೊ. ಎನ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನ ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಡಾ. ಡಿ. ಡೊಮನಿಕ್ ಅವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ.

ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಕರಗಳಾಗಿರುವ ಈ ಪಠ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ಗಂಗಾಧರ .ಬಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕ ಪದವಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿ
ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸ್ನಾತಕ ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲೇಜು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ ಕನ್ನಡ, ಮುಕ್ತ ಆಯ್ಕೆ ಕನ್ನಡ, ಐಚ್ಛಿಕ ಕನ್ನಡ, ಬಿ.ಎ, ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ, ಬಿ.ಕಾಂ, ಬಿ.ಬಿ.ಎಂ. ಬಿ.ಎಸ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ, ಮೊದಲಾದ ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ಕಲರವ', 'ಕನ್ನಡ ನಿಧಿ', 'ಕನ್ನಡ ವಿಕ್ರಮ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಸ್ನಾತಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸ್ನಾತಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಪಾದಕ ಬಳಗಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ಉತ್ತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ನಿರಂಜನ ಅವರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷಾಂಗ ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಡೊಮಿನಿಕ್ ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಪ್ರೊ. ಎನ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

ಕುಲಸಚಿವರು

**ಎರಡನೆ ಬಿವಿ ಐಚ್ಛಿಕ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯ
ಕನ್ನಡ ನಿಧಿ-೪
ನಾಲ್ಕನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಪರಿವಿಡಿ**

ಪತ್ರಿಕೆ-೧

ಭಾಗ-I ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ

೧) ಭಾಷೆ ಎಂದರೆ	-ಡಾ. ಕೆ. ಕೆಂಪೇಗೌಡ
೨) ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ	-ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಸವದತ್ತಿಮಠ
೩) ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ	-ಡಾ. ಕೆ ಕುಶಾಲಪ್ಪಗೌಡ
೪) ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಪಭಾಷೆಗಳು	-ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ
೫) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು	-ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ
೬) ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ	-ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ

ಭಾಗ-II ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ :

- ೧) ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು
- ೨) ರಸ, ಧ್ವನಿ, ಅಲಂಕಾರ
- ೩) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನ - ಕವಿ, ಸಹೃದಯ
- ೪) ಪ್ರತಿಭೆ - ಸೃಜನಶೀಲತೆ
- ೫) ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು : ಭರತ, ಆನಂದವರ್ಧನ, ಮಮ್ಮಟ, ರಾಜಶೇಖರ, ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ
- ೬) ದೇಶೀ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪನೆ :

ಪತ್ರಿಕೆ-೨

ಭಾಗ-I ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ :

- ೧) ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಂಪರೆ
- ೨) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಕ್ಷಣ, ಸ್ವರೂಪ, ಅಗತ್ಯ
- ೩) ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ
- ೪) ವಿಮರ್ಶಕ - ಸಹೃದಯ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮಾನಸಿಕ ದೂರ

ಭಾಗ-II ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ

೧) ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ತಾತ್ವಿಕತೆ	-ಬಿ.ಎನ್.ಸುಮಿತ್ರಬಾಯಿ
೨) ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಬರಹಗಾರರು	
೩) ಚಾವಡಿ ಕೂಟ (ಕತೆ)	-ಗಿರಿಬಾಲೆ
೪) 'ಅವ್ವೆ' ಕವಿತೆಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಓದು	-ಎಸ್.ಐ.ಇಂಜಗನೇರಿ.

ಭಾಗ- I ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ೧. ಭಾಷೆ ಎಂದರೆ

-ಡಾ. ಕೆ. ಕೆಂಪೇಗೌಡ

ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತವಾದಂತ ವಿಷಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂತ್ರದರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಾನಾ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಭಾಷೆಯ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ.

ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ನಡೆದು ಬಂದಿವೆ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಫ್ಲೇಟೋ “ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ, ಮನುಷ್ಯನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟನು. ಅಂತೆಯೇ “ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದು ಹೆನ್ರಿಸ್ವೀಟ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ವೆನ್ರಿಚ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ “ಭಾಷೆ ಎಂಬುದೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಕೇತ. ಈ ಸಂಕೇತಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾನವ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಭಾಷೆ”. ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಎಂದರೆ “ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಜನರು ಆಡುವ ಮಾತು” ಅಷ್ಟೆ.

ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಸನ್ನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಕಣ್ಣುಮಿಟುಕಿಸುವುದರಿಂದ, ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಾವುಟಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ, ಸಿಳ್ಳೆ ಹಾಕುವುದರಿಂದ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದ, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಇವು ಭಾಷೆಯಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಸನ್ನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸನ್ನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಸರಳವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ನೂರಾರು ಬಗೆಯ ಸನ್ನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅವು ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದರೆ, ‘ನೀರು ಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಗೋ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ‘ಕಾಫಿಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಸನ್ನೆಗಳಿಂದ ಕಾಫಿಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರೂ ಸಕ್ಕರೆ ಅಥವಾ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು, ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾವನೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಷೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. “ತಮ್ಮ ಭಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ-ಭಾವಾವೇಶಗಳನ್ನೂ, ಬಯಕೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ವಿಧಾನವೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಸಪೀರ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರೋಚೆ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ “ಸೀಮಿತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಶಬ್ದ ಸಮುದಾಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಐಸ್ಟರ್ “ಮನಸ್ಸಿರುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯ ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿವಿಧ ಸಂಕೇತಗಳು, ಮನುಷ್ಯನ ಧ್ವನ್ಯುಚ್ಚಾರಣೆ, ಸನ್ನೆ, ಸಂಕೇತಗಳು, ನರ್ತನ, ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಟಿನ್ ಪ್ರಕಾರ: “ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಒಂದು ಮಹತ್ ಸಾಧನ.” ಹಾಲಿಡೆ ಪ್ರಕಾರ “ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಶಬ್ದ ಸಮುದಾಯ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಬಳಸಬಹುದಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಶಬ್ದ ಸಮುದಾಯವೇ-ಭಾಷೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಭಾಷೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಧ್ವನಿ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದೊಂದು, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು. ಅದು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಚಿತ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರ ಅರಿವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಭಾಷೆ. “ಭಾಷೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಧನ. ಅದು ಮನುಷ್ಯರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಒಂದು ಅಂಗ” ಎಂದು ಎರ್ಡ್‌ಮನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗಿರುವ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಟ್ಟು ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ “ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಸಾಧನವೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಎಬ್ಬಿಂಗ್‌ಹೌಸ್ ಎಂಬ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ “ಸ್ವಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಕೇತಗಳ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೂ, ಅವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅರ್ಥವು ಮಾನವನ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಫರ್ಡಿನಂಡ್ ಡಿ ಸ್ಸೂರ್ “ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಕೇತಗಳ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಅವು ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೆಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಏಕತೆ ಇದ್ದರೂ, ಅವರು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ವಿಲ್ಲರ್ ಕೌಚ್ “ಪದಗಳೆಂಬ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ, ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧನವೇ ಭಾಷೆ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಸ್ಪೂಟ್‌ವೆಂಟ್, ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಟ್ರಾಗರ್ ಮುಂತಾದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತುಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸೂತ್ರಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ, ಬಹು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ: “ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಭಾಷೆ”.

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಸೂತ್ರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಯ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಶಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಹೀಗಿವೆ:

೧. ಭಾಷೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ
೨. ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
೩. ಭಾಷೆ ಉಚ್ಚರಿತ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
೪. ಭಾಷೆ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಉಚ್ಚರಿತ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

೧. ಭಾಷೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಭಾಷೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇದು ಭಾಷೆಯ ಒಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗುಣ. ಭಾಷೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯವು ಸರಳ ಹಾಗೂ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶ ತಿಳಿಯಲು ಹುಚ್ಚರು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. (ಅಸಾಂಗತ್ಯ)

೨. ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಇದು ಭಾಷೆಯು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವು ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುವುದು. ಈ ಸಂಕೇತಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಇತರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗಿಂತ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ರೈಲು ಹೊರಡಲು ಹಸಿರು ಬಾವುಟವನ್ನು, ನಿಲ್ಲಲು ಕೆಂಪು ಬಾವುಟವನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಇವೂ ಸಹ ಸಂಕೇತಗಳೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಗೌರವ ಸೂಚನೆಗಾಗಿ ಕೈಮುಗಿಯುವರು. ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ

ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂದು ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಆಗುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರವ್ಯಗಳೆಂದು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಮಾಡಬಹುದು. ಸಂಚಾರೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೀಪಗಳು, ಫಲಕಗಳು, ಮಿಲಿಟರಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲಾ ದೃಶ್ಯ ಸಂಕೇತಗಳು. ಸಿಳ್ಳೆ, ಗಂಟೆಯನಾದ, ಸೈರನ್‌ಕೂಗು, ಕಾಲಿಂಗ್ ಬೆಲ್ ಮುಂತಾದವು ಶ್ರವ್ಯ ಸಂಕೇತಗಳು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಶ್ರವ್ಯ, ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎರಡು ತರದ ಸಂಕೇತಗಳಿವೆ. ಅವು ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಮತ್ತು ಬರಹದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಕೇತಗಳು. ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪಿ ಇದ್ದರೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ, ರೂಢಿಯಿಂದ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅರ್ಥವಿರುವ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಗೆ 'ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೨. ಭಾಷೆ ಉಚ್ಚರಿತ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕನ್ನಡದ ಹಾಲು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಕನ್ನಡ ಪದದಲ್ಲಿ ಹ್+ಆ+ಲ್+ಉ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳಿವೆ. ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವು ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಇಂತ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳೇ ಭಾಷೆಯ ಜೀವಾಳ. ಅಂತೆಯೇ "ಕಲ್ಲು" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೇವಲ ಈ ಒಂದು ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅನೇಕ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳೂ ಸಹ ಇರಬಹುದು. ಆ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಲಿಪಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಮಗ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ, ಉಚ್ಚರಿತ ಸಂಕೇತಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಭಾಷೆಯು ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಸಮರ್ಪಕ.

೩. ಭಾಷೆ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಉಚ್ಚರಿತ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳಿಗಿರುವ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಪದಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಗುಣವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮರ, ಮನೆ, ಕೆರೆ, ಮುಂತಾದ ನಾಲ್ಕು ಧ್ವನಿಗಳ ಪದಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಕಾಯಿಲೆ, ಲಕ್ಷಣ, ಮನವಿ, ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಮರೆವು, ಮಡದಿ, ಕೆರೆತ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ನಾಲ್ಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಗುಣದಿಂದ ಹಲವಾರು ಪದಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳು ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪದಸಂಪತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. "ನೀರು" ಎಂಬ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ "ವಾಟರ್" ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ "ಪಾನಿ" ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ "ನೀಳ್ಳು" ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಜಲ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಪದಗಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಭಿನ್ನ ಪದಗಳಿರುತ್ತವೆ. (ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು) ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಭಾಷಾ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್ (Language), ಲ್ಯಾಟಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ್ವ (Lingua), ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತು, ನುಡಿ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ಲು, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಯಾವುದೋ ಪದದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಅವರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳ ಉಗಮವಾಗಬಹುದು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಹೊಸ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲಾ ಅವುಗಳ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗುಣವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪದಗಳು ಉಗಮಗೊಂಡು, ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮರ ಎಂಬ ಪದದ ಕಲ್ಪನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು, ಮಾವು, ಬೇವು, ನಿಂಬೆ, ಸೀಬೆ, ಹಲಸು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಜನರ ತಮ್ಮ ಆಂತರಿಕವಾದ ಭಾವ-ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಬಯಕೆ ಬಸಿರುಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ತಮ್ಮ ಉಚ್ಚಾರಣಾವಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನೇ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಯೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಬ್ರಿಟಾನಿಕಾ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರಣೆ ಇಂತಿದೆ. “ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ (ಅಥವಾ) ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಭಾಷೆ.”

೨. ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ

-ಸಂಗಮೇಶ ಸವದತ್ತಿ ಮಠ

ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತತ್ವಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಗುಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಇವೆ. ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧. ಭಾಷೆ ದೈವದತ್ತವಾದುದು : ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾಷೆ ಪ್ರಕೃತಿ ದತ್ತವಾದುದೇ ಅಥವಾ ದೈವದತ್ತವಾದುದೇ ಎಂಬ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ “ಭಾಷೆ ದೈವದತ್ತವಾದುದು” ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅಚಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಭಾಷೆಯ ದೈವಿಕ ಉಗಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದ, ಸರಿಯಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ದೊರೆತದ್ದು ಹದಿನೆಂಟನೆ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ. ಭಾಷೆ ದೈವದತ್ತವಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ, ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಣ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಧ್ವನುತ್ಪಾದನಾಂಗಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭಾಷೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸಮಾಜದ ನೆರೆವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆ ಕಲಿಸಿದುದರಿಂದ, ಕಲಿತುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಬಂದಿರುವಂತದು. ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಮಾನವನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನವೇ ಭಾಷೆ.

೨. ಮಾನವ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಣಿ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು : ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಸಂಕೇತಾತ್ಮಕವಾದ ಭಾಷೆಯುಂಟು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಕೇತಗಳು ಬಹಳ ಪರಿಮಿತವಾದುವು, ಪ್ರಾಣಿಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದುವು ಮತ್ತು ಅವು (ಸಂಕೇತಗಳು) ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದವು. ಮಾನವ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬಲ್ಲ. ಮಾನವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಧ್ವನಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಧ್ವನಿಗಳು ಪದ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾನವನ ಭಾಷೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದಂತೆ, ಪ್ರಾಣಿಭಾಷೆ ಆಗಲಾರದು. ಮನುಷ್ಯನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವೈತಭಾವ, ಉತ್ಪಾದಕತೆ, ಅನುಕೂಲತೆ, ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯತೆ, ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ, ಪ್ರೌಢತೆ, ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿವಾಹಕತೆ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಿವೆ. ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಾನವನಂತೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾನವನ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಣಿ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದುದು.

೩. ಭಾಷೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಿಯೆ : ಮಾನವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಹೊಣೆಗಳಿಗೆ, ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಸಮಾಜ ಜೀವಿ ಎನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಷೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಸಮಾಜ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ವರ. ಅದರ ಅಳಿವು ಮತ್ತು ಉಳಿವು, ಅವನು ಬಾಳಿ ಬದುಕುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಮಾನವ ತನ್ನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತನ್ನು ಕಲಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಶಿಶುವೊಂದನ್ನು ಸಮಾಜದಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳುವ, ಅಗತ್ಯವೇ ಭಾಷೆಯ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

೪. ಭಾಷೆ ಯಾರ ವಾಂಶಿಕ ಆಸ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ : ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ರೂಪ, ಗುಣ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ವಾಂಶಿಕವಾಗಿ ಲಭಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಅದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾಷೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಹ ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಆಸ್ತಿಯೇ ಹೊರತು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕುಟುಂಬದ ಆಸ್ತಿಯಂತೂ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ.

“ಭಾಷೆ ಆಡುವವನ ಆಸ್ತಿ” ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಗ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಆ ಮಗು ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ,

ಮಗುಹುಟ್ಟಿದ ದಿವಸದಿಂದ ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದೋ ಅದೇ ಆ ಮಗುವಿನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಾಗುವುದು.

ಮಾನವ ತನ್ನ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ, ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಇತರ ಹಿರಿಯ-ಕಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಹಜ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ತಾಯ್ನುಡಿ (ಮಾತೃಭಾಷೆ) ಎನ್ನಬಹುದು.

೫. ಭಾಷೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಲಭಿಸಿದ್ದು : ಸಮಾಜದ ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಬಂಧು ಬಳಗ, ಸ್ನೇಹಿತರು ಮುಂತಾದವರ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಭಾಷೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ತಾನು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯ ಉಗಮವೇನು? ಅದರ ವಿಕಾಸ ಹೇಗೆ? ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಅರಿವು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕಲಿತು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಷೆ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಗು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಕೇಳಿ, ಆಮೇಲೆ ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿ, ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಡಿ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ ಮಗು. ಅನುಕರಿಸುವ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾದ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ, ಮನುಷ್ಯ ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ, ಆಡಿ, ಅನುಕರಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೬. ಭಾಷೆ ನಿರಂತರ ಪರಿವರ್ತನಾಶೀಲವಾದುದು : ಭಾಷೆ ನೀರು ನಿಂತ ಕೊಳದಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವನದಿ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭಾಷೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿವರ್ತನಾಶೀಲತೆ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಗುಣ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಆರು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭಾಷಾಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಭಾಷಿಕ ಕಾರಣಗಳು, ಭಾಷಿಕೇತರ ಕಾರಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅವನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಪರಿಸರಗಳೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭಾಷೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

೭. ಭಾಷೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವಿರುತ್ತದೆ : ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಭಾಷೆಗೂ ಇತಿಹಾಸವಿರುವುದು ಖಚಿತವಾದರೂ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಅದನ್ನು ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದ ಸಂಗತಿ. ಬರಹವಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಭಾವದಿಂದ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಪಿಯಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಾದರೆ, ಬರಹದ ದಾಖಲೆಗಳು, ಶಾಸನಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ವಿವರಗಳು ದೊರೆತು, ಆ ಭಾಷೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

೮. ಭಾಷೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಎಲ್ಲೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ: ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವ ಜನರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾಷಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಮಾಣವೂ ಆಧಾರಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಒಂದು ಭಾಷಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಡುವವರು ಇರಬಹುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಕೊಂಕಣಿ, ಬಡಗ, ಕೊಡಗು, ತುಳು, ಹವ್ಯಕ, ಸೋಲಿಗ, ಕುರುಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇತರ ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾದುದರಿಂದ, ಕರ್ನಾಟಕ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯ ಜನರೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಕಾರಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಬಳಸಬೇಕು.

ವಿಶಾಲವಾದ ಭಾಷಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಕಸಿತಗೊಂಡು, ಅದರ ಭಾಷಾಕ್ಷೇತ್ರವು

ವಿಶಾಲವಾಗಬಹುದು. ಇಂತ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಕುಚಿತಗೊಳ್ಳುವುದು, ವಿಕಸಿತಗೊಳ್ಳುವುದು, ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎನ್ನಬಹುದು.

೯. ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಧ್ವನಿಪ್ರಪಂಚ : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಧ್ವನಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೂ, ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಾಷಾಧ್ವನಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಧ್ವನಿಸಮೂಹ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಪದ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಸಮರ್ಪಕವೂ, ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧೦. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಮೌಲ್ಯದ ವ್ಯಾಪಕತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಿದೆ : ನಾವು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಹೊಸ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಧ್ವನಿಮೌಲ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಕೂಲ ಭಾಷೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಹಿರಿಯರ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಭಾಷೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತಿ ಬಳಸುವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕವಿ ಭಾಷೆಗೆ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿ, ಪ್ರತಿಮೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಕಣ್ಮಂದೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಮೌಲ್ಯದ ವ್ಯಾಪಕತೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ವಾರ್ತಾವಾಹಕ, ಸಂಸ್ಕೃತಿವಾಹಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

೧೧. ಭಾಷೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ : ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಮ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಬೇರೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮವು ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭಾಷೆಯ ನಡುವಣ ವ್ಯವಹಾರ ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧ್ವನಿ, ಪದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯ ಇವು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಪದಗಳೂ, ಪದಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಪದ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಗಳು ಒಂದು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ಭಂಗಬರುವುದು. ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವೂ ಅದರಿಂದ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಭಾಷೆಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೂ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡುವವರು ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಉಚ್ಚರಿತ ಧ್ವನಿಗಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಧ್ವನಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

೧೨. ಭಾಷೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಸರಳತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವುದು : ಇದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ವಿಚಾರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಯೋಗಾವಸ್ಥೆಯ (Synthetic) ಕಡೆಯಿಂದ ವಿಯೋಗಾವಸ್ಥೆಯ (Analytic) ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ಭಾಷೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಸರಳತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪಯಣಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮನುಷ್ಯ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಸರಳತೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಧಿಕ ಪರಿಶ್ರಮ, ಅಧಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇಂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮುಂತಾದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೆ, ವಿಚಾರ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೩. ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸ್ಥೂಲತೆಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದು : ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆ, ಅಪ್ರೌಢ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪ್ರೌಢ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಮೇಲ್ಮೋಟಕ್ಕೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಸಹಜ ಪರಿಣಾಮ. ಮನುಷ್ಯ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ, ಅಗತ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಲಿಪಿ ಇರುವ ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಭಾಷಾ ಪ್ರಗತಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು (ನಾಗರಿಕತೆ) ಬೆಳೆದಂತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಅರಳಿದಂತೆ, ಭಾಷೆ ಪ್ರೌಢತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡ, ಹಳಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಎಂಬ ಹಂತಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಿಪ್ರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಳಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢತೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೇತಾತ್ಮಕವೂ, ಪ್ರತಿಮಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಪ್ರೌಢತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳ ಗಳಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ವಿಪುಲವಾದ ಶಬ್ದಭಂಡಾರ, ನವೀನ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳು, ಪುಷ್ಪ ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಮೃದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಭಾಷೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಭಾಷೆಯ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಬಹುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢತೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಗಳಿಸಿತ್ತೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಕಷ್ಟ. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಬರಹದ ಭಾಷೆ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಸುಲಭ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಾದರೂ ಸ್ಥೂಲತೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ರೌಢತೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವುದು ಸಹಜ.

೧೪. ಭಾಷೆಗೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂಬುದಿಲ್ಲ : ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಗೆ ಇದೇ ಅಂತಿಮಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ಭಾಷೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ರೂಪ ಬಳಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ, ಅದರ ಅನೇಕ ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷಾಸ್ಥಾಯಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಯ ಪರಿವರ್ತನಾಶೀಲತೆ ಅನೇಕ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಕಾಸ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು.

೨. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ

—ಡಾ. ಕೆ. ಕುಶಾಲಪ್ಪಗೌಡ

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಭಾಷೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ತಾಮ್ರಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದರೆ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬರಹ ಮತ್ತು ಆಡುಭಾಷೆ ಎರಡನ್ನೂ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಡು ಭಾಷೆಗಳು ಅಶುದ್ಧ. ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅಷ್ಟೇನು ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಿಂದಿನವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಇಂತ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಬರಹದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಬರಹದ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿತು. ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿತು. ಬರಹದ ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಿಂತ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತು. ಆಡುಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಹದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿವೇಚಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂತ ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಕವಾದುದಾಗಿ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಕುಚಿತವಾದುದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿತು.

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅವುಗಳ ಇತಿಹಾಸ ತಿಳಿಯಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತ ಭಾಷೆಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅಮೆರಿಕ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ, ತಾಮ್ರಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಳಸತೊಡಗಿದರು. ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಲಿತ ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ, ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಇವುಗಳಿಗಿರುವ ಅಂತರ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಅನಂತರ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇದು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಎಂಬುವು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಪರಸ್ಪರ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬುದು ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಇಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಶಾಖೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ, ತಾಮ್ರ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಮೂಲ ಭಾಷೆಗಳು, ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತಿಹಾಸ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಕೆಲವರು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

Philology (ಫಿಲಾಲಜಿ) ಎಂಬುದು ಮೂಲತಃ ಗ್ರೀಕ್ ಶಬ್ದ. ಇದು ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ philos, logos, logy ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ರೂಪಗಳು ಸೇರಿಯೇ philology ಎಂಬ ಶಬ್ದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ philos ಎಂದರೆ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಮಮತೆಯುಳ್ಳ ಎಂಬರ್ಥವಿದ್ದರೆ, logos ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾತು, ನುಡಿ ಎಂಬರ್ಥವೂ, logy ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಈ ಮೂರು ರೂಪಗಳು ಕೂಡಿ ಆದ philology ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ಭಾಷೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ- ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಮೇಲೆ philology ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ linguistics ಎಂಬುದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆಗ

ಭಾಷೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಬಗೆಯ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು linguist (ಲಿಂಗ್ವಿಸ್ಟ್) ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ನಾನಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ನಿರ್ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ, ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಭೂಷಣ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಾಕರಣವು ತೌಲನಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ, ತೌಲನಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ, ಭಾಷಾವಲೋಕನ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

೪. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಪಭಾಷೆಗಳು

—ಎಂ.ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ

“ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಭಾಷೆ”. ಜೆ.ಬಿ. ಕ್ಯಾರಲ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: “ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಯ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಗಳ ರಚನಾಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಒಂದು ಜನಸಮುದಾಯವು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ವಸ್ತು, ಘಟನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ದಾಖಲುಗೊಳಿಸುವ ಧ್ವನಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಭಾಷೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳು ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆಂಗಿಕ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮನೋಗತ ತಿಳಿಸುವುದು ಭಾಷೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ, ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳು ಆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿರಬೇಕು. ಮನೆ (ಮ್ ಅ ನ್ ಎ mane) ನಾಲ್ಕು ಧ್ವನಿಮಾಗಳ ಸಮೂಹ. ಅದೇ ‘ಮನೆ’ ಎಂದಿದ್ದರೆ, ನಾಲ್ಕು ಧ್ವನಿಮಾಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೂಢಿಯ ಅರ್ಥಸೂಚಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಧ್ವನಿಸಮೂಹ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸಂಕೇತವಲ್ಲ.

ಭಾಷೆ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ನಿರಂತರ ಹರಿಯುತ್ತ, ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕಾಲದೇಶಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತದೇ ಹೊರತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಭಾಷಾವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಾರಣಗಳು. ಆಂತರಿಕ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಧ್ವನಿವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು. ಭಾಷಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯಪರಿಣಾಮ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಒಂದು ಸಮಾಜದ, ಒಂದು ಭಾಷಾವರ್ಗದ ಜನರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭೇದ, ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಕರಣದಿಂದ, ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಬರುವುದು. ಮಕ್ಕಳು ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಮಾತು ಕಲಿಯುವಾಗ ಆಯಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಂಠ, ಧ್ವನಿ, ಸ್ಥಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು, ಮಗು-ವೃದ್ಧ ಮುಂತಾದವರ ಕಂಠ-ಧನಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ-ಮಾತನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಕಾಕು, ಏರಿಳಿತ, ರಚನಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಇರುತ್ತದೆ, ಇದನ್ನೇ ‘ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆ’ ಎನ್ನುವುದು. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆಗಳೇ (idiolects) ಇರುವುದು. ಆದರೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಏಕರೂಪತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅಂತೆಯೇ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಮುದಾಯದ, ಕೇರಿ ಮೊಹಲ್ಲಾಗಳ, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಊರಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಏಕರೂಪತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹರಡಿ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ, ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಏಕರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಏಕರೂಪತೆಗೆ ಭಂಗ ಬರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ, ಕಾರಣಗಳೂ ಉಂಟು. ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ವಿಸ್ತಾರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾದಷ್ಟೂ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಮೊತ್ತವೇ ಆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ‘ಉಪಭಾಷೆ’ (dialect) ಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನ ಆಡುವ ಒಂದು ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದವೇ ಉಪಭಾಷೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆ ಕೇರಿ-ಊರುಗಳ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಗಳಿಂದ. ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಏಕರೂಪತೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾದಷ್ಟೂ ಭಿನ್ನತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ೧. ದೇಶದ ವಿಸ್ತಾರ, ದೇಶ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಎಲ್ಲ ಭಾಗದ ಜನರೊಂದಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶ ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದಷ್ಟೂ (ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯ) ಸಂಬಂಧ ಹೆಚ್ಚು, ಏಕರೂಪತೆ ಸಾಧ್ಯ. ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಅಮೆರಿಕದ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಅಮೆರಿಕನ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಡಿಯಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ೨. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಂದ ಜನಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ೩. ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ, ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ, ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಾಗ ಆಯಾ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರ, ವ್ಯವಹಾರ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ, ಉಳಿದ ಭಾಗದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಯುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿದೆ. ೪. ಗಡಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಭಿನ್ನಭಾಷಾ ಪ್ರಭಾವ: ಗಡಿಯಾಚೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಾಡುವ ಜನರಿದ್ದರೆ ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ, ಶಬ್ದಕೋಶಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗಿ ಅಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳು ತಲೆದೋರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಂತಭೇದಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೇ ಉಪಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಉಪಭಾಷೆಗಳೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆಗಳಾಗಬಹುದು. ಮೂಲದ್ರಾವಿಡದಿಂದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳು, ಕವಲೊಡೆದು ಸ್ವತಂತ್ರಭಾಷೆಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು ಹೀಗೆಯೇ.

ಕನ್ನಡದ ಉಪಭಾಷೆಗಳು : ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೇಲೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಂತಭೇದಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ.

೧. ಕನ್ನಡನಾಡು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗೋದಾವರಿಯಿಂದ ಕಾವೇರಿಯವರೆಗೆ ಹರಡಿದ್ದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನಾಡು. ಆದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಜನರಿಗೆ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಯ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆ.
೨. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಾವಳಿಗಳಿವೆ, ಮಲೆನಾಡಿದೆ, ಬೆಂಗಳೂಡಿದೆ, ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರಯಾಣದ ಅಡಚಣೆಯಿಂದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದುಹೋಗದಿದ್ದರೂ, ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನಬಹುದು.
೩. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರತು, ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ವಿಭಜನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಂತಭೇದ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮದರಾಸು ಕರ್ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂತರ್ಭೇದಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಜನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ, ಭೂಮಿ ಕಾಣಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತದ ರಾಜಧಾನಿಯೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದರು. ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡ, ಬಿಜಾಪುರ ಕನ್ನಡ, ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ, ಮಂಗಳೂರು ಕನ್ನಡ ಹೀಗೆ ಆದುವು.
೪. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಗಡಿ ಪ್ರಾಂತಗಳಾಗಿ ಕೇರಳ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗೋವ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಿವೆ. ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಭಾಷೆಗಳು (ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಗಳು) ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಮರಾಠಿ, ಉರ್ದು, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಂಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣವಾದ ನಂತರ, ಬೆಂಗಳೂರು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ, ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಹಾರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಕರೂಪತೆ ಮೂಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಂತಭೇದಗಳು ಉಳಿದೇ ಇವೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ (ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವ) ನಾಲ್ಕು ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೈಸೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ಉಪಭಾಷೆಗಳು. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶದ ಕೇಂದ್ರ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಉಪಭಾಷೆ ಎನ್ನಬಹುದೆಂದು ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಿಜಾಪುರ ಕನ್ನಡ ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ-ಬಿಜಾಪುರ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಗಳೂರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ ಉಪಭಾಷೆ ಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಂತಭೇದ ಅಥವಾ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು, ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮೈಸೂರು-ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಮೈಸೂರು-ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡ :

೧. ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯ ಪದಾಂತ್ಯ ಸ್ವರ ಎ> ಇ ಎಂದು ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಮನೆ-ಮನಿ, ಅನೆ-ಅನಿ, ಕುದುರೆ-ಕುದುರಿ, ಒಂಟೆ-ಒಂಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ

೨. ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಂಜನಾಂಶಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುವ ಉ > ಅ ಎಂದಾಗಿ ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಇಂಗ್ಲೆಂಡು > ಇಂಗ್ಲೆಂಡ, ಕಾಲೇಜು-ಕಾಲೇಜ, ಬಟ್ಟಲು-ಬಟ್ಟಲ, ಹೋಟೆಲು-ಹಾಟೆಲ. ಹೋಟೆಲ್ ಉಪಾಹಾರ ಗೃಹಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಖಾನಾವಳಿ ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.
೩. ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ, ಇವೆ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳದೇ ಆದ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳು ಅದೆ-ಅವೆ ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲುಂಟು. ಉದಾ: ಮೈ-ಹುಡುಗ ಬಹಳ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಧಾ-ಬಾಲಕ ಬಾಳ ಶಾಣ್ಯಾ ಅದಾನ.
೪. ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದು, ಉವು>ಅದು, ಅವು ಎಂದು ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಬರುವುದು - ಬರ್ದದ. ಬರುವುವು-ಬರವವು.
೫. ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳು ರೂಢಿಯ ಕಾರಣ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿವೆ. 'ತಿಂಡಿ' ಎಂದರೆ ಆಹಾರ, ತಿನಿಸು ಎಂದರ್ಥ ಮೈಸೂರು ಕಡೆ, ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ತೀಟೆ ಎಂದರ್ಥ. ಮೈಸೂರು ಕಡೆ ಬಚ್ಚಲು ಎಂದರೆ ಚರಂಡಿ ಎಂದರ್ಥ, ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ಸ್ನಾನದ ಮನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ. 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬುದು ಮೈಸೂರು ಕಡೆ ತಾಯಿ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಸಂಬೋಧನೆಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವ್ವ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಬಳಕೆ, ಆದರೆ ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ಅಮ್ಮ ಎಂದರೆ ವಿಧವೆ. ಅವ್ವ ತಾಯಿಗೆ, ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆಯುವ ಶಬ್ದ.
೬. ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಧಾರವಾಡ ಕಡೆಯೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾ: ಹರಾಜು (ಮೈ)-ಲಿಲಾವು (ಧಾ), ಆಮಂತ್ರಣ-ನಿಮಂತ್ರಣ, ಪ್ರಯಾಣ-ಪ್ರವಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ
೭. ವಾಕ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.
ಮೈ-ಇದನ್ನು ಹೋಟೆಲೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಧಾ-ಇದಕ್ಕೆ ಖಾನಾವಳಿಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ
ಮೈ-ನೀನು ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು
ಧಾ-ನೀ ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು.
೮. ಮೈಸೂರಿನ ಕಡೆ ಕಾಣಬಾರದ, ಬಹುಶಃ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಗಿರಬಹುದಾದ ಸ್ವರದ ಎಳೆತ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ರಾಗ ಧಾರವಾಡದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಬರ್ರಲಾ, ಯಾಕೋ ತಮ್ಮಾ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದ ನಂಜನಗೂಡು, ಚಾಮರಾಜನಗರಗಳ ಕಡೆಯೂ ಅಂತಿಮಸ್ವರವನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಎಳೆದು ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.
೯. ಶಿಷ್ಟಕನ್ನಡದ ಏ > ಯಾ, ಓ > ವಾ ಆಗುವುದು ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರು ಅವು ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರ್ಣಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪೇಟೆ > ಪ್ಯಾಟೆ, ಬೇಳೆ > ಬ್ಯಾಳೆ, ಕೋಟೆ > ಕ್ವಾಟೆ, ಗೋಡೆ > ಗ್ವಾಡಿ. ಇದು ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲೂ ಉಂಟು. ಉದಾ: ಮಂಗ್ಯಾ, ಗಾಣಿಗ್ಯಾ, ಬಣಜಿಗ್ಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ (ಮಂಗ, ಗಾಣಿಗ, ಬಣಜಿಗ).
೧೦. ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಘರ್ಷ ಧ್ವನಿಗಳು (ಸಶಷ) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿತವಾಗುತ್ತವೆ.
೧೧. ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ 'ಹತ್ತು' ಶಬ್ದ ಸೇರಿಸುವುದು. ಉದಾ: ತಿನ್ನಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದಿ. ಹೋಗಾಕ್ ಹತ್ತಾನ. ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ, ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬುವು ಹೋಗಾಕ, ಬರಾಕ, ಹೇಳಕಾದ್ರೂ, ಹೇಳ್ಳೆ (ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ)
೧೨. ಮರಾಠಿ ಪ್ರಭಾವ ರಗಡ್, ಲಗೂನ್, ಶೇಂಗಾ, ಸವಾ, ಚಲೋ, ಐತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯ.

ಮಂಗಳೂರು ಕನ್ನಡ :

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ಕೊಂಕಣಿ, ಮಲೆಯಾಳಂ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವಲ್ಲದೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಗ್ರಂಥಭಾಷೆ ಎಂಬಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸ್ಫುಟ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹವ್ಯಕರ, ಗೌಡ ಜನಾಂಗದವರ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಮೆಯ ಸೊಗಡೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಊಷ್ಮಧ್ವನಿಗಳು (ಘರ್ಷನಿರಂತರ ಸಶಷ) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ಉಚ್ಚಾರ, ಹಲವೆಡೆ ಅನುನಾಸಿಕತೆಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅವ (ಅವನು), ಅವ(ಅವಳು) ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾಸಿಕೋಚ್ಚಾರಣೆ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಅವು ಇಲ್ಲಿಗೇ

ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮೂಹ (ತೆಳು), ತೋರ(ದಪ್ಪ), ಕೂಗು (ಅಳು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ), ಕೆಪ್ಪ (ಕಿವುಡ), ಬೈಸಾರೆ (ಸಂಜೆ), ಬೆಳ್ಳ (ನದಿ ಪ್ರವಾಹ), ಸಸಾರ (ಸರಾಗ, ಅಗೌರವ), ಪುಳ್ಳಿ (ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು), ಪಳ್ಳಿ (ಮಸೀದಿ), ಇಗರ್ಜಿ (ಚರ್ಚು), ನೀರುಡೆ (ಟವಲು-ಕಾಸರಗೋಡು), ಹಿಳ್ಳೆ-ಶಿಶು, ಹಸರುವಾಣಿ (ತರಕಾರಿ) ಇತ್ಯಾದಿ : ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಶಬ್ದಗಳು: ನೇಜಿ (ನಾಲಿ), ಕದಿರು (ತೆನೆ), ದೊಟ್ಟಿ (ಏತ), ನೀರನ್ನು ಹಾಯಿಸುವ ಓಳಿ, ಕಳೆ, ಕಟ, ದಂಬೆ ಶಬ್ದಗಳು; ಅಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ: ತಂಬುಳಿ, ಪಚ್ಚಡಿ, ಸೀ ಕಲಸು, ಅವಿಲು, ಬೆಂದಿ, ಮಿಡಿಕಾಯಿ, ಅಡಂಗಾಯಿ, ಕೆತ್ತೆ, ಹಿಂಡಿ (ಮಾವಿನ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹವ್ಯಕ, ತೋಟ, ಕುಂದಾಪುರ, ಪೂರ್ವದ ಗೌಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು: ಹೋಪ, ಬಪ್ಪ, ಆತು (ಆಯಿತು, ಆಗಲಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ), ಅಂಬು (ಎನ್ನುವರು), ಉಂಬಲೆ (ಉಣ್ಣಲು), ತಿಂಬಲೆ (ತಿನ್ನಲು), ಅಕ್ಕು, ಬಕ್ಕು; ಉಳಿದಡೆ: ಮಾಡುವ, ನೋಡುವ (ನೋಡೋಣ), ಬರುವ ಇತ್ಯಾದಿ.

ತುಳುವಿನ ಪ್ರಭಾವದ ಕಾಕು ಸಹ ಉಂಟು, ಮಾರಾಯರೇ, ಮಾರಾಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಿದರೂ ಧಾರವಾಡಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಎಂಥದು, ಉಂಟು, ಅಲ್ಲವೋ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಕಡೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನುಂಗುವುದುಂಟು, ಮಂಗಳೂರು ಕಡೆ ಹಾಗಲ್ಲ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಕಡೆಯ ಹವ್ಯಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ 'ಇ'ಕಾರ ಇರುವ ಕಡೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಎ'ಕಾರವೂ, 'ಉ'ಇರುವ ಕಡೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಬ' ಆಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಉದಾ: ಇರುವೆ-ಎರುಗು, ಕಿವಿ-ಕೆಮಿ, ಇದಿರು-ಎದುರು, ಬಿಳಿ-ಬೆಳಿ, ಬಿಸಿ-ಬೆಶಿ, ಚೆಪ್ಪರ-ಚಿಗಲಿ (ಜಗಲಿ), ಗೆಂಟು(ಗಂಟಲು), ಗೆದ್ದೆ (ಗದ್ದೆ), ಉಳಿ-ಒಳಿ, ಕುದಿ-ಕೊದಿ, ತುಟಿ-ತೊಡಿ (ಮೈಸೂರು ಕಡೆ ತೊಡೆ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಿ ಆಗಿದೆ), ಸುಲಿ-ಸೊಲಿ, ತುಳಿ-ತೊಳಿ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಆಡುನುಡಿಯ ಪದಾಂತದ ಸ್ವರ ಮೈಸೂರು ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಇ' ಆದರೆ ಹವ್ಯಕದಲ್ಲಿ 'ಎ' ಆಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಉದಾ: ಅಡಕ್ಕೆ (ಅಡಕಿ, ಅಡಕೆ), ಕೆಪ್ಪೆ (ಕಪ್ಪೆ), ಕಾಕೆ (ಕಾಗೆ), ನಡೆ (ನಡಿ), ಹೊಳೆ (ಹೊಳಿ), ಬರೆ (ಬರಿ), ಇತ್ಯಾದಿ. ಪದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಎ' ಕಾರ. 'ಬ'ಕಾರಗಳು ಮೈಸೂರು ಧಾರವಾಡ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಗಳ ಕಡೆ 'ಯ', 'ವ'ಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಹವ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಎ, ಒ ಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಉದಾ: ಒಣಕ್ಕೆ (ಒನಕೆ > ವನೈ), ಓಲೆ (ಓಲೆ > ವಾಲೆ), ಎದೆ (ಎದೆ > ಯದಿ), ಓರೆ (ಓರೆ > ವಾರಿ) ಇತ್ಯಾದಿ. ಹವ್ಯಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದ ದೀರ್ಘಸ್ವರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೂರು ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಲೋಪವಾಗದೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಉದಾ: ದಾಂಟು, ನೂಂಕು, ಅವುಂಕು, ಮುರುಂಟು, ಇಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಅನುನಾಸಿಕದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕನ್ನಡ :

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ 'ತಿರುಳ್ಳನ್ನಡ' ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಉರ್ದು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾದ ಕಾರಣ ರಾಯಚೂರು, ಬಿಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಳಪ್ರಭೇದಗಳುಂಟಾಗಿವೆ. ಬಿಜಾಪುರದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕಡೆ ಉರ್ದುವಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಜೊತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಧಾರವಾಡದಂತೆ ಪದಾಂತ ಸ್ವರ ಇಕಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಅಡಕೆ-ಅಡ್ಡಿ, ಕಾಗೆ-ಕಾಗಿ, ಬೆಣ್ಣೆ-ಬೆಣ್ಣಿ, ಹೊಳೆ ಹ್ವಳಿ, ಕೊಳೆ-ಕ್ವಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೂರಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ವರ ಲೋಪವಾಗಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಮೈಸೂರು-ಮಂಡ್ಯ ಕಡೆಯೂ ಇದು ಉಂಟು). ಉದಾ: ಹಗಲು-ಹಗ್ಗ (ಇಲ್ಲಿ ಪದಾಂತ ಸ್ವರ ಉ > ಆ ಆಗಿದೆ), ಬಾಗಿಲು-ಬಾಗ್ಗ, ಕುದುರೆ-ಕುದ್ರಿ, ಅಡಕೆ-ಅಡ್ಡಿ, ಸಾಸಿವೆ-ಸಾಸ್ವಿ, ಹೆಂಡತಿ-ಹೆಣ್ಣಿ, ಹೆಗ್ಗಣ-ಹೆಗ್ಗ, ಅತ್ತಿಗೆ-ಅತ್ತಿ, ತಕ್ಕಡಿ-ತಕ್ಕಿ. ಮೈಸೂರು ಮಂಡ್ಯ ಕಡೆಯೂ ಇದುಂಟು, ಜೊತೆಗೆ ಹಕಾರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಡ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಂತೂ 'ಹ' ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಪವಾಗಿದೆ. ಹೆಗ್ಗಣ-ಎಗ್ಗ, ಹಣ್ಣು-ಅಣ್ಣು, ಹುತ್ತು-ಉತ್ತ, ಹಕ್ಕಿ-ಅಕ್ಕಿ, ಹೆಂಡತಿ-ಎಣ್ಣಿ, ಹಾಲು-ಆಲು, ಹಗಲು-ಅಗ್ಗು, ಹೊತ್ತಾರೆ-ಒತ್ತಾರೆ, ಹೋಗು-ಓಗು ಇತ್ಯಾದಿ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಒ > ವ ಆಗಿದೆ ಉದಾ: ಒನಕೆ-ವಣ್ಣಿ, ಒಳಗೆ-ವಳ್ಳ, ಓಲೆ-ವಾಲಿ, 'ಮ'ಕಾರದ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಒ, ಓ ಗಳು ಅ, ಆ ಗಳಾಗಿವೆ. ಮೊಳಕೆ-ಮಳ್ಳೆ, ಮೊಲ-ಮಲ, ಮೊರ-ಮರ, ಮೋಡ-ಮಾಡ, ಮೋಸ-ಮಾಸ, ಮೋರೆ-ಮಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೈಸೂರು-ಮಂಡ್ಯ ಕಡೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಿಯತವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಮೂರಕ್ಷರದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಂಜನ 'ರ' ಕಾರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮೂರನೆಯದು 'ಡ'ಕಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವು ಬಳ್ಳಾರಿ ಕಡೆ ರ > ಳ ಆಗುತ್ತದೆ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕಡೆ ದ್ವಿತ್ವ 'ಡ' ಆಗುತ್ತದೆ, ಮಂಡ್ಯ ಕಡೆ ರ > ಅನುಸ್ವಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:

ಕುರುಡ	ಕುಳ್ಳ (ಮ)	ಕುಡ್ಡ (ಗು)	ಕುಂಡ (ಮಂಡ್ಯ)
ಕರಡಿ	ಕಳ್ಳಿ	ಕಡ್ಡಿ	ಕಲ್ಲಿ
ಬುರುಡೆ	ಬುಳ್ಳೆ	ಬುಡ್ಡಿ	ಬುಂಡೆ
ಹೊರಡು	ವಳ್ಳು	ಹೊಂಡು	ವಂಡು
ಎರಡು	ಯಳ್ಳು	ಯಡ್ಡು	ಯಳ್ಳು

ಬಳ್ಳಾರಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕಡೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಾಣಬಂದರೆ ಮಂಡ್ಯದ ಕಡೆ ಮಿಶ್ರರೂಪಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಶಬ್ದರೂಪಗಳು ವಿರಳವಿದ್ದುದು ದ್ವಿತ್ವವಾಗಿರುವುದು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಒರಳು-ಒಳ್ಳು, ಅರಳು-ಅಳ್ಳು, ಕೊರಳು-ಕೊಳ್ಳು.

೫. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

—ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭಕಾಲದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಆಸಕ್ತಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಇಂಥಾ ಒತ್ತಾಸೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಏಕೀಕರಣದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತಾಸೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಫಲಿತವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಅಭಿಮಾನದ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಅದರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಗಳು ಮತ್ತೆ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಈಚೆಗೆ ತಮಿಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮರಳಿ ಚಿಂತನೆಗಳು ಮೊದಲಾದವು.

ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಯಾಕೆ ಮುಖ್ಯ? ಅದರ ಅಂತಸ್ಥ ಘನತೆಗೂ ಅದರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೂ ಸಂಬಂಧ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುವವರು ಕೆಲವು ಲಿಪಿ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಗುರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಲಿಖಿತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ಅಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವವರು ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡದ ಇಂಥ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯೆಂಬುದು ರೇಖಾತ್ಮಕ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಘಟನಾವಳಿ. ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸ್ಥಿತಿ ತನ್ನ ಒಡಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷಾ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದಿಡುತ್ತದೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಈ ಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪ. ಪೂರ್ವದ ರೂಪ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ರೂಪ ಮತ್ತು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಅಥವಾ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಎಂಬ ಸರಣಿಯನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಾದ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಯ ಬಹುಶ್ರುತವಾಗಿದ್ದು ಯಾರೂ ಇದರ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆ ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಭೇದಗಳ ನಡುವಣ ಗೆರೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು. ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಗೆರೆಯನ್ನು ಎಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ತಾರ್ಕಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಲಿಖಿತ ಬಳಸಿದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ.ಗೆ ಹನ್ನೆರಡು-ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ದಾಖಲೆಗಳು ವಚನಗಳು. ಅದೇ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಅನಂತರವೂ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಚನಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಮತ್ತು ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಿನದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕನ್ನಡ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಈ ದಾಖಲೆಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಭಾಷೆಯ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ? ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ತರ್ಕ ಮುಂದಿಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದರೆ ಇದು ಹೀಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿವರಣೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಇದು ಏಕೆ ಹೀಗಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಸಬಿಂದುಕ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಲೋಪವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ವಿವರಣೆ. ಆದರೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಏಕೆ ಉಂಟಾದವು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ.ಗೆ ಸಬಿಂದುಕಗಳು ಅಬಿಂದುಕಗಳಾಗಿದ್ದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ ಭಾಷಿಕವಲ್ಲ. ಅದು ಭಾಷೇತರವಾದುದು.

ಶಂಕರಭಟ್ ಈ ನಿಟ್ಟಿನ ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಇಂದಿನ ಆಡುರೂಪಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳು ಈಗ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ತಾವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪ್ರಭೇದಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಮಾದರಿಯ ಎಂದಷ್ಟೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪದರಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆದುಬಂದ ರೀತಿ ಗೊತ್ತಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಡುಮಾತಿನ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೂ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕವೇ ಆ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಮಗ್ರತೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಈವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮೊದಲು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರಭೇದವಾಗಿ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡಿತ್ತು ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗಕಾರನ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗಗಳ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈಗಲೂ ಈ ವಿಭಜನೆ ಧ್ವನಿರಚನೆ ಮತ್ತು ಪದಕೋಶಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಕೆಗೆ ಸರಿ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ನಡುವೆ ಹರಿಯುವ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿ ಗಡಿಗರೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಮೈದಳಿದಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಭಜನೆ ಆಗುವ ಮೊದಲೇ ಕನ್ನಡ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ಪ್ರಭೇದವಾಗಿ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಡಾ. ಭಟ್ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನ ಧ್ವನಿ ರೂಪಗಳು, ಪದರೂಪಗಳು ಕರಾವಳಿಯ ಇಂದಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟ್ಟವನ್ನು ಅವರು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಟ್ ಅವರ ಈ ಚರಿತ್ರೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪಿತ ಚರಿತ್ರೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ಪುನಾರಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಧಾರಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ರಚಿತ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಿತ. ಡಾ. ಭಟ್ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಹಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಹಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮುಂದುವರಿದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಕೆಲವರು ಆಸಕ್ತರಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಭಾಷಿಕ ಆಕರಗಳೆಂದು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಕರಗಳ ಅನ್ವಯ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡವು.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎನ್ನಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಂವಾದವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಂತ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ. ಅವು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರ ವಲಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಲಯದೊಳಗೆ ಇಂತ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಭಾವ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದು ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಯು ಇಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಡಾ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ತರಬೇತನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂವಾದದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಏಳನೆಯ ದಶಕದ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣವನ್ನು ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರು. ಅವರ 'ಆ ಲೋಕ' ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಗ್ರಂಥವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕೇಶಿರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಅವರ ಯತ್ನ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತುಳಿದು ಮುಂದುವರಿಯಲೂ ಇಲ್ಲ. ಡಾ. ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರ ವಿಧಾನ ಕೇವಲ ಟೀಕಾಕಾರನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕೇಶಿರಾಜನ ವಿಚಾರಗಳು ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಅಮಾನ್ಯ? ಅವನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಪರಿಕರಗಳಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಯಾವ ಫಲಿತಾಂಶ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು.

ಆಧುನಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಳು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದರೂ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಳಗೆ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು, ಅದರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಇದು ಹೀಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಇದು ಏಕೆ ಹೀಗಿದೆ

ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾ.ಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಪದಗಳು ಪ್ರಮಾಣ ಕನ್ನಡದ 'ಎ' ಕಾರಂತದ ಬದಲು 'ಇ' ಕಾರಂತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಿವರಣೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕನ್ನಡದ ಮನೆ, ತಲೆ, ಬಲೆ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ಮನೆ, ತಲೆ, ಬಲೆ, ಎಂದಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವರಣೆ. ಆದರೆ ಏಕೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರಿಸಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಪದಾಂತದ 'ಎ'ಕಾರ 'ಇ'ಕಾರವಾಗುವುದು ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಈ ಬದಲಾವಣೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಉದಾ. ಬರೆ>ಬರಿ, ತೆಗೆ>ತೆಗಿ, ಮರೆ>ಮರಿ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣಗಳೇನು? ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಜೊತೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ದೊರಕಬಹುದಿತ್ತು.

ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿವೆ. ಒಂದು: ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು. ಎರಡು: ಕನ್ನಡವನ್ನು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಭಾರತದ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನ ಹೀಗೆ ದ್ವಿಮುಖವಾಗಿ ನಡೆದಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ನೆಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ನೆಲೆಯ ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇಂತ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಂತ ಎಷ್ಟೋ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವತ್ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾ.ಗೆ ಉಲ್ ರೀಜ್ ನಡೆಸಿದ ಹವ್ಯಕ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ಸೂಸನ್ ಬಿನ್ ನಡೆಸಿದ ಕನ್ನಡ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇಂತವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾಹಿತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ತೌಲನಿಕ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತವು ಕೂಡಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನದ ವಲಯದಿಂದ ದೂರವುಳಿದಿವೆ. ಉದಾ.ಗೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಎಂ.ಬಿ. ಎಮಿನೋ ಅವರು ಟಿ.ಬರೋ ಅವರೊಡನೆ ರಚಿಸಿದ ದ್ರಾವಿಡಿಯನ್ ಎಟಿಮೋಲಾಜಿಕಲ್ ಡಿಕ್ಷನರಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಈ ಸರಿಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದ 'ಇಂಡಿಯಾ ಆಸ್ ಎ ಲಿಂಗ್ವಿಸ್ಟಿಕ್ ಏರಿಯಾ' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಇವು ಯಾವುವೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಡಿಕ್ಷನರಿಗೆ ಎಮಿನೋ ಮತ್ತು ಬರೋ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಿದ್ದ ಕಿಟಲ್ ನಿಫಂಟನ್ನು, ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿದರು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಮಿನೋ ಅವರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು. ಅದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಬರೋ, ಎಮಿನೋ ಅವರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಭಾಷಾ ಸಂಯೋಜನೆ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ವಂಶದ ಭಾಷೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಲೇಖನ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕೂಡ ತಾನು ಬೀರಬಹುದಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಸರಣಿಗೆ ೧೯೬೮ರ ಜಾನ್ ಗುಂಪರ್ಜ್ ಅವರ ಕುಪ್‌ವಾರ್ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಉರು ಕುಪವಾರ್‌ನಲ್ಲಿ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಂಗ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ)ದೆ. ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ರಾಜನಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ತಲೆ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ವಿವರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶವಿಷ್ಟೇ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೆಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚಿತವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮರು ರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಆ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೂ ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಈಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮಂಡನೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಚಿಂತನೆಗಳು ಇವೆ, ಅಂತವರು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತವಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಇಲ್ಲವೆ

ನಿರಾಕರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇಂತ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ನೇರ ಉದ್ದೇಶ ಕನ್ನಡವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೆ ಇಂತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಪರಿಚಯವಿದ್ದರೆ ಅವರ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಖರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆಗಿಲ.

ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲೂ ಆಧುನಿಕ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ನೆಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ಗುಂಪು ಮಾಡಬಹುದು. ಪಾರಂಪರಿಕ ನೆಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತ ಎರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು: ಗಮಕ ಸಮಾಸ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ. ಡಾ.ಎಚ್.ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ಗಮಕ ಸಮಾಸ ಒಂದು ಸಮಾಸವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಎತ್ತಿದರು. ಕೇಶಿರಾಜ ಕನ್ನಡದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಗಮಕಸಮಾಸವನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರ ವಾದ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಕೇಶಿರಾಜ ಸಮಾಸ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ರಚನೆ ಒಂದು ಪದಗುಂಪನವೇ ಹೊರತು ಸಮಾಸವಲ್ಲ; ಒಂದು ಪದರಚನೆ ಸಮಾಸವೆನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇರಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪದಗುಂಪನ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ಸಮಾಸವೆಂದಲ್ಲ. ಅನಂತರ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಪಾರಂಪರಿಕ ನೆಲೆಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಧುನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾದಿಸುವುದನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಅವರ ತರ್ಕ ಇಷ್ಟೆ. ಕೇಶಿರಾಜ ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ವೈಯಾಕರಣರ ಸಮಾಸ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸಮಾಸವೇ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮುಂದೆ ನಡೆದವು. ಗಮಕಸಮಾಸದ ಪದರಚನೆಯ ಬಂಧ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ರಚನೆಯ ಬಂಧ ಅದನ್ನು ಸಮಾಸವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಆ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ತಿರುಳು. ಹೀಗಾದರೂ ಪಾರಂಪರಿಕ ಚಿಂತಕರು ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪದಗುಂಪನವನ್ನೇ ಸಮಾಸವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸರಿತಪ್ಪುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೇ ಈ ಚರ್ಚೆಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಇಂತದೇ ಇನ್ನೊಂದು ವಿವಾದ ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾದ 'ಋ' ಸ್ವರದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಉಂಟಾದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. 'ರ' ಕಾರವು ಒಂದು ವ್ಯಂಜನವಾದರೂ ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ಅದು ಅಕ್ಷರ ರಚನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವರದ ಲಕ್ಷಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯಂಜನ ಮತ್ತು 'ಋ'ಸ್ವರ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿಯ ಎರಡು ನಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರರಚನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಎಂದೂ 'ರ'ಕಾರ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರಿಂದ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ 'ರ' ಎಂಬ ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಧ್ವನಿರಚನೆಯಾಗಿ 'ಋ' ಎಂಬ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಾರಂಪರಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಎಷ್ಟು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದರೆಂದರೆ, ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ 'ಋ'ಕಾರವನ್ನು ಒಂದು ಲಿಪಿ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈ ಎರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪರಂಪರೆ ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಕಳೆದ ದಶಕದ ಕೆಲವು ವಾಗ್ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ನಿಯಮಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆಯೋ ಅವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ; ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಲು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ರಾಜನಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ೧೯ನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣ ರಚಿಸಿದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಗಳು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ರಚನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಡಾ.ಡಿ.ಎನ್.

ಶಂಕರ್ ಭಟ್ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸುವ 'ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಕನ್ನಡದ್ದೇ ವ್ಯಾಕರಣ' ಎಂಬ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಅವರ ವಾದ ಎರಡು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಒಂದು: ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದ ನಿಯಮಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದು. ಎರಡು: ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕವೇ ಆ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ತೋಡಗುವುದು. ಇವೆರಡೂ ಪೂರಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದವರ್ಗಗಳು ಎಷ್ಟು? ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಿಯಮದಂತೆ ನಾಮಪದ, ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಪದವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಆಗುವ ತೊಂದರೆಗಳೇನು, ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಭಟ್ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣಗಳು ನಾಮಪದದಿಂದ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಪದವರ್ಗವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ, ಜಗತ್ತಿನ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಲಕ್ಷಣ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಈಗಿರುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಮಾಸಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪದ ರಚನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಪದ ಯಾವ ಪದವರ್ಗಕ್ಕೆ ಉದಾ.ಗೆ ನಾಮಪದ, ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮತ್ತು ಗುಣವಾಚಕಪದ ಸೇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಇಂತ ವಾದಗಳು ಹಲವಿವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಪಾರಂಪರಿಕ ನೆಲೆಯ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು, ಡಾ. ಭಟ್ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದರೂ ಹಳಗನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಹಳಗನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಗಳೇ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಈ ವಾದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಡಾ. ಭಟ್ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಹಳಗನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಕೂಡ ಹಳಗನ್ನಡದ ನಿಜ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಗ್ರಂಥ 'ನಿಜಕ್ಕೂ ಹಳಗನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಎಂಥಹುದು?' (೨೦೦೫) ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕೂಡ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಲ್ಲಟವನ್ನೂ ತರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಮೊದಲಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಹಳೆಯ ಮಾದರಿಯ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಭಟ್ ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಲಯಗಳಿಂದ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ 'ಕನ್ನಡ ಬರಹವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸೋಣ' (೨೦೦೫) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟವಾದುದು ತೀರಾ ಈಚೆಗೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ; ಈ ನಿಯಂತ್ರಣ ತಪ್ಪಬೇಕಾದರೆ ಮಾತು ಮತ್ತು ಬರಹಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು; ಬರಹದಂತೆ ಮಾತು ಇರುವುದಾದರೆ ಅದು ಕೃತಕವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾತಿನಂತೆ ಬರಹ ಇರುವುದು ಸೂಕ್ತ; ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳೇನು; ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಡಾ.ಭಟ್ ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಕನ್ನಡ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿರುವ ಹಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಾರೆ. ಪದಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಕಾಗುಣಿತಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ತೀವ್ರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಯ್ದುನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುನಾರಚನೆಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಇವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆ 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ' ಕಮ್ಮಟದ ಕಿಡಿಗಳು ಎಂಬ ಅಂಕಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ 'ಒರೆಗಲ್ಲು' ಅಂಕಣಗಳು ಇಂತ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿವೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇಂತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಪುನಾರಚನಾವಾದಿಗಳು ಎಂದು ಇವರನ್ನು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈಗ ಇರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಬಲ್ಲ ಭಾಷಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಹೀಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಪುನಾರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ. ಈಗಿನ ಅವಧಾರಣೆ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯ ವಿವರಣೆಗಿಂತ ಬಳಕೆಯ ವಿವರಣೆ ಕಡೆಗೆ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪುನಾರಚನೆಯ ಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪುನಾರಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ಶಿಖರ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು. ಇದರ ಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ರಚನೆ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಐದನೇ ದಶಕದಲ್ಲೇ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತ್ತಾದರೂ ಏಕೀಕರಣದ ಅನಂತರ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ ತೀವ್ರಗೊಂಡಿದೆ. ಸುಮಾರು ಮುಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಿಘಂಟಿನ ಒಂದರಿಂದ ಎಂಟು ಸಂಪುಟಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವು. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಡಿಕ್ಷನರಿಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವ ಈ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಬಳಕೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಿಂತ ಭಾಷೆಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಹರಿದಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪದದ ಬಳಕೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಬಗೆಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಪದ, ಪದರೂಪ, ವಿಕಲ್ಪಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯ ನಮೂದುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಆ ಪದದ ರೂಪದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ, ನೂರಾರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಆಕರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪುಟಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಪುನಾರಚನೆ. ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ನಿಘಂಟಿನ ರಚನೆಯ ಮೇಲೂ ಆಗಿದೆ. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ ಚಿಕ್ಕದೇ, ಆದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದನೇ ಸಂಪುಟದಿಂದ ಎಂಟನೇ ಸಂಪುಟದವರೆಗೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅಘೋಷಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಂಟನೇ ಸಂಪುಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಮಾಯವಾಗಿದೆ.

ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಗ್ರಹ, ಜೋಡಣೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅಳವಡಿಕೆ ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ನಿಘಂಟು ಅನನ್ಯವಾದುದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿದೂಗುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇರುವುದು ಸಂದೇಹ. ಆದರೆ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಿಯೋಗ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಈ ನಿಘಂಟು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ನಿಘಂಟಿನ ಬಳಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ಮತ್ತು ಬೋಧಿಸುವ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಜನರ ಈ ನಿಘಂಟನ್ನು ಬಳಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಿಘಂಟನ್ನು ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಪದ, ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೋಡದೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಕರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಘಂಟು ಈಗಿರುವಂತೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಹರಿಸಿದೆ. ಈ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಬಂದು ಹೋಗಿವೆ. ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೂ, ಈಗಿನ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಅಪಭ್ರಂಶಗಳು; ಮುಖ್ಯ ಧಾರೆಯಿಂದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೂ ಪ್ರಮಾಣ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಈ ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಕೇವಲ ವಿಕಲ್ಪಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಬದಲು ಮುಖ್ಯಧಾರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊರಳಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಉಪಭಾಷೆಯ ಹಲವು ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಅದನ್ನಾಡುವ ಜನರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಈಗ ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಬಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧಗಳೆಂದು ನೋಡುವ ಬದಲು ಅವು ಭಾಷೆಯ ವಿಭಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದೂ, ಒಂದು ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯದ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ನಿರ್ನಾಮ ಅಥವಾ ಏಕ ರೂಪೀಕರಣ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗದೇ ಭಾಷಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕೊಂದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ತರ್ಕ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಉಪಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಭಾಷೆಗಳನ್ನು ತಾರತಮ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ

ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವೆರಡರ ನಡುವೆ ಇರುವುದು ಭಿನ್ನತೆ ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರತು ತಾರತಮ್ಯದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂದರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಅದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಧ್ಯತೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಣೆ ಅಗತ್ಯ. ಭಾಷೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯ ಸೂಚಕ ಎಂದರೆ ಏನು? ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಘಟಕಗಳ ನಡುವಣ ಒಳಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆ ಕಾರಣ ಎಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿನ್ಯಾಸ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಸೂಚಕದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಕೇವಲ ಸೂಚಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಾಗದು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನಾಗಲೀ ಪರಿಣಾಮವನ್ನಾಗಲೀ ಉಂಟುಮಾಡದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗದಿದ್ದರೂ ಆ ತಾರತಮ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಯತ್ನಗಳು ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆಯಾದರೂ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಭಾಷಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

೬. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ

—ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ

ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೊರೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವುದು, ನಿದ್ರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡುವುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವನು ಮಾತನಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದೇ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಅನನ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ಸಮಾಜ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆತನ ಭಾಷಾಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಆತನ ಭಾಷೆ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಾನೆ/ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುಂಪಿನ ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧ ಮಾನವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂವಹನದ ಮಧ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಾನವ ತನ್ನ 'ಭಾಷೆ' ಮತ್ತು 'ಸಮಾಜ'ವನ್ನು 'ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ' ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರುವುದು.

ಮಾನವ ಸದಾಕಾಲಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂವಹಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವಂತ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ, ವ್ಯಾಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಾಲಸೂಚಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ, ಆಸೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಮಾತನಾಡಬೇಕು, ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ತಾನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಭಾಷೆ. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅದು ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾಷೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. 'ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆ' ಎಂಬುದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಗುಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕಾಣಿಕೆ ಶಬ್ದಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂಯೋಜನೆಗಳು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂದೇಶ ಇವೆಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಬಂಡವಾಳಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಇವು ಸದಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆ ಪ್ರಸಾರ, ಸ್ವೀಕಾರ, ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ತನ್ನ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ. ಭಾಷೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮೌಲ್ಯವಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತ ಸಮಾನ ಹಾಗೂ ವೈರುಧ್ಯಗಳ ಅನುಕೂಲಕರ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಸಂವಹನದ ಬೇಡಿಕೆ ಕಂಡುಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳು ತಮ್ಮ ಚಲಾವಣೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮಾನವ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ ವಾತಾವರಣವೆಂದರೆ ಕೊಳ್ಳುವವನು, ಮಾರುವವನು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಮಾತನಾಡುವವನು, ಕೇಳುವವನು ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭ. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆ ಮಾನವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣವೊಂದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಭಾಷೆ ಬರೀ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಅರ್ಥಬರುವ ಅಪಾಯ ಇದೆ. "ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷೆ ಬರೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಧ್ಯದ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವಿತ ಅಂಶ ಅಷ್ಟೆ 'ಅಲ್ಲ'. ಅದು ಬರೀ ವಾದ ಅಥವಾ ಪರಿವರ್ತಿತ ವಿಷಯವಾಹಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಭಾಷೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಒಂದು ವಿಷಯನಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವೇಷದ ಭಾವನೆಗೆ ಪ್ರತೀಕ; ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸೂಚಕ; ಹಾಗೂ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುರಿಗಳ ಲಾಂಛನ" ಎಂದು ಜೋಷ್ವಾ ಫಿಷ್‌ಮನ್ ಎಂಬ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

‘ಸಮಾಜ’ ಎಂಬ ಪದ ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜ ಮಾನವನ ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಕೆಯ ಅವಲಂಬಿತ ವಿಷಯ. ಮಾನವ ಸಂಬಂಧ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸತತ ವಿನಿಮಯ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆಗಳು ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಆಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗಳು ಇರುವುದಕ್ಕೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಕೀತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಷಾ ಘಟಕವೊಂದು ಪೂರ್ಣರೂಪ ಪಡೆಯುವುದು ಅನೇಕ ಭಾಷಾ ನುಡಿ ಸಂದೇಶಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬರೀ ವಿಷಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಪೂರಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದಾಗಲೇ. ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವವರು ಆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ನಶಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ಅವರ ಭಾಷಾದ್ರವ್ಯಗಳು ನಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಉಳಿದಿರುತ್ತವೆ.

ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು (ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆ) ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಮಾನವನಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡುವ ಮುನ್ನವೇ ಭಾಷಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರರೂಪದ ಭಾಷಾ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಚಲನೆ ಕಾಣಲು ತೊಡಗಿದ್ದು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಗೃಹೀತ ನೆಲೆಯಿಂದ. ಮಾನವನ ಮೆದುಳು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಘಟಿತ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವನ ಭಾಷಾಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಚಿಂತನಾಶಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಚಿಂತನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಾಷಾದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾದ್ರವ್ಯ ಸದಾಕಾಲಕ್ಕೂ ಚಿಂತನಾಪರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಚಿಂತನಾಪರವಾಗಿರುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ನಿರ್ವಚನೆಗೆ ತೊಡಗುವಾಗ ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ‘ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ’. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯವನ್ನು “ಒಂದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾತಿನ ಸಂಕೀತಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನಸಮುದಾಯ” ಎಂದು ಬ್ಲೂಮ್‌ಫೀಲ್ಡ್ ಎಂಬ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ‘ಜನಸಮುದಾಯ’ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾಷಿಕವಲಯಗಳೆರಡನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ, ಆ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಅದು ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ‘ದೇಶ’ದ ಜತೆಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಸಮಾಜ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡ ದೇಶವನ್ನೇ ಮೂಲ ಘಟಕವನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷಾ ಸಂಖ್ಯೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಏಕಭಾಷಾರಾಷ್ಟ್ರ, ದ್ವಿಭಾಷಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಬಹುಭಾಷಾರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಅದು ಅನೇಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು, ಅನೇಕ ಮುಖಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಮುಖಗಳನ್ನು ‘ಭಾಷಾರೂಪ’ಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆ ಭಾಷಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯ ಒಳಗೇ ಕಾಣುವಂಥ ಪ್ರಭೇದಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಗರಚನೆಯ ಪ್ರಭೇದಗಳಾದ ಕುಟುಂಬ, ನೆರೆಹೊರೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಆಡಳಿತಯಂತ್ರ, ಉದ್ಯೋಗ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಜತೆಜತೆಗೇ ಮೌಖಿಕ-ಗ್ರಾಂಥಿಕ, ಔಪಚಾರಿಕ-ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಭೇದಗಳೂ ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಭಾಷೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಗುಣ ಉಳ್ಳದ್ದು. ನಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲೇ ನಾವು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ಹೊಸದೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಆಗುವ ವಿಸ್ಮಯತೆ; ಧಾರವಾಡದ ಭಾಷೆ ‘ಒರಟು ಭಾಷೆ’ ಎನ್ನುವಾಗಿನ ತಾತ್ಕಾರ, ಭಾಷಾಂಧತೆಯಿಂದ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ರೀತಿ, ಕಾನೂನು ಭಾಷೆ ತುಂಬಾ ಜಟಿಲವಾಗಿದೆ, ಅದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಸರಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗಿನ ಕಳಕಳಿ. ಈ

ಹುಡುಗನಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಯೋಕೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ದೇವರೇ ಅವನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಅಸಹಾಯಕತೆ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ಹೋರಾಟದ ಮನೋಭಾವ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಭಾಷೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ನಾವು ಒಂದೇ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ಆಗಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಆ ಭಾಷೆಯ ಒಳಗೇ ಅನೇಕ ಪ್ರರೂಪ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಃರಚನೆಯಿಂದಾಗಿ. ಒಟ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯ ಒಳಗೆ ಭಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಪಗುಂಪುಗಳು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅಂತಃಶ್ರೇಣಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾಷಿಕ ಸ್ವರೂಪವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೧. ಭಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ.

೨. ಒಂದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪಿನ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

೩. ಭಾಷೆ ತನ್ನ ರಚನಾವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಸಮಾಜದ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

೪. ಭಾಷೆ ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪುನಃರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ರೀತಿ. ಇದನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ 'ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ'ವೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಗುಂಪು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಗುಂಪು ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ. ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರಲಿ ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೇ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿರಲಿ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ವಲಯದೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿಯ ವರ್ಗೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್, ಅಮೇರಿಕ, ಕೆನಡಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ದೇಶಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಅವುಗಳ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯತ್ವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು 'ಭಾಷೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೇನು? ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೇ ಇರುವ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು? ಈ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಬಳಕೆದಾರನ ಕಡೆ ಉಪಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗುವ ಉಪಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು? ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದಾಗ ಅದನ್ನು 'ಭಾಷಾ ಸಂಪರ್ಕ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ 'ದ್ವಿಭಾಷಾ'ತನದ ಅಂಶ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ದ್ವಿಭಾಷಾತನ' ವೆಂದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಆಂಶಿಕವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಸಮಪರ್ಕವಾಗಿರಲಿ - ಬಳಸುವುದು. ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಪರ್ಕ ಉಂಟಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ 'ದ್ವಿಭಾಷಾತನದ' ಸನ್ನಿವೇಶ ಏರ್ಪಡುವುದು ಸಹಜ. 'ದ್ವಿಭಾಷಾತನ'ವೆನ್ನುವುದು ಭಾಷಾ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ; ಅದು ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಇದು ಭಾಷಾಗುಣವಲ್ಲ, ಸಂದೇಶದ ಗುಣ. ಇದು ಭಾಷಾವಲಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಭಾಷಾಸಾಮರ್ಥ್ಯದ' ಕುರುಹಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಲಕ್ಷಣವಾದರೆ, ದ್ವಿಭಾಷಾತನ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ದ್ವಿಭಾಷಾತನ'ವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವನ ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎರಡು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಗಡಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಡಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಜನ 'ದ್ವಿಭಾಷಾ' ಪರಿಣಿತರಾಗಿರುವುದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ. ಈಗೀಗ 'ದ್ವಿಭಾಷಾತನ'ವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಾನು ಬಳಸುವ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ 'ದ್ವಿಭಾಷಾ'ತನದಲ್ಲಿ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಪರಿಮಾಣದ ಅಂಶ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಮಾತೃಭಾಷಾ ರೀತಿಯ ಆದರೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಷ್ಟು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿರುವ ಭಾಷಾನಿಯಂತ್ರಣವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ 'ದ್ವಿಭಾಷಾ' ಪರಿಸರ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಭಾಷಾ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳು ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ರೀತಿಗೆ 'ಭಾಷಾಪಲ್ಲಟ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತೃಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಭಾಷೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು 'ಭಾಷಾಮಿಶ್ರಣ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡೂ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ಒತ್ತಡ ಇರಲೇಬೇಕು. ಇವೆರಡು ಸಹಜ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಕಡಿಮೆಯದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಬೊಂಬಾಯಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಕನ್ನಡಿಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಭಾಷಾಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲವು. 'ಭಾಷಾಪಲ್ಲಟ'ದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಹಿಡಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ವಾಕ್ಯರಚನೆ, ಉಚ್ಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸ್ಥಳೀಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರ್ತನಾ ನಿಯಮಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ 'ಭಾಷಾಮಿಶ್ರಣ'ದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳು ಮಿಶ್ರಣವಿದ್ದರೂ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮದ ಪೂರ್ಣ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ವಾಕ್ಯರಚನಾ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. 'ಭಾಷಾಮಿಶ್ರಣ'ಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಕೈಲಾಸಂ ನಾಟಕಗಳು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಭಾಷಾಪಲ್ಲಟ' ಮತ್ತು 'ಭಾಷಾಮಿಶ್ರಣ' ದ್ವಿಭಾಷಾತನದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪು ಅನೇಕ ಉಪಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಉಪಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುವಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಭಾಷಾ ಬದಲಾವಣೆ ಒಂದು ನಿಧಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಹೊಸ ಭಾಷಿಕ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವು ತಮ್ಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾಷಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಸಮಾಜದ ವಾಸ್ತವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಈಗಲೂ ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಮಾಲಿಕರಿದ್ವಾರೆಯೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ 'ಧಣಿಗಳು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಂತವು ಕ್ರಮೇಣ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಭೇದಗಳಿದ್ದರೂ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಸಮಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದೆಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಅವಲಂಬಿತ ಸಹಜ ಸಾಂಕೇತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು. ಭಾಷೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದು; ಉಪಭಾಷೆ ಅವಲಂಬಿತವಾದದ್ದು. ಒಂದು ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭೇದ ಅಥವಾ ನುಡಿಯ ಬಳಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ತನ್ನ ಒಳತಿರುಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟು ಘಟಕವಾಗಿ ಅದು ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಭೇದ ಅಥವಾ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉಪಭಾಷೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಅದರ ನಿಜಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಬೇರೆ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಉಪಭಾಷೆಗಳನ್ನು 'ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಉಪಭಾಷೆ' ಹಾಗೂ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಪಭಾಷೆ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತನಾಡಲು ತೊಡಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂತ ಪ್ರದೇಶದವನು ಅಥವಾ ಇಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವನು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಆತ ತನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಪಭಾಷೆ, ಕರಾವಳಿ ಉಪಭಾಷೆ, ಬಾಂಬೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಉಪಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಪಭಾಷೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಈ

ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದಂತವುಗಳು. ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ 'ಮಾರಾಯರ' ಅಂದೋ, 'ಉಂಟು' ಅಂದೋ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ಸೇರಿಸಿದಾಗ, ಅಥವಾ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಓದುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಓಹೊ ಇವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದವರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೇ ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆಯವರು- ಇಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದಾಗ, ಅಥವಾ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದಾಗ ಶಬ್ದದಂತ 'ಎ' ಕಾರಗಳನ್ನು 'ಇ' ಕಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಅಥವಾ ಶಬ್ದದಂತ 'ಉ' ಕಾರವನ್ನು 'ಅ'ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಇವರು ಧಾರವಾಡದವರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದ ಭಾಷಾ ರಚನೆಯ ರೀತಿಯ ಸಾಮೀಪ್ಯಹೊಂದಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಉರ್ದು ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆಯಾದಾಗ ಇವರು ರಾಯಚೂರಿನವರೋ, ಗುಲ್ಬರ್ಗದವರೋ ಇರಬೇಕೆಂದು ಶಂಕಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆ ಧ್ವನಿಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ (ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ವಿರಳಿತ), ಶಬ್ದಗಳು ಆಯ್ಕೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಪಭಾಷೆಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಆಯಾಮ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಂತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜಾತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪವು ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿದೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿಯ ಜನ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡುವ ಶೈಲಿ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಭೇದ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭೇದದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೇ ಇರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರಿನವರು ಬೀದರ್ ಅಥವಾ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾವಬಹಾದ್ದೂರರ 'ಗ್ರಾಮಾಯಣ' ಕಾದಂಬರಿ ಓದುವವರಿಗೆ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದುವವರಿಗೆ, ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದುವವರಿಗೆ, ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ ಅಥವಾ ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮದ್, ಕುಂಞ, ಫಕೀರ ಮಹಮದ್ ಕಟಪಾಡಿ ಇವರ ಕತೆ ಓದುವವರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಅನುಭವಗಳು ಆಗೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಭಾಷೆಯ ಈ ತೊಡಕಿನ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ಒಂದು 'ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ' ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಸಿಗುವಂಥ ಭಾಷಾಸ್ವರೂಪವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು 'ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ' ಎನ್ನುವುದೂ ಕೂಡ ಆ ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆಯೇ. ಎಲ್ಲರೂ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು ಎನ್ನುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಶಿಷ್ಟ ಉಪಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ತಮ್ಮ ಉಪ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಧ್ವನಿಯ ಘಟಕಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲೋಪ ಅಥವಾ ನಷ್ಟವಾಗಲೀ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. 'ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ'ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವರ್ತನಾ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆಂಗ್ಲೀಕರಣದ ಮಿಶ್ರತಳಿಯಾಗಿದೆ. ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಂತದ್ದು. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರ ಹೇಳುವ 'ತಿರುಳ್ಳನ್ನಡ'ವೂ ಕೂಡ ಇಂತ ಒಂದು ಪ್ರಭೇದವೇ. ಈ ಪ್ರಭೇದ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ತೋರುವ ವರ್ತನಾ ನಿಯಮವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಸಮಾಜದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆ ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಇಡೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ, ಆ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪ್ರಭೇದವೊಂದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ ಮೈಸೂರು-ಬೆಂಗಳೂರು ಉಪಭಾಷೆಯನ್ನು ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಹಿಂದಿನ ರಾಜಮನೆತನದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳ. ಬೆಂಗಳೂರು ಈಗಿನ ರಾಜಧಾನಿ. ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತತೆಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಪ್ರಭೇದವನ್ನು ಇಂದು ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಈ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯದ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು. ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ತನ್ನ ರಾಜನಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗಟುಜಿರಡಿಋಣಧಿ ಯನ್ನು ತರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅದು ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಭಾವಯುತ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂದಿನ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪದಗಳಿರಬೇಕೆಂದು 'ಅಭಿಯಂತರ', 'ನಿರೀಕ್ಷಕ' ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರಿಂದ ಆದ ಗೊಂದಲ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ಶಿಷ್ಟಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಗುಂಪಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲಕಾರಿಯಾದಷ್ಟು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಲ್ಲ.

ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಅದು ಬಳಕೆಯಾಗುವ ನೆಲೆಯಿಂದಲೂ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಬದಲಾದಂತೆ ಭಾಷೆಯೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅದು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳಕೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಭಾಷೆ ಪ್ರಭೇದವನ್ನು 'ಸಂದರ್ಭಭಾಷೆ' ಅಥವಾ 'ವಿಷಯಭಾಷೆ' (Register) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಭಾಷಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಕಾಮೆಂಟರಿಯ ಭಾಷೆ, ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ಹರಿಕಥೆ ದಾಸರ ಭಾಷೆ, ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಭಾಷೆ, ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಾದಮಾಡುವ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯ ಭಾಷೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅನನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ವಸ್ತುಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವವರು ತಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ, ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಅವರು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭ ಅಥವಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಾನಾದರೂ ಏನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದೀನಿ ಅಂತಂತಂದ್ರೆ ಎಂದಾಗದು. ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಎಂದು ತಕ್ಷಣ ತಿಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೌಣವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಅಲ್ಲದ ಭಾಷಾವರ್ತನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಇಡೀ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಸದಾ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅಥವಾ ವಿಷಯ ಪ್ರಭೇದವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶೈಲಿ.

ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು. ಸನ್ನಿವೇಶ ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ರಾಜಕೀಯ ಸಭೆ ಇರಬಹುದು. ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ಇರಬಹುದು. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳಿರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಗೌಣವಾಗಿ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಬಹುದು. ಕುಟುಂಬದ ವಾತಾವರಣ, ಕ್ರೀಡಾ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂವಹನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಗೌಣವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ 'ವಿಷಯಗುಣ' ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಮಾಧ್ಯಮ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂಥಾದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಎರಡು ಮಾಧ್ಯಮಗಳೆಂದರೆ ಮೌಖಿಕ ಹಾಗೂ ಲಿಖಿತ. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇವೆರಡೂ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಧ್ಯೆ ಬಹಳ ಅಂತರ ಇದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಅರೇಬಿಕ್, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಮಿಕ್ಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕವಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ವೈಶಾಚೀ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವೆರಡೂ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮೂಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಅಥವಾ ಲಿಖಿತ ಮಾಧ್ಯಮ ಇಂದು ಅನೇಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಭಾಷಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅದು ಬಳಕೆಯಾಗುವ ವಿಷಯದ

ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಭಾಷೆ, ಜಾಹೀರಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇಡೀ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ನಿಯಮಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪದ್ಯದ ಭಾಷೆ ಬೇರೆ, ಗದ್ಯದ ಭಾಷೆ ಬೇರೆ. ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಥೆಗೆ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ ಬೇರೆ, ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಬೇರೆ.

‘ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ ಶೈಲಿ’ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇಲೆ ನೇರವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಿಕ್ಕೊಳಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಭೇದದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ‘ಔಪಚಾರಿಕ’ ಮತ್ತು ‘ಅನೌಪಚಾರಿಕ’ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆತ ಬಳಸುವ ಶೈಲಿಯ ಡಿಗ್ರಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶೈಲಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಖಾಯಂ ಆದದ್ದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಾರ್ಲಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಭಾಷಣೆ, ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ಸಿಕ್ಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಮಾತುಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪೋಷಕರ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಮಧ್ಯದ ಮಾತುಕತೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಮಾತಿನ ಶೈಲಿ, ಮಾಲೀಕ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಧ್ಯದ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ ಬಹುಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕೃತ ಶೈಲಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅಥವಾ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನು ವ್ಯಕ್ತಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನು ಉಪಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯಭಾಷೆ ಇವೆರಡನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣವನ್ನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನೇ ‘ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ‘ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆ’ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಸಮಾನತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರೂ, ಅದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವಾಗ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಆತನ ಜೀವನದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಕ್ಷರತೆಯಿಂದ ಭಾಷಾ ಬದಲಾವಣೆ ತಟಸ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದ ಕೂಡ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಂತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ತನಗಿಂತ ಯುವಜನಾಂಗ ಬಳಸುವ ಹೊಸ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ‘ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆ’ ಉಪಭಾಷೆಯ ಕನಿಷ್ಠತಮ ಘಟಕವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಧೋರಣೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದರೆಡು ಮಾತು. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಗೌರವ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಯುತ ಭಾಷೆ, ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬಲ್ಲದು. ಬೇರೆ ಭಾಷೆ ಆಡಲಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲು ಶಕ್ತವಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಧಟ್ಟೆಂದು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಇದು ತನ್ನೊಬ್ಬನ ತೀರ್ಮಾನ ಅಲ್ಲ, ಹೀಗೆಂದು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದು. ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಾದವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಪರ ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧ ವಾದ ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವ ಏನೆಂದರೆ, ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವೇ ಅಸಂಬಂಧವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ತಿರುಳಿಲ್ಲದ್ದು. ಕೆಲವು ಭಾಷೆಗಳು ಜ್ಞಾತವಾಗಿಯೇ ಶಕ್ತಿಯುತ ಭಾಷೆಗಳು ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಅರ್ಥ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳೂ ಒಂದರಷ್ಟೇ ಇನ್ನೊಂದೂ ಶಕ್ತವಾದವು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪೂರೈಸಬಲ್ಲವು. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ (Primitive) ಭಾಷೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ನೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ

ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಾಷೆ ಇತ್ತೆಂಬುದು ಗೊತ್ತು. ಚರಿತ್ರಕಾರರು, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು 'ಪ್ರಾಚೀನ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವಾಗ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಭಾಷಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣ ಅಲ್ಲ.

ಒಂದು ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಸಹಜ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸರ್ವಶಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಪ್ಪು ನಂಬಿಕೆ. ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಭಾಷೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಥವಾ ಎಲಿಜಬೆತ್ ಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಧುನಿಕ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಲಾಯಕ್ಲದ ಭಾಷೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅನೇಕರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು, ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರಬಂದಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳು ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹೇಳುವುದಿರಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಅಸಮರ್ಥ ಎನಿಸಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನು ದೂಷಿಸಬೇಕು? ಭಾಷೆಯನ್ನೋ ಸಮಾಜವನ್ನೋ?

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:

೧. ಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು?
೨. ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು?
೩. ಉಪಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು?
೪. ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು?
೫. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದರೇನು?
೬. ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಎಂದರೇನು?
೭. ಆಡುಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು?
೮. ಭಾಷೆಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ನಿರೂಪಿಸಿ
೯. ತಾಯ್ನುಡಿ ಎಂದರೇನು?

ಪರಾಮರ್ಶನ ಕೃತಿಗಳು

೧. ಭಾಷೆ ಕುರಿತ	- ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು
೨. ಭಾಷೆ - ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ	- ಡಾ. ಕೆ. ಕೆಂಪೇಗೌಡ
೩. ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ	- ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಸವದತ್ತಿ ಮಠ
೪. ಭಾಷೆ-ಉಪಭಾಷೆ	- ಡಾ. ಎಸ್. ಪ್ರಸಾದಸ್ವಾಮಿ
೫. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಚರಿತ್ರೆ	- ಎಂ.ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ

ಭಾಗ-II

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

೧. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ವಸ್ತು, ಭಾಷೆ, ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಇವು ಕನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾಷಾ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗಳು ಆಕರ್ಷಣೆ ಆಗಿದ್ದವು, ಸವಾಲುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಆ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸತ್ವದ ನೆರವಿನಿಂದ ವಸ್ತು-ಭಾಷೆ-ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದೇ ವೈದಿಕೇತರ ಕವಿಗಳಿಂದ. ಅದು ಬೆಳೆದು ಹೊಸರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ವಚನಕಾರರಿಂದ. ಹೀಗೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ನಡುಗನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ವೈದಿಕ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವಿನಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಚಂಪೂ ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಕನ್ನಡದ್ದೇ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ವಚನ ಮತ್ತು ರಗಳೆಗಳಂತ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ ಕಥನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಚಂಪೂಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರೂಪವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಂ.ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ “ಚಂಪೂಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಭಾರತೀಯ ವಾಚ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ವಚನ ಮತ್ತು ರಗಳೆಗಳಂತೂ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ.

ಚಂಪೂ ಮಾರ್ಗಕೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಗಮಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬೆಸೆಯುವ ಧೋರಣೆಯೂ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳು, ಲಕ್ಷಣಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಸಲಿ ಎಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಹಿಂದಿನ ಕವಿ-ಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾದ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿದ್ದು ತಾವು ಭಿನ್ನವಾದ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇವು ಪೂರ್ವ ಕವಿ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು. “ವ್ಯಾಸಮುನೀಂದ್ರರುಂದ್ರ ವಚನಾಮೃತವಾರ್ಧಿಯನೀಸುವೆನ್, ಕವಿ ವ್ಯಾಸನೆನ್ ಎಂಬ ಗರ್ವಮಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಪಂಪನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಕವಿಗೆ ಗೌರವ ತೋರುವ ಧೋರಣೆ ಇರುವಂತೆಯೇ, “ಮುಂ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಮನ್ ಅಪೂರ್ವಮಾಗೆ ಪೇಳ್ವ ಕವೀಶ್ವರರ್ ಇಲ್ಲ” ಎಂಬ ಅವನ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಅರಿವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನ್ನನ “ಎನಗನುಕೂಲಮಕ್ಕೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾಣ್ಣಡಿ, ಪಂಪನ ಇಂಪು, ಪೊನ್ನನ ಬಗೆ, ನಾಗವರ್ಮನ ಬಹುಜ್ಞತೆ, ರನ್ನನಕಾಂತಿ, ನಾಗಚಂದ್ರನ ರಸಭಾವ, ಪುಷ್ಪಬಾಣನ ಮೃದುಬಂಧ” ಎಂಬ ಮಾತು ಕೂಡ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಕಾವ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ನಾಗಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ನೇಮಿಚಂದ್ರರ ಕೆಲವು ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. “ಇದು ನಿಜ್ಜಂ ಪೊಸತು, ಅರ್ಣವಂಬೊಲತಿ ಗಂಭೀರಂ” ಎಂಬ ಪಂಪನ ಮಾತು ಪ್ರತಿಭೆ ನವನವೋನ್ನೇಶಶಾಲಿನಿಯಾದದ್ದು ಎಂಬ ಮಾತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಅರ್ಥಭಾಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದ ರೂಪ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾದರೂ, ಅದು ಹೊರರೂಪ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆ. ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯ ಹಿಂದಿನ ಯಾವ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೆನಪಿಗೆ ತಾರದಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ಎನಿಸುವುದು ಅದು ಹೊಸತು ಅನ್ನಿಸುವಂತೆ ಹೊಮ್ಮುವ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ. ಇದು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಸದಾ ಸಕಾಲಿಕ ಅನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಪಂಪನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಲೀಲಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿ ಸಂತತಿ” ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪದ್ಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಸತ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವಿರೋಧವನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾತು. ಕಾವ್ಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಸತ್ಯ ವಾಸ್ತವ ಲೋಕದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನೂ “ಕಾವ್ಯಂ ಕಲ್ಪಾಂತರ ಸ್ಥಾಯಿಯೆನಿಪ ನುಡಿ ಸತ್ಯಂ, ಕವೀಶಾಧಿಪತ್ಯಂ”

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯ ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಲೋಕ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅದು ಕವಿಯ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಅಧಿಪತ್ಯ ಎಂಬ ಈ ಮಾತು ಕಾವ್ಯದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮಾರ್ಗಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ದೇಸಿಕವಿಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಸ್ತುಕ-ವರ್ಣಕಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯ ಬೇಧಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ಈ ವಸ್ತುಕ- ವರ್ಣಕ ವಿಚಾರ ವಿನ್ಯಾಸ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂ.ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ.

ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಧೋರಣೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾದದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

- ಅ) ಕಥನ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ಮೂಡಿದ್ದು,
- ಆ) ಸಾಹಿತ್ಯಕ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆನುಭಾವಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದು
- ಇ) ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ದೊರೆತದ್ದು
- ಈ) ಸಮಕಾಲೀನ ಅಥವಾ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕು ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗತೊಡಗಿದ್ದು

ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

೧. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆತಂಕವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಅನುಕೂಲವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ ಪೌಂಡ ಕವಿಗಳ ನಿಲುವು, ಮತ್ತು ಅವರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತಾಳಿದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ.
೨. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸತ್ವವಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಿ ಆಡುನುಡಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿದ ಕವಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ದೇಸಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ.
೩. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ದೇಸಿಯ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಬಯಸುವ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ.

ಬರವಣಿಗೆಯ ಈ ಮೂರು ಕ್ರಮಗಳು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಾಗ್ವಾದಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕುರಿತ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನದೇ ಆದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ರಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಸ್ಥಾನ 'ರಸಸಿದ್ಧಾಂತ'. ಕಲೆಗೂ, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವವನಿಗೂ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಪಾರದ ವಿವೇಚನೆಯೇ ರಸಸಿದ್ಧಾಂತ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದವನು ಭರತ. ಅವನು ತನ್ನ 'ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ' ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ರೀತಿಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದು ನಾಟಕಕ್ಕಾದರೂ ಅನಂತರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಯಿತು.

ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಾಗದ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಕಲೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಈ ಆಹ್ಲಾದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ರಸಾನುಭವ ಅಥವಾ ಕಲಾನುಭವ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಅನುಭವವನ್ನು ರಸಾನುಭವ ಎಂದು, ಆ ರಸಾನುಭವವೂ ಸಕಲ ಪ್ರಯೋಜನ ಮೌಳಿಭೂತ ಎಂದೂ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಸ ಎನ್ನುವ ಮಾತೇ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ವಿವಿಧ ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಈ ರಸದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆಯೆಂದು ಊಹೆ.

ನಾಟಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ 'ರಸ' ಎಂದು ಹೆಸರು. "ವಿಭಾವಾನುಭವ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಸಂಯೋಗಾದ್ರಸನಿಷ್ಪತ್ತಿಃ", ಇದು ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರ. ವಿಭಾವಗಳು, ಅನುಭಾವಗಳು, ಸಂಚಾರಿಭಾವಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ರಸ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಸ ಎಂದರೆ ಒಸರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಾವಾನುಭವಗಳು ಸ್ಥಾಯಿಭಾವವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾವು ನಡೆಸುವ ಸಂವಾದದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ರಸ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರದ ವಿವರಣೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗೆ, ಸರಿ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ವಿಭಾವಗಳು, ಅನುಭಾವಗಳು, ಸಂಚಾರಿಭಾವಗಳು, ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ, ರಸ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇಷ್ಟು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಇವುಗಳು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಗ ಹೊಂದಿ ರಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆಯೇ? ಅಥವಾ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ರಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆಯೇ? ಇಂತ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯಲು ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುವಂತ ನಂತರದ ಅಲಂಕಾರಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರವನ್ನು ನಾಲ್ವರು ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಂದರೆ ಭಟ್ಟಲೋಲ್ಲಟ, ಶಂಕುಕ, ಭಟ್ಟನಾಯಕ, ಅಭಿನವಗುಪ್ತ. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಾಟಕಾಭಿನಯ ಆಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನೋಡುಗ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ರಸಾನುಭವ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುದೆ ಇವರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಟ್ಟಲೋಲ್ಲಟ: ಇವನ ವಾದವನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿವಾದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಕ್ಕೆ ವಿಭಾವ, ಅನುಭಾವ, ಸಂಚಾರಿಭಾವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೇರುವುದರಿಂದ ರಸ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ಥಾಯಿ ಭಾವ ಎಂದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜನ್ಮತಃವಾಗಿ ಇರುವಂತದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಾಮ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಇದೆ. ಅದು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂಲತಃ ಇದ್ದು ಅನಂತರ ಜಾಗೃತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರತಿ, ಹಾಸ, ಶೋಕ, ಕ್ರೋಧ, ಉತ್ಸಾಹ, ಭಯ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ವಿಸ್ಮಯ ಇವು ಎಂಟು ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬರುವವು. ಅನುಕಾರ್ಯನಲ್ಲೇ ರಸವಿರುತ್ತದೆ. ಅನುಕಾರ್ಯನಲ್ಲಿ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವವೇ ರಸ ಎಂಬುದು ಭಟ್ಟಲೋಲ್ಲಟನ ವಾದ.

ಶ್ರೀಶಂಕುಕ: ಈತನ ವಾದವನ್ನು ಅನುಮಿತವಾದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅನುಮಿತಿ ಎಂದರೆ ಅನುಮಾನ. ಇವನು ಲೋಲ್ಲಟನ ವಾದವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಕಾರ್ಯನ ಸ್ಥಾಯಿಯನ್ನು ನಟ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ಥಾಯಿಯಂತೆ ಅದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಟನೆ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕೌಶಲದಿಂದ ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ನಟನಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಥಾಪುರುಷನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು 'ಚಿತ್ತತರುಗ ನ್ಯಾಯ'ಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ನಟ ತಾನು ಮಾಡುವ ನಟನೆ ಎಷ್ಟು ಕೌಶಲದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ,

ಅದು ಕೃತಕವೆಂದು ನೋಡುಗರಿಗೆ ತೋರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನೋಡುಗರು ನಿಜವಾಗಿ ಇರುವುದೆಂದೇ 'ಅನುಮಾನ' ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಟನಿಂದ ಅನುಕೃತವಾಗಿ ನೋಡುಗರಿಂದ ಅನುಮಿತವಾದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವವೇ ರಸ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಟ್ಟನಾಯಕ: ಇವನ ವಾದಕ್ಕೆ ಭೋಗವಾದ ಅಥವಾ ಭುಕ್ತಿವಾದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭೋಗ= ಅನುಭವಿಸುವುದು, ಭುಕ್ತಿ- ಪಡೆಯುವುದು. ಇವನು ಭಾವಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಬೋಜಕತ್ವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ರಸವೆಂಬುದು ಅನುಕಾರ್ಯನಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಅನುಕರ್ತನಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಸಹೃದಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಭಿನವಗುಪ್ತ: ಇವನು ಹಿಂದಿನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ರಸತತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ. ಇವನ ವಾದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿವಾದ ಅಥವಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿವಾದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಪ್ರಕಾರ ನೋಡುಗರಿಗೆ ರಸಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಹತೆ ಬೇಕು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾಟಕ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೂರು ಜನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾದಂತ ವಿಭಾವಾಧಿಗಳು ಸಾಧಾರಣೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನೋಡುಗ ಬೇಧಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವುದೇ ರಸ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವ: ಸ್ಥಾಯಿ ಮತ್ತು ಸಂಚಾರಿ ಭಾವಗಳು :

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸುಖದುಃಖ ರೂಪವಾದ ನಾನಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತವು ಕಲಕಿ, ಅಲೆಗಳು ಎದ್ದ ಸಮುದ್ರದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ತ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ 'ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ' ಅಥವಾ 'ಭಾವ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಭಾವದಲ್ಲಿ 'ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ' ಮತ್ತು 'ಸಂಚಾರಿಭಾವ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಸನರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಭಾವಗಳಿಗೆ 'ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಮೂಡಿಮರೆಯಾಗುವ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಸಂಚಾರಿ ಭಾವಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಭಾವಗಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ವಿಭಾವ

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸ್ಥಾಯಿಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವೆಂದು ಇರಬೇಕು. ಅಂತ ನಿಮಿತ್ತಕ್ಕೆ ವಿಭಾವ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ವಿಭಾವದಲ್ಲಿ ಆಲಂಬನ ವಿಭಾವ ಮತ್ತು ಉದ್ದೀಪನ ವಿಭಾವ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಾವದ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಆಲಂಬನ ವಿಭಾವವಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರಕರ್ಷಾವಸ್ಥೆಗೆ ಏರಿಸುವಂತದು ಉದ್ದೀಪನ ವಿಭಾವ.

ಅನುಭಾವ

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಾವವು ಪ್ರಕರ್ಷಾವಸ್ಥೆಗೆ ಏರಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅನುಭಾವ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ರಸ ಪ್ರಭೇದಗಳು: ಶೃಂಗಾರ, ಹಾಸ್ಯ, ಕರುಣ, ರೌದ್ರ, ವೀರ, ಭಯಾನಕ, ಬೀಭತ್ಸ, ಅದ್ಭುತ, ಎಂಬ ಎಂಟುರಸಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಉದ್ಭಟ ಶಾಂತವನ್ನು ರಸವೆಂದು ಹೇಳಿ ನವರಸವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಧ್ವನಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಧ್ವನಿ ಎನ್ನುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಭೆ. ಅಗೋಚರವಾದ ಒಂದು ಅನುಭವ ಪ್ರಭೆ ಕಾವ್ಯದ ಸುತ್ತ ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಕಾವ್ಯಪ್ರಭೆಯ ಮೂಲ ಆಕರವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದವನು ಆನಂದವರ್ಧನ. ತನ್ನ "ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ" ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಬ್ದ - ಅರ್ಥ

ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮ ಬೇರೆ, ಶರೀರ ಬೇರೆ. ಶರೀರದಂತೆ ಆತ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಶರೀರದಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗೊಂಡು, ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶರೀರ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅದು ನೀಡಿದ ಉತ್ತರ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿತು.

ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ (ಅಭಿಧಾವೃತ್ತಿ)

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಶಬ್ದಕೋಶಗಳ ಬಲದಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು, ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣು, ಚಂದ್ರ, ನವಿಲು, ಮರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ನೇಸರ್, ತಿಂಗಳ್, ಬಾನ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಆಕಾಶ ಎಂದು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದ ಕೊಡುವ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ 'ಅಭಿಧಾವೃತ್ತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ (ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿ)

ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಅಥವಾ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. “ಜಂಬೂಸವಾರಿಯ ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಬಂದಿತ್ತು”. “ಅವನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಗರ್ಜಿಸಿದನು”. ಎಂಬ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ: ಇಲ್ಲಿ “ಊರು” ನಡೆದು ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ: ಮನುಷ್ಯನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ 'ಬೆಂಕಿ' ಸುರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಊರು” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ “ಊರಿನ ಜನರು” ಎಂದೂ “ಬೆಂಕಿ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ “ಕೋಪ” ಎಂದೂ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಬಲದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥವೇ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ. ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುವ ಶಬ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ (ವ್ಯಂಜನಾವೃತ್ತಿ)

ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊಮ್ಮುವ ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದದ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು. “ಜಂಬೂಸವಾರಿಯ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಲು ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಬಂದಿತ್ತು”, “ಅವನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಗರ್ಜಿಸಿದನು”. ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ 'ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಬಂದಿತ್ತು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಊರಿನ ಜನರು' ಎಂಬುದು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಅರ್ಥವು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಜಂಬೂಸವಾರಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆ, ವೈಭವ, ಸಂಭ್ರಮ, ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಜನಸಂದಣಿ, ಜನರಿಗೆ ಆ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ, ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜನಬಾಹುಳ್ಯ, ಊರಿನ ಇತರ ಭಾಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಬರಿದಾಗಿರುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥಗಳು ಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ “ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದಾದ ಕಾರಣಗಳು, ಕೋಪದ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲದ, ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲದ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುವ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಾವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ, ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಂಟು. ಈ ಅರ್ಥಗಳ ಪೈಕಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನೇ ಧ್ವನಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪಂಪಭಾರತದ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ: ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಪಟ್ಟವು ತನಗೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಕರ್ಣ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶತ್ರುಗಳ ಬೆನ್ನೆಲುಬನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕಾದರೆ ತನಗೇ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಅವನು ದುರೋಧನಾದಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮುಷ್ಟಿನ ಮುದುಕ ಮತ್ತು ಕಾಪಾಡಿಯಾನು ಎಂಬುದು ಕರ್ಣನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಭೀಷ್ಮರು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ನನಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ನಿಜ ಕರ್ಣ, ಆದರೆ, ಇದು ಭಾರತ ಯುದ್ಧ: ನಾವು ಕಾದಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ. ಇಷ್ಟೊಂದೇಕೆ ಹಾರಾಡುವೆಯಪ್ಪಾ “ಸೂಚ್ಯಯಲಪ್ಪದು ಕಾಣಾ ಮಹಾಜಿರಂಗದೊಳ್” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ “ಸೂಳ್” ಎಂಬ ಪದ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ನಾನು ಹಿರಿಯ, ಮೊದಲು ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಕಿರಿಯ ಅನಂತರ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ. ಸೂಳ್ ಎಂದರೆ

ಸರದಿ ಎಂದರ್ಥ. ನನ್ನ ಸರದಿ ಮೊದಲು, ನಿನ್ನ ಸರದಿ ಆಮೇಲೆ ಎಂಬುದು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ. ಆದರೆ ಭೀಷ್ಮರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಕೌರವಪಕ್ಷದ ವೀರರಿಗೆಲ್ಲ ದೊರೆಯುವುದು ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರದಿಯೇ ಹೊರತು ವಿಜಯವಲ್ಲ. ಭೀಷ್ಮರ ಸರದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಕರ್ಣನ ಸರದಿ. ಆದರೆ ಕರ್ಣನಿಗೂ ಅದು ಸರದಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಕರ್ಣನೂ ಮಡಿದು ಯುದ್ಧವು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ತರುವಾಯವೂ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೌರವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದು ಸರದಿ ಮಾತ್ರವೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಮಹಾಜಿರಂಗ, ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧರಂಗ. ಹೀಗೆ ಸೂಳ್ ಎಂಬ ಪದವು ವ್ಯಂಜನಾವೃತ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥಪರಂಪರೆಯೇ ಧ್ವನಿ.

ಧ್ವನಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು.

ಧ್ವನಿಯನ್ನು ವಸ್ತುಧ್ವನಿ, ಅಲಂಕಾರಧ್ವನಿ, ಮತ್ತು ರಸಧ್ವನಿ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ವಸ್ತು ಧ್ವನಿ: ವಸ್ತು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು

ಉದಾ: ಬುದ್ಧ ಬುದ್ಧ

ಜಗವೆಲ್ಲ ಮಲಗಿರಲು ಇವನೊಬ್ಬನೆದ್ದೆ.

೩. ಅಲಂಕಾರ ಧ್ವನಿ: ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು

ಉದಾ: ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ, ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ

ಬಯಕೆಗಳು ಬಸಿರುಗಳು ಹಡೆದದ್ದು ಹಿಂಗಿದ್ದು

ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ

ಸೂಲಗಳು

ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ||

೪. ರಸಧ್ವನಿ: ರಸ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು.

ಉದಾ: ಆ ರವಮಂ ನಿರ್ಜಿತ ಕಂ

ತೀರವರವಮಂ, ನಿರಸ್ತ ಘನರವಮಂ, ಕೋ

ಪಾರುಣ ನೇತ್ರಂ ಕೇಳ್ತಾ

ನೀರೊಳಗಿದುರ್ಗಂ ಬೆಮರ್ತನುರಗಪತಾಕಂ||

ಅಲಂಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಧ್ವನಿ, ರಸ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿ, ರೀತಿ, ಗುಣ, ಈ ಮುಂತಾದವು ಸಹ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಶಬ್ದವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೋ, ಅರ್ಥ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೋ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಧ್ವನಿ, ರಸಗಳು ಕಾವ್ಯಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದೋಷಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಗುಣ, ರೀತಿಗಳು ಅಂಗಾಂಗ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿಶೇಷಗಳಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲಂಕಾರಗಳಾದರೂ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಡವೆಗಳಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದರಲ್ಲಾಗಲಿ ಕವಿ ಮೆರೆಯುವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೇ ಅಲಂಕಾರ. ದಿನದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಬಳಸುವುದೂ ಮಾತುಗಳೇ, ಕಾವ್ಯದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಮಾತುಗಳೇ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಮಾತುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಮಾತುಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೇ ಅಲಂಕಾರಗಳು, 'ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಗಸು ಕೊಡುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ'.

ಭಾಮಹನ ಅಲಂಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ:

ಅಲಂಕಾರಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದವನು ಭಾಮಹ. ಶಬ್ದಗಳ ಮತ್ತು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಗಳ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳೇ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಅವನು, ಕಾವ್ಯವು ಶೋಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅಂತ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಬೇಕೇಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಖವು ಅಂದವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಡವೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದು ಅವನ ಅಭಿಮತ. ಅಲಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ ನೇರ ನುಡಿ ವಾರ್ತೆಯಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. "ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿದ, ಚಂದ್ರ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾನೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳು

ಗೂಡನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಎಂತ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ? ಇವನ್ನು ಕೇವಲ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನುತ್ತಾರೆ”. ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಲಂಕಾರಗಳೇ ಕಾವ್ಯದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ. ಅವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಕಾವ್ಯತತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಯಾವ ಸೊಗಸೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿಶಯತೆ ಗೋಚರವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಗೋಚರವಾದಾಗಲೇ ಅದು ಕಾವ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಾರ್ಥಸಹಿತವಾದ ಕಾವ್ಯಶರೀರದಲ್ಲಿ ಈ ಅಲಂಕಾರಗಳೇ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಡುವ ಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲಂಕಾರವೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕು ಎಂದು ಭಾಮಹ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾಮಹ ಸುಮಾರು ೩೫ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ರಸವನ್ನು ಅಲಂಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತಂದಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ‘ರಸವತ್’ ಎಂಬ ಅಲಂಕಾರವೊಂದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ರಸಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ‘ರಸವದಲಂಕಾರ’ ವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕಾವ್ಯಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು. ಚಿತ್ರಕಾರನ ಭಾವಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಸಹಕಾರ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ, ಕವಿಯ ನೂತನ ಅನುಭವಗಳ ಸುಂದರ ಅವಿಭಾವಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯಕ. ಆದರೆ ಈ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕಾವ್ಯರಚನಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದುವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವು ಕವಿಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಆದ್ರಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ “ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ” ಎಂಬಂತಾದರೆ ಅದು ಭಾರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯವು ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಐದು ವಿಧ ಬಹುಪಯೋಗಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು :

ಅವು ಇಂತಿವೆ. ೧. ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ೨. ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ ೩. ದೀಪಾಲಂಕಾರ ೪. ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ ೫. ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ.

೧. ಉಪಮೆ: ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಇರುವ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಉಪಮಾಲಂಕಾರ.

ಉದಾ: ‘ಸೀತೆಯ ಮುಖ ಕಮಲದಂತೆ ಅರಳಿತು’.

೨. ರೂಪಕ: ಉಪಮಾನ ಮತ್ತು ಉಪಮೇಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ‘ಒಂದರಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇದೆ’ ಎಂದು ಅವುಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಕಾಣುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸದೆ ‘ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದೇ ಅಗಿದೆ’ ಎಂಬಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ.

ಉದಾ: ‘ಸೀತೆಯ ಮುಖ ಕಮಲ ಅರಳಿತು’.

೩. ದೀಪಕ: ‘ಕವಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗುವ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ವರ್ಣಿತ ವಸ್ತುವಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತು ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಇದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರೆ’ ಅದು ದೀಪಕಾಲಂಕಾರ.

ಉದಾ: ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನ ಬಾ

ಳ್ಳವಿತ್ತಮಿಲ್ಲದವನ ತಾಳ್ಮೆ ಕಳೆಯಿಲ್ಲದವೆ

ಣ್ಣವಮಿಲ್ಲದಶ್ಚಮಂತನು

ಭವವಿಲ್ಲದ ಭಾಗ್ಯವೆಂತು...

೨. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು

ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಬ್ರಹ್ಮ. ಈತನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾವ್ಯಜಗತ್ತು ಈ ಲೋಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ, ಲೋಕಾತಿಶಯವಾದ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಆಂತರಿಕ ತೋಳಲಾಟದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಇತರರಿಗಾಗಿ- ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಿಂದ ಕವಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಓದುಗರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಜೀವನದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂದರೂ ಸರಿ, ಗತಿಬಿಂಬವೆಂದರೂ ಸರಿ. ಅದು ಸಮಾಜದ ಕನ್ನಡಿ, ಲೋಕದ ಸುಖದುಃಖಗಳು, ನೋವುನಲಿವುಗಳೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ಅರಿತುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೃದಯ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ಉದಾರವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ಪರಿಷ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯ ಭಾವನೆಗಳು ಕೋಮಲವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ-ಮಾನವರ ನಡುವೆ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜವು ಸುಧಾರಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯದಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಬಹುಮುಖವಾದುವು.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಮಹ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ:

“ಸತ್ಕಾವ್ಯವು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಾದ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಿತರ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ-ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.”

ಮಮ್ಮಟ ಹೇಳಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಂತಿದೆ. “ಕಾವ್ಯವು ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ, ಧನಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ, ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಮಂಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ, ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾಂತೆಯಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ”. ಇದು ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಜನ.

ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆ ಇದ್ದರೂ ಆನಂದ ಅದರ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನ. ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಒಂದೇ ಆಕರ, ಪರಿಕರ ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ, ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನ ಆನಂದ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯ.

ಅ) ಕವಿ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕಣ್ಣು ‘ಕವಿ’. ಕವಿ ಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಅವನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಕಂಡುಂಡದನ್ನು ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ, “ರವಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ಕವಿ ಕಂಡ” ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವನು ಕಂಡ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಅಲೌಕಿಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕೋತ್ತರ ವರ್ಣನಾ ನೈಪುಣ್ಯವೇ ಕವಿಕರ್ಮ. ಕವಿ ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಾಗುವ ಘಟನೆಗಳು ಅವನ ಮುಂದೆ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. “ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೇರಣೆ, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅನುಭವ ನಾಲ್ಕುಕಾಲ ಉಳಿಯಲಿ ಎಂಬ ಬಯಕೆ” ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕವಿ ಲೋಕದ ವಸ್ತು- ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಾವ್ಯರಚಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾನಾದರೂ ಅವನ ಕೈಲಿ ಲೋಕವಸ್ತುವು ಉಜ್ವಲಗೊಂಡು ಲೋಕೋನ್ನತ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ರೇಷ್ಮೆಹುಳುವು ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ತಿಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ನೂಲನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ, ಕವಿ ಲೌಕಿಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಲೌಕಿಕ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆನಂದವರ್ಧನ ತನ್ನ “ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ” ದಲ್ಲಿ ಕವಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೇ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

“ಅಪಾರವಾದ ಕಾವ್ಯಜಗತ್ತಿಗೆ ಕವಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅವನು ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತನಗೆ ಹೇಗೆ ರುಚಿಸುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ರೂಪಾಂತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ”. ಕವಿ ಒಬ್ಬ ಅಭಿನವ ಬ್ರಹ್ಮ.

ಕವಿಯ ಸಲಕರಣೆಯೆಲ್ಲ ಮಾತು, ಶಬ್ದಗಳು; ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಕರಗಿಹೋಗುವಂತವು, ತನ್ನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಇಷ್ಟು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದರೂ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಎದುರಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂತೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಿರುತ್ತದೆ.

“ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಪಾಡೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟುಹಾಡಾಗುತ್ತ, ರಸವಾಗಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ”. ಎಂಬ ಬೆಂದ್ರೆಯವರ ಮಾತು ನೇರವಾಗಿ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತವು. ಭವದಿಂದ ಎದ್ದು ಭವದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವ ವಸ್ತುವಿನ ಲೌಕಿಕ ಬಯಕೆಯ ಸೆರೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಈ ಕೌಶಲ್ಯವೇ ಕವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಕವಿ ವಿಶ್ವದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಸೌಂದರ್ಯ-ಕುರೂಪಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಇಂದಿನ ಕನಸಿನಿಂದ ನಾಳಿನ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕವಿಯದ್ದು.

ಅ) ಸಹೃದಯ

ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಎರಡನೆ ಕಣ್ಣು “ಸಹೃದಯ”. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಓದುಗನೇ ಸಹೃದಯ. ಕವಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನ, ಅವನು ಕಾವ್ಯ ಲೋಕದ ಬ್ರಹ್ಮ. ಅವನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಾವ್ಯ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದುದು. ಅಂತ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಲ್ಲರು. ಹೀಗೆ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರನ್ನು “ಸಹೃದಯ” ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕವಿ ಪ್ರಾಣವಾದರೆ, ಕಾವ್ಯಾಸ್ವಾದನಕ್ಕೆ ಸಹೃದಯನೇ ಪ್ರಾಣ.

ರಸಜ್ಞತೆಯೇ ಸಹೃದಯತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಆನಂದವರ್ಧನ ಸಹೃದಯನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ: ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಯಾರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕನ್ನಡಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ, ವರ್ಣಿತ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗಬಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆಯೋ, ಅವರೇ ಕವಿಯೊಡನೆ ಹೃದಯ ಸಂವಾದ ಭಾಗಗಳಾದ “ಸಹೃದಯರು”. ಈ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು.

- ಕಾವ್ಯಗಳ ಅವಲೋಕನ, ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹದಗೊಂಡಿರಬೇಕು.
- ಅವನ ಚಿತ್ತವು ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗುವ ಸ್ವಭಾವವಿರಬೇಕು.
- ಕವಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು.

ಇ) ಕವಿಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯ ಪ್ರತಿಭೆ

ಕವಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನ. ಕವಿಯಂತೆಯೇ ಸಹೃದಯನೂ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುವಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಲೋಕದಿಂದ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು “ದೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾವ್ಯಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು “ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಸಹೃದಯನಾದವನು ಆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಕವಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಲೋಕವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು “ಅನುಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ದೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಮೆರೆಯುವ ಪ್ರತಿಭೆ “ಕಾರಯಿತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆ” ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕಾವ್ಯಾಸ್ವಾದನದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪ್ರತಿಭೆ “ಭಾವಯಿತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆ” ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕವಿಯದು “ಕಾರಯಿತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆ”, ಸಹೃದಯನದು “ಭಾವಯಿತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆ”.

ಕವಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅವನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಹೀಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ತೃಪ್ತಿ, ಆನಂದ ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಸಹೃದಯರು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಲಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದುಃಖ, ನಿರಾಸೆಗಳಿಂದ ಅವನ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ನಿಂತು ಹೋಗಲೂಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯನ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ಇದೇ

ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಜನ್ನ ಕವಿ “ಕಟ್ಟಿಯುಮೇನೋ ಮಾಲೆಗಾರನ್ ಪೊಸ ಬಾಸಿಂಗಂ, ಮುಡಿವ ಭೋಗಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿಪೋಗದೇ” ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಕವಿಯೂ ಒಬ್ಬ ಮಾಲೆಗಾರನೇ. ತನ್ನದೇ ಆದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ವರ್ಣಮಯವಾದ “ಮಾತಿನ ಮಾಲೆ”ಯನ್ನು ಅವನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಮುಡಿಯುವ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತಾಳುವ ಸಹೃದಯರಾದ ಭೋಗಿಗಳು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾನೆ. ಕವಿ ಎಷ್ಟೇ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ‘ಬರೆಯುವುದು ನನ್ನಕೆಲಸ: ಓದುವುದು, ಬಿಡುವುದು ಲೋಕದ ಕೆಲಸ’ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದರೂ, ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ತನಗೆ ಸಮಾನ ಹೃದಯವುಳ್ಳವರು ಹುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಯಾರೆಂಬ ಆಸೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯರು ಒಂದೇ ತತ್ವದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಭಿನವಗುಪ್ತ “ಕಾವ್ಯ ಸರಸ್ವತಿಯ ತತ್ವವು ವಿಜಯ ಗಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸಹೃದಯರಿಬ್ಬರೂ ಇರಲೇಬೇಕು” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

೪. ಪ್ರತಿಭೆ

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನಿಗಿರುವಂತ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸದನ್ನು ಕಾಣುವ, ಕಟ್ಟುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಪ್ರತಿಭೆ. ಅಂದರೆ ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸದಾದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಂತ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು. ಲೋಕದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಜೀವ ತುಂಬಿ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲ ನಿಪುಣನೇ ಕವಿ.

ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ : ೧) ಮೂಲ ಪ್ರತಿಭೆ ೨) ಆನುಶಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಭೆ

ಮೂಲ ಪ್ರತಿಭೆ: ಇದು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇರುವಂತದ್ದು. ಆನುಶಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಭೆ: ಇದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವಂತ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವವನು ಕವಿ.

ಕವಿ ತನ್ನ ಅಪೂರ್ವವಾದ ವಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಷಮತ್ವದಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಹೊಸ ವಿಷಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ:- ಲತಾನಟಿ, ಸಖೀಗೀತ, ಜಾಮೂನುನಾದ, ಪದಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇದು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭೆ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವೂ, ವಿಲಕ್ಷಣವೂ ಆದ ನೋಡುವಿಕೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಪ್ರತಿಭೆ. ವಿನೂತನವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ವಿನೂತನವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಪ್ರತಿಭೆ.

ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರುದ್ರಟ, ರಾಜಶೇಖರ, ಕುಂತಕ, ಭಟ್ಟಶಾಂತ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಮಾತುಗಳೇ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತವೆ. ಭಟ್ಟಶಾಂತ ತನ್ನ 'ಕಾವ್ಯಕೌತುಕ' ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊಸಭಾವಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ 'ಹೊಳಹು' ಎಂದು 'ಕಾವ್ಯಾಲಂಕರ' ದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಟ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇಂದ್ರೆ 'ಇದು ಕಣ್ಣಿನ ತುತ್ತಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಣ್ಣಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನ ತುತ್ತು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿ ಭಾವಗಳ ವಿದ್ಯುದಾಲಿಂಗನವೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿನವಗುಪ್ತ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮೂರನೆ ಕಣ್ಣು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು "ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನು ಕಾವ್ಯಾನುಭವವನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಆಕಾರವೊಂದನ್ನು ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಕವಿಯ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿಭೆಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಬೀಜ, ಅದಿಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯವೇ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. "ಕವಿತ್ವ ಬೀಜಂ ಪ್ರತಿಭಾಸಂ" ಎಂದು ವಾಮನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಶೇಖರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

೧) ಕಾರಯತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆ - ಕವಿಪ್ರತಿಭೆ

೨) ಭಾವಯತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆ - ಸಹೃದಯ ಪ್ರತಿಭೆ

ಓದುಗನಿಗೂ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕವಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನರಿತ ಜನ್ನ "ಕಟ್ಟಿಯುಮೇನೋ ಮಾಲೆಗಾರನ ಪೊಸ ಬಾಸಿಗಂ ಮುಡಿವ ಭೋಗಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿ ಪೋಗುದೆ" ಎಂದು, ಸಹೃದಯನಿಗೂ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಚದುರಿ ಹೋದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಫ್ಲೇಟೊ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನುವುದು ಅನುಕರಣೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಲೆಗಾರ ಮಾಡುವುದೇನಿದ್ದರೂ ಈ ಲೋಕದ ಅನುಕರಣೆ, ಆದ ಕಾರಣ ಅನುಕರಣೆಯ ಕಲೆ ಅಷ್ಟೇನು ಪುರಸ್ಕಾರ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಮ್ಯಾನುಯಲ್ ಕಾಂಟ್ 'ಸೌಂದರ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸೃಜನಶೀಲತೆ

ಕಾವ್ಯ (ಸಾಹಿತ್ಯ) ರಚನೆಗೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಇರಬೇಕು. ಆ ಪ್ರತಿಭೆ ರೂಪಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸೃಜನಶೀಲತೆ. ಸೃಜಿಸು ಎಂದರೆ ನಿರ್ಮಿಸು, ಕಟ್ಟು, ನಿರೂಪಿಸು, ರಚಿಸು ಎಂದರ್ಥ. ಹೊಸದನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸೃಜನಶೀಲತೆ.

ಬರಹಗಾರರು ತಮ್ಮ ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ದಾರ್ಶನಿಕ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ 'ಕಾಣ್ಕೆ'ಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ, ರೂಪಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸೃಜನಶೀಲತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹುತೇಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವುದಾದರೂ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕವಿತೆ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ರಚನೆಗಳು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಫಲಗಳು. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಜನ ಮತ್ತು ಸೃಜನೇತರ ಬರಹ ಎಂಬ ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳು ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ನಿದರ್ಶನ. ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ಲೇಖನ, ಅನುವಾದ ಮೊದಲಾದವು ಸೃಜನೇತರ ಬರಹ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತ ಆಗಿರುವ ಕಾರಯತ್ರಿ ಮತ್ತು ಭಾವಯತ್ರಿ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಹಾಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸೃಜನೆ; ಅನ್ವಯ ಸೃಜನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಬಹುದು.

ಮೂಲ ಸೃಜನೆ ಎಂದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ, ರಚಿಸುವ, ನಿರ್ಮಿಸುವ, ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಹೊಸ ಕವಿತೆ, ಹೊಸ ಕತೆ, ಹೊಸ ಕಾದಂಬರಿ, ಹೊಸ ನಾಟಕಗಳ ರಚನೆಯೇ ಮೂಲ ಸೃಜನೆ.

ಅನ್ವಯ ಸೃಜನೆ ಎಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ, ಇದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಚಂದಗೊಳಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೊಸದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ, ಸೃಜಿಸುವ, ರಚಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಿಂತಲೂ, ಈಗಾಗಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡ, ಗಮನ ಸೆಳೆದ 'ವಸ್ತು'ವನ್ನು ಪ್ರಕಾರಾಂತರಗೊಳಿಸುವ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸುವ, ಬೆಳೆಸುವ, ಪುನರ್ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಬಹುತೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಅನ್ವಯ ಸೃಜನೆ ತೋರಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ, ಪಂಪನ, ರನ್ನನ, ನಾಗಚಂದ್ರನ, ಜನ್ನನ, ಆದಿಯಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು, ಹೊಸಗನ್ನಡದ 'ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ', 'ಪರ್ವ' ಮೊದಲಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿಗಳು 'ಈಗಾಗಲೇ' ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ, ನಿರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದ 'ವಸ್ತುವನ್ನು' ಒಳಗೊಂಡು ಮರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡ ರಚನೆಗಳಾಗಿವೆ.

ವಚನಗಳು, ತ್ರಿಪದಿಗಳು, ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಲಂಕೇಶರ ಕತೆಗಳು, ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ ಕತೆಗಳು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮೂಲ ಸೃಜನೆಗೆ ನಿದರ್ಶನ.

ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ವಸ್ತು'ವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸೃಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇಂತ ವಸ್ತು, ಈ ಕುರಿತ ರಚನೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವು ಬರಹಗಾರರ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಪ್ರಭು, ಪ್ರಭುತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಪಾರಂಪರಿಕ 'ವಸ್ತು'ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಜನ, ಜೀವನ, ಶ್ರಮ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಸೋಲು, ಗೆಲುವು ಬದುಕಿನ ಸೆಳಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ, ಬಿಂಬಿಸುವ ರಚನೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಹಾಗಾಗಿ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ವಿನಃ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ವಸ್ತು'ವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಈ ಹಿಂದೆ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೂಡ ಅನ್ವಯ ಸೃಜನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಚರ್ಚೆ, ಸಂವಾದ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿವರಣೆಯೇ ವಿಮರ್ಶೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನುವಾದ, ರೂಪಾಂತರ, ಪ್ರಾಕಾರಾಂತರ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ವಯ ಸೃಜನೆ ಅಥವಾ ಸೃಜನೇತರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಸೃಜನಶೀಲ ಎನಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ಉಳಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೃಜನೇತರ ಅಥವಾ ಅನ್ವಯ ಸೃಜನೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

೫. ಪ್ರಮುಖ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು

೧) ಭರತ:

ಭರತಮುನಿ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕ. “ನಾಟ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ” ಎಂಬುದು ಅವನ ಗ್ರಂಥ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು.೩೦೦ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ೩೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಾದರೆ, ನಾಟಕ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥವು ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಭಿನ್ನಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹರಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭರತನ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥವಾದರೂ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನಾಟಕವೂ ಕಾವ್ಯವೇ, ಅದನ್ನು ‘ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರಸತತ್ವವೇ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಒಳತಿರುಳು. ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಭರತ “ವಿಭಾವಾನುಭಾವ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಸಂಯೋಗಾದ್ರಸ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಃ” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ, ಹೀಗೆ ಭರತನ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದ್ಯಗ್ರಂಥವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

೨) ಆನಂದವರ್ಧನ:

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆನಂದವರ್ಧನನ ಹೆಸರು ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಈತ ಕಾಶ್ಮೀರದವನು. ಕಾಲ ಕ್ರಿ ಶ ೮೯೦. ಅವನ ಕೃತಿ “ಧ್ವನಿಶಾಸ್ತ್ರ”. ಧ್ವನಿಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಈ ಕೃತಿ. ‘ಧ್ವನಿಶಾಸ್ತ್ರ’ವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವೂ, ಅಪೂರ್ವಗುಣಶೋಭಿತವೂ ಆದ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೀನಂತ್ರೀ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಗೆ “ಕಾವ್ಯಾಲೋಕ”, ‘ಸಹ್ಯದಯಾಲೋಕ’ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ. “ಧ್ವನಿಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಧ್ವನಿಯೆಂದರೇನು, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಹತ್ವವೇನು, ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು, ಕಾವ್ಯದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಒಟ್ಟು ಪ್ರಬಂಧದವರೆಗೆ ಆ ಧ್ವನಿತತ್ವ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆನಂದವರ್ಧನ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತುಗಳಿಗಿರುವ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಮಾನವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವೆಂಬುದೊಂದು ಇದೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಧ್ವನಿಯೆಂದು ಕರೆದನು.

೩) ಮಮುಟ:

ಮಮುಟ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದುದು. ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಾದ “ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ” ದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ

“ಕಾವ್ಯವು ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ, ಧನಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ, ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಮಂಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ, ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾಂತೆಯಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ” ಎಂಬುದು ಅವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

೪) ರಾಜಶೇಖರ:

ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜಶೇಖರನೆಂಬ ಅಲಂಕಾರಿಕನು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅನುಪಮವಾದುದು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೦ ಅವನ ಕಾಲ. “ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ” ಎಂಬುದು ಅವನ ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥ. ರಾಜಶೇಖರ ವಿಖ್ಯಾತ ನಾಟಕಕಾರನೂ ಆಗಿದ್ದು ‘ಬಾಲರಾಮಾಯಣ, ಬಾಲಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.’ ಅವನ “ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ” “ಕವಿಗಳ ಕೈಪಿಡಿ” ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಕವಿವೃತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ರಾಜಶೇಖರ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯ ಸ್ಥಾನ, ಕಾವ್ಯಪುರುಷ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪಾಖ್ಯಾನ, ಕಾವ್ಯ ಪುರುಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ವರಿಸಿದ ಕಥೆ, ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಭೆ, ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಪರಿಕರಗಳು, ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಾಚಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮ, ಕವಿಸಮಯ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೫) ‘ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ’: ಒಂದು ‘ಆಚಾರ್ಯ ಕೃತಿ’

ತೀ.ನಂ.ತ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ‘ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ’, ಕೃತಿಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕರೆದಿರುವಂತೆ ಒಂದು ‘ಆಚಾರ್ಯ ಕೃತಿ’. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಾಹಕವೂ, ಸರಳವೂ, ಪ್ರಮಾಣಭೂತವೂ ಆದ ಕೃತಿ ಇದುವರೆಗೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ಹರಹು ಎಷ್ಟೆಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವೂ ಆದ ಕೃತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಇಂದಿಗೂ 'ಆಚಾರ್ಯ ಕೃತಿ'ಯಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದೆ. ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆಯಾದರೂ, ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಬಹುದಾದ ಕೃತಿ ಇನ್ನು ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದರೆ, ಈ ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವ ಎಷ್ಟೆಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೀನಂಶ್ರೀ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಆ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತು, ರಸಿಕತೆ, ಅನ್ವಯಜ್ಞಾನ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೬. ದೇಶೀ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪನೆ

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ನೆಲೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಶಿಷ್ಟ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಬ್ದ, ಅದರ ಅರ್ಥ, ಅದರ ಶರೀರ, ಅದರ ಆತ್ಮ, ಅದರ ರೀತಿ, ಅದರ ಧ್ವನಿ, ಅದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ರಸ ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಜೀವಾಳ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ, ನಾಗವರ್ಮ ಮೊದಲಾದವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಕಾವ್ಯಂ ಸವಿಶೇಷ ಶಬ್ದರಚನಂ ವಿವಿಧಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ (ಶ್ರೀ ವಿಜಯ)

ಇರೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ತತ್ಪರತೆಯಿನ್ ಅದು ಕಾವ್ಯಂ (ಸಮಾನ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು) (ನಾಗವರ್ಮ)

ಮೃದು ಮಧುರ ವಚನರಚನೆಯೊಳುದಾತ್ತಮರ್ಥ ಪ್ರತೀತಿಯಂ - ಪಂಪ

ಲಲಿತ ಪದ ಪ್ರಸನ್ನ ಕವಿತಾಗುಣ-ಪಂಪ

ನಿತ್ಯ ಹೊಸತು, ಸಾಗರದಂತೆ ಗಂಭೀರ-ರನ್ನ

ಎನ್ನ ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿನ್ ಆತುಳ ನವೀನಾರ್ಥ ವಾಕ್ಯೆ - ಹರಿಹರ

ಇದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಕವಿ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ ಮೊದಲಾದವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿವೆ. ಷಡಕ್ಷರದೇವ 'ಸರಸಾರ್ಥಂ, ಸವಿಮಾತಿಂ ಸತ್ಕಾವ್ಯ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾವ್ಯ ಸರಸ್ವತಿಗೆ (ಕೆಲವರು ಕಾವ್ಯ ಪುರುಷ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ) ಶರೀರ, ಗುಣ, ಅಲಂಕಾರ ಇರಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಆನಂದ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪ 'ಕೃತಿಯೊಂದು ಪುಣ್ಯವನಿತೆಯಂತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರನ್ನ 'ವಾಕ್ಯಂದರಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಣಪಾರ್ಯ 'ಸಪುಣ್ಯಕಾಮಿನಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಘವಾಂಕ ಸುಂದರ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ; ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ಶಬ್ದರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ : ರಸವೇ ಜೀವ, ಭಾವವೇ ಒಡಲು, ಅರ್ಥವೇ ಅಂಗಾಂಗ, ಶಬ್ದಸಮೂಹವೇ ನುಡಿ, ಅಲಂಕಾರವೇ ತೊಡುಗೆ, ಸುಲಕ್ಷಣವೇ ಲಕ್ಷಣ. ದೋಷವಿಲ್ಲದ ಪದರಚನೆಯೇ ನಡೆ, ರೀತಿ ಸುಕುಮಾರತೆ, ರಸಿಕತನವೇ ಚಲನೆ, ಸುಖವೇ ನೆಲೆ-ಇವಳು ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ರಸ, ಭಾವ, ಅರ್ಥ, ಶಬ್ದ, ಅಲಂಕಾರ, ಸುಲಕ್ಷಣ, ದೋಷರಹಿತ ರೀತಿ, ರಸಿಕತನ (ಆಕರ್ಷಣೆ), ಆನಂದ ಇವು ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ರಾಘವಾಂಕ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಸವೇ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವ ಎನ್ನುವ ಅವನ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಹರಿಹರ ಕೆಲವು ವಚನಕಾರರು ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ; ವೈದಿಕ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಹೊಸ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಛಂದಸ್ಸು ಕಾವ್ಯವಸ್ತು, ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆ, ಇನ್ನುಳಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು, ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸಂಚಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಹದಿನೆಂಟು ಬಗೆಯ ವರ್ಣನೆ ಏಕೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ಔಚಿತ್ಯವರಿತು ಹೇಳುವೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಲಲಿತ ಕಾವ್ಯಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಡಗಿರುವುದು. ಕವಿಯ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಕವಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನೇ ಸಹೃದಯ. ಕಾವ್ಯ ಕವಿಯ ಶೋಧನೆ, ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ, ಒಂದು ಕಾವ್ಯದೊಳಗಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಕಾವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತೆ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕವಿ.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಾಕರಣ ಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಂತೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಅಗತ್ಯವೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಡಿದೆ. 'ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ' ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ-ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ

ಆಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ ಮೊದಲಾದವರು ಆ ಬಗೆಯ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣ’ಗಳನ್ನು ದೇಶ-ಭಾಷೆ ಮೀರಿ ಒಂದೇ ತುಡಿತ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ವೇದ್ಯ. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ‘ಕಾವ್ಯ’ ಕಾಲಾತೀತ, ದೇಶಾತೀತ. ಮಾನವನ ಪಾಡು ಹಾಡಾಗಿರುವುದೇ ಕಾವ್ಯದ ಈ ವಿಸ್ತೃತ ವೇದಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ. ಅಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿದೆ. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ವಚನವೂ ಹೌದು.

ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ ಅವರ ಘನ-ಗಂಭೀರ ಯತ್ನದ ಫಲ-ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಗಳು ದಾಖಲುಗೊಂಡಂತೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಚರ್ಚೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನ ಈಗ ಸಾಗಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೀಮಾಂಸಕರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆರಂಭವಾದ ಇಂತ ಪ್ರಯತ್ನ ನಂತರ ದೇಸಿ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳಾದದ್ದೂ ಉಂಟು.

‘ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಚರ್ಚೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ದಂಡಿಯ ‘ಕಾವ್ಯದರ್ಶ’ದ ಅನುವಾದವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕೈಪಿಡಿಯಂತಿದೆ. ಕಾವ್ಯದೋಷ, ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ, ಭಾಷೆ, ಛಂದಸ್ಸು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ದೇಸಿ ಓದಿನ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯತತ್ವಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅವರ ವಿದ್ಯೆ ಕುರಿತ ವಿವರಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ, ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಾಸವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ‘ಯತಿ’ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಚತ್ವಾಣ, ಬೆದಂಡೆ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಪದ್ಯಗದ್ಯ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಿತ ಕಾವ್ಯಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ, ವಿಮಲೋದಯ, ನಾಗಾರ್ಜುನ, ಜಯಬಂಧು, ದುರ್ವಿನೀತ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವಕವಿ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ಹೊಸ ಓದಿಗೆ-ಚರ್ಚೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಮಾದರಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲರು, ನುಡಿದುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಲ್ಲರು; ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಓದದಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರು, ಚತುರರು ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ದೇಶಿಪ್ರೀತಿ ಉಕ್ಕಿದೆ. ರಸಗಳ ಚರ್ಚೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಲೋಕಾನುಭವದ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಕವಿ-ಕೃತಿಯ ಸ್ವಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಜಯ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಒಂದು ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಎರಡನೆ ನಾಗವರ್ಮನ ‘ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ’ದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಅಭಿಮತ ಮಂಡನೆ, ಅಲಂಕಾರ, ರೀತಿ, ರಸಗಳ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿ-ಕಾವ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿಸಮಯ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಂತೆಯೇ ನವರಸ, ಕಾವ್ಯಧರ್ಮ, ಕಾವ್ಯಗುಣ, ರೀತಿ, ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳ ಚರ್ಚೆ ಕೂಡ. ‘ರೀತಿ ಕಾವ್ಯದ ಶರೀರ, ರಸ ಅದರ ಜೀವ’ ಎಂಬ ನಾಗವರ್ಮನ ಹೇಳಿಕೆ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ. ‘ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಸ ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಬೇಕು’ ಎಂಬ ಅವನ ಮಾತು ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಸ ಕಾಣ್ಕೆಯಾಗಿದೆ.

‘ಉದಯಾದಿತ್ಯ ಅಲಂಕಾರ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ರೀತಿ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಇದೆ. ಚತ್ವಾಣ, ಬೆದಂಡೆ ಕುರಿತ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಕಾಮದೇವ ತನ್ನ ‘ಶೃಂಗಾರ ರತ್ನಾಕರ’ದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. (ಇವನಿಗೆ ಕವಿಕಾಮ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ)

ಸಾಕ್ಷಿ ತನ್ನ ‘ರಸರತ್ನಾಕರ’, ‘ಶಾರದಾ ವಿಲಾಸ’ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡ ಮೂಲದ ಚರ್ಚೆಗಳಿಂದ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಸವಿವರ, ಅಲಂಕಾರಚರ್ಚೆ, ಧ್ವನಿ ಮಾಹಿತಿ ಇವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಧ್ವನಿ, ರಸ, ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದು ಇವನ ವಿಶೇಷ. ಪೂರ್ವಕವಿಸ್ಮರಣೆ, ರಸಾಭಾಸಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಜೊತೆ ‘ಕೃತಿಗೆ ರಸವೇ ಸಾರ’ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಈತ ಗಮನಾರ್ಹ. ಧ್ವನಿಪ್ರಸಂಗ, ಕಾವ್ಯ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಈತನ ಶಾರದಾವಿಲಾಸ ಕೃತಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ.

ತಿಮ್ಮಯ್ಯ 'ಅಲಂಕಾರ ರಸ ಸಂಗ್ರಹ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರ, ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಕಲನ ರೂಪದ ಈ ಕೃತಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ.

ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ 'ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರ ಚರಿತೆ' ಕೃತಿ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ, ಶಬ್ದಗುಣ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ, ರಸಾಲಂಕಾರಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಜಾಯೇಂದ್ರನ 'ಕುವಲಯಾನಂದಾಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಧ್ವನಿ, ಗುಣ, ಭಾವ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಈತನ 'ರಸಮಂಜರಿ' ಕೃತಿ ಕೂಡ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಲಿಂಗರಾಜನ 'ನರಪತಿ ಚರಿತೆ' ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಉಪಮೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಚಾವಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿ ರಚಿಸಿರುವ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಛಂದೋಲಂಕಾರ' ಶಾಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ-ಅವುಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಕೃತಿಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ; ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಅವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕುತೂಹಲದ 'ಕನ್ನಡ ನಿದರ್ಶನ'ಗಳು ದೇಸೀ ಓದಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

ಪಂಪ 'ಧ್ವನಿ ಎಂಬುದು ಅಲಂಕಾರ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬದಲಾವಣೆ ದೇಶೀ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದೆ. ಚಂಪೂ ರಗಳೆಗೆ ದಾರಿ ನೀಡಿದ್ದು, ರಗಳೆ ವಚನಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಷಟ್ಪದಿ 'ವರ್ಣಕ'ವಾಗಿದ್ದು, ಪದ್ಯ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕೂಡ 'ಕಾವ್ಯ' ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಯಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣದ ಭಿನ್ನ ನಿರ್ವಚನವೂ ಹೌದು. ಹಾಗಾಗಿ ವಸ್ತು, ಭಾಷೆ, ಬಂಧಗಳು ಬದಲಾದದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ (ಕಾವ್ಯ-ನಾಟಕಗಳಿಗೆ) ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ನೀಡಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಆಗಿರುವ ಸಂಭವವೂ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡ ನಡುಗನ್ನಡವಾಗಿ ಅದು ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ದಾರಿ ನೀಡಿತು.

ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಬರುಬರುತ್ತಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಾಗಿದೆ ; ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಬಗೆ, ಅದು ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪುವ ಬಗೆ, ಓದುಗರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಮೊದಲಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ. ಈ ಮೀಮಾಂಸೆ ದೇಸೀ ಸ್ವರೂಪ ಒಳಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಾಗ ಈ ಮೊದಲು 'ದೋಷ' ಎನಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು 'ಗುಣಗಳಾಗಿ'. ಅಮುಖ್ಯ ಎನಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಗಿ', ವಾಚ್ಯ ಎನಿಸಿದವು 'ಧ್ವನಿಯಾಗಿ' ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ನೆಲೆನಿಂತದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಪ್ರಾಸ ಬಿಟ್ಟದ್ದು, ಗದ್ಯ ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದು, ಬಂಧ ಕಳಚಿದ್ದು, ರಗಳೆ ಸರಳ ರಗಳೆಯಾದದ್ದು, ಛಂದ ಮುಕ್ತಛಂದವಾದದ್ದು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಂತಗಳಾಗಿವೆ. 'ನೀರಿಳಿಯದ ಗಂಟಲೋಳ್' ಎಂಬ ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಮಾತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಾರಿಣ್ಯ, ಕನ್ನಡಿಗರ ದೇಸೀತನದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

೧೯೦೦ರ ನಂತರದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ-ಓದುಗ ಇನ್ನೊಂದು ಆಪತ್ತಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ. ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಕಾಡಿದ 'ಸಂಸ್ಕೃತ'ದಿಂದ ಇನ್ನೇನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾರಿ ಅವನಿಗೆ ತಗುಲಿಕೊಂಡಳು. ನಮ್ಮ ಜನ ತಪ್ಪುತಪ್ಪಾಗಿಯಾದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡಿಕೊಂಡು 'ತಮ್ಮತನ' ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂಬ ಅಪರಿಚಿತೆ ಕನ್ನಡಿಗರ 'ಸ್ವಂತಿಕೆಗೆ' ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಎರವಾದಳು!

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನವೋದಯ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಚಿಂತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸತೊಡಗಿದರು. ಬೇಂದ್ರೆ ರಸ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು. ಅವರದು ಅಲೌಕಿಕ-ಆನುಭಾವಿಕ ನಿಲುವು. ಆನಂದ, ಭಕ್ತಿ, ರಸಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಮೀಕರಿಸಿದರು ; "ಜೀವ ರಸಮಯ" ಎಂದರು. ಕವಿ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದರು. ಮನಸ್ಸಿನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುವ ಕಾವ್ಯ ಬೇಕು ಎಂದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವೈದಿಕ ಪ್ರಣೀತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಇರಬೇಕು ತಮ್ಮ ಜಾನಪದಮಟ್ಟಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಸಿ ಎನಿಸುವ ಬೇಂದ್ರೆ 'ನಾಕುತಂತಿ'ಯಲ್ಲಿ ದೈವಿಕದತ್ತ ವಾಲಿ ದೂರ ನಿಂತರು.

ಈ ಅವಧಿಯ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಂಗಾಲಿ, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ 'ಭಾವಗೀತೆ'ಯ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕಾವ್ಯ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಕವಿತೆ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂತು ; ಲಯ, ಪ್ರಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಸುಳಿಯಿತು.

ಕುವೆಂಪು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರವಾದಿ. ಅವರು ವೈದಿಕ ಭಾಷೆ-ಬಂಧ-ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಅದೇ ರೀತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸೃಜನತೆ, ಬೌದ್ಧಿಕತೆ, ಬದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿದರು. 'ರಸಖುಷಿ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆ ನೀಡಿದರು. ತೆರದ ಮನಸ್ಸು ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದರು. ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ನೂರು ದಾರಿಗಳಿವೆ ಎಂದರು. ಪುರಾಣ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನಗೊಳಿಸಿದರು, ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು, ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ವೈದಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ 'ಗೋಸುಂಬೆತನ' ತೋರಿದರು. ಕಾವ್ಯ-ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೂ ಹೊರಗಲ್ಲ ಎಂದರು. 'ಕವಿ ಜನಮನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ' ಎಂದರು. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಆಯಾಮ ಜೋಡಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ 'ವ್ಯಾಪ್ತಿ'ಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದರು. 'ಮತಿ' ನಿರಂಕುಶವಾಗಲಿ ಎಂದರು. ಪರಂಪರೆಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಅಗತ್ಯ ಎಂದರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು. 'ರಸೋವೈಸಃ', 'ತಪೋನಂದನ' ಮೊದಲಾದ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ತೌಲನಿಕ ಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಎಡೆ ನೀಡಿದರು. ಭವ್ಯತೆ, ಪ್ರತಿಮೆ ಕುರಿತ ಅವರ ಚರ್ಚೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.

ಮಾಸ್ತಿ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಳಿನ ಬಾಳಿನ ದಾರಿದೀಪ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಲೇಖಕ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದರು. 'ಕೇಡು' ಮಾಸ್ತಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪದ ಮಾತು. 'ಹಸನು' ಅವರಿಗಿಷ್ಟು. ಸಾಹಿತ್ಯವೂ 'ಹಸನು' ದೃಷ್ಟಿ ಒಳಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯ. ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ 'ಆಧಾರ'ವಾಗಿ ಹೊಸ ನಿರ್ವಚನಕ್ಕೆ ಈಡಾದದ್ದು ಮಾಸ್ತಿಯವರನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆ. ಶುದ್ಧತಪಸ್ವಿ ಕೃತಿ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇಲ್ಲಿನ ಅವರ ನಿಲುವು ಅಸಹಜ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಪು.ತಿ.ನ 'ಭವನಿಮಜ್ಜನ ಚಾತುರ್ಯ-ಲಘಿಮಾ ಕೌಶಲ' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಭವದ ಸಂವೇದನಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ; ಅದನ್ನು ಮೀರುವ ಗುಣ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದರು. ಭವದ ಅನುಭವ ಕಲೆಯ ಉಗಮದ ಮೂಲ, ಕವಿ ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂದರು. ಕಾವ್ಯ ಕುತೂಹಲ, ರಸಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೊದಲಾದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ. "ಭವ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕತೆಗಳ ರೂಪಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಆದರೆ ಅವರ ಭಾಷಿಕ ಬಿಗಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಮೀಮಾಂಸೆ ಓದುಗರಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಪ್ರಗತಿಶೀಲರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಅಸ್ತ. ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅವನ ಬದುಕು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುರಿ ಎಂದರು ಅವರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಕುರಿತು ಇವರದು ಭಿನ್ನ ನಿಲುವು. ಕಾಮ, ಶ್ರಮ, ಪ್ರಗತಿ, ಸಮಾಜ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಸ್ತು ಎಂದರು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತತ್ವದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಇವರ ಮೀಮಾಂಸೆ ಕೆಲಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹೊಸರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ನವ್ಯರಿಗೆ ಕಾವ್ಯ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುಭವಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂ.ಎ. ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇವರ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ 'ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ' ಜ್ಞಾನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಇವರಿಂದಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿತು ; 'ದೇಸೀಜ್ಞಾನ' ಅನಾಥವೆನಿಸಿತು. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳೀಯ ನೆಲೆ ಮತ್ತು ದೇಸೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಆಮದು ಮಾನದಂಡಗಳಿಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ - ಹವ್ಯಾಸಿ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ನೂಕಿತು.

ನವ್ಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಜೈನ, ಲಿಂಗಾಯ್ತ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರ ದನಿಗಳಿವೆ. ಅವು ಧ್ವನಿಗಳೂ ಹೌದು. ನವ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ನೈತಿಕತೆ, ವಿಶಾದ, ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪರಕೀಯತೆ, ಅಂತರ್ಮುಖತೆ, ಭಾಷಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ನಿರ್ವಚನ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ 'ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ' ಆಗದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಕೃತಿಯ ರೂಪ-ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಒತ್ತು, ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕತೆ, ಕಾವ್ಯದ ಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತೆ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳು ಚರ್ಚೆಗೆ ಅಸ್ಪದ ನೀಡಿವೆ. ಈ ಪಂಥದ ಬಹುತೇಕರ ಇಬ್ಬಂದಿತನಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಕಾರಣ : ಇವರು ಹುಟ್ಟಾ ಕನ್ನಡಿಗರು ; ಮಾತೃಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು. ಓದಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ; ಬರೆದದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಕುರಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪಕ ಅರಿವು ಇವರಿಗಿದೆಯೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪರಂಪರೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದೇ ವಿನಾ ಅವರ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟ ಆಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲ. ಅಡಿಗರ 'ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ' ಚಿಂತನೆ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಶೂದ್ರ' ಕಲ್ಪನೆ ಆಕರ್ಷಕ ಎನಿಸಿದರೂ, ಇವು ಆತ್ಮ, ಜಾತಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯವೇ! ಇವರು

ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಇಲಿಯಟ್ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ! ಅಡಿಗರು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಗದ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಹಿತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಮೌಲಿಕ ಭಾವನೆ, ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ದೇಶೀಯತೆ' ಅವನನ್ನು ಕಾಡಬಹುದು. ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯ ಶಿಸ್ತು, ಅನ್ಯ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ ಇಂತ ರಚನೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅಸಂಬಂಧ. ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ದೇಶೀಯತೆ ಬೇಕು ; ಇರಬೇಕು. ಲೇಖಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ರಚನೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಆಧರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಸೃಜನತೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ ; ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶಾ ಪರಂಪರೆಯ ಅರಿವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಲೋಕಾನುಭವ ಪ್ರೇರಕ. ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಭಿನ್ನ ಘಟನೆಗಳು, ಹಂತಗಳು ಲೇಖಕನ ಭಾವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿ ಭಾಷಿಕ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತವೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಚಳವಳಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತತ್ವ, ವಾಗ್ವಾದಗಳು ಲೇಖಕನನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕೊಂಚ ಭಿನ್ನ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾವುಕ, ಪ್ರತಿಮಾತ್ಮಕ, ಅಪ್ರಾಯೋಗಿಕ. ಭಾಷೆ ಅದರ ಲಯ, ವಸ್ತು, ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಅನುಭವ. ಅದರ ಆಯಾಮ ಕೃತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಒಂದು 'ಧ್ವನಿ'ಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೆ ಕೃತಿಯೊಂದರ 'ಪ್ರಬಂಧ ಧ್ವನಿ'. ಬಿಡಿ ಓದಿಗಿಂತಲೂ ಇಡಿ ಓದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ, ನೀತಿಗಾಗಿ ಓದಲಾಗದು. ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಅದರ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾವ-ಅರ್ಥಗಳು ಧ್ವನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂತಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮೀರಿ ಸಂವಹನವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಬದುಕಿನ ನೋವು ನಲಿವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇವೆರಡರ ಹದ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ; ಒಂದು ಮೇಲಾದರೆ ಅದು ಕೆಲವರದು ; ಇನ್ನೊಂದು ಮೇಲಾದರೆ ಅದು ಉಳ್ಳವರದು. ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ಕವಿ-ಕಾವ್ಯ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ; ಸಹೃದಯನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.

ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾದ ಲೇಖಕ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಳಿದವರಿಂದ ಭಿನ್ನನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ 'ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನ'ದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೀರಬೇಕು. ಜೀವನ ದರ್ಶನದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಬೇಕು. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ವಿನಯ, ಜ್ಞಾನದ ಧೈರ್ಯ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯ. ಒಪ್ಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಬರಹಗಾರ ಬಹುಕಾಲ ಓದಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ, ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳೂ ಲೇಖಕನ ದೃಷ್ಟಿ-ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ನಿಶಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮುದಾಯಗಳ ಚಿಂತನಾ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಲೇಖಕ ಬಿಂಬಿಸಬೇಕು ; ಅವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ್ದರೂ 'ಮನುಷ್ಯ ಅನುಭವದ' ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿ ಓದಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ ; ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಕೃತಿಯೊಂದು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಲೇಖಕ ಒಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ದೂರ ನಿಂತು ನೋಡಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಯಾಮವಿದ್ದರೆ, ಇಡೀ ಸಮಾಜ ತನ್ನದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತುಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸರಳತೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಅದರ ರೂಪಗಳು. ಬುದ್ಧಿ ಭಾವಗಳ ಸಂಗಮ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಉನ್ನತವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಬರೆದವನ ಸಂವೇದನೆಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಪ್ಪುವ, ನಿರಾಕರಿಸುವ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ಪರ್ಯಾಯ ಕನಸುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀಕನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ 'ಬರವಣಿಗೆ' ಯಾಂತ್ರಿಕ, ಅಲೌಕಿಕ ; ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಬದ್ಧ, ಲೌಕಿಕ, ಮಾನವನ ಏಕಾಂಗಿತನ, ಅಹಮಿಕೆ, ತಲ್ಲಣ, ಕರ್ಪಣ, ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಗಳು ಬರಹದಲ್ಲಿ ರೂಪು ಪಡೆದಿವೆ ; ಆ ಮೂಲಕ ಮಾನವರ ಮೂಲಭೂತ ಅವಸ್ಥೆ, ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ 'ಅನನ್ಯತೆ'ಯ ಹುಡುಕಾಟ. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ನೋಟದಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತದೆ ; ಹಾಗಾಗಿ ದಲಿತ ಬದುಕು, ಸ್ತ್ರೀ ಬದುಕುಗಳು ಕಲೆಯಾಗಿ ಅರಳುತ್ತವೆ ; ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಸಂವೇದಿಸುತ್ತವೆ, ಬದುಕಿನ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ; ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂವೇದನೆ ಒಂದೇ ; ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಕೇವಲ ಜೈವಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಆಯಾಮ ನೀಡಿವೆ; ಆ ಮೂಲಕ ಕೃತಿಯೊಂದರ ಇಮ್ಮುಖಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅನುವು ನೀಡಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು; ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅನನ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅದು ಉಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿ, ಅರ್ಥೈಕೆಗಳು ಉಳಿದ ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನ. ಕೆಲವರು ಅದು ಜೀವನದ ಗತಿಬಿಂಬ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ; ಇದು ಅರ್ಥಸತ್ಯ ಉಳಿದ ಅರ್ಥವೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಕಲ್ಪನೆ, ಭ್ರಮೆ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಂಡರೆ ಅದು ಕಾಲಬದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಟ್ಟು ಮಾನವರ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದರೆ ಅದು ಕಾಲಾತೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಹಾಗಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಕಾಲಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಚಿರಂತನವಾಗಿಸಿವೆ. ಲೌಕಿಕಗೋಳು ಅಲೌಕಿಕ ವೇದನೆಯಾಗಿ, ವೃಥೆ-ಕತೆಯಾಗಿ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಮನುಕುಲದ ನಿರ್ವಚನವಾದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಿರಂತನತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದು ಅಲೌಕಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಇದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ; ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುದು ಸಾಮಾಜಿಕವಲ್ಲ. ಕೆಲವರ ಕತೆಯಾದರೂ ಹಲವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಲೋಕಜೀವಿಗಳನ್ನು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರಿತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲದ ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆಗಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಓದುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆನಂದ, ರಸಾನಂದ, ಲೋಕಾನಂದದ ಆವತರಣಿಕೆಯಾಗಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯೊಂದು ಲೋಕಾತೀತವಾದಂತೆ ಲೋಕಬದ್ಧವೂ ಆಗಿರುವುದರ ಹಿಂದೆ ಕರ್ತೃವಿನ ಗ್ರಹಿಕೆ-ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ-ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗಮವಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ 'ರಸವೇ' ಕಾವ್ಯದ-ನಾಟಕದ ತಿರುಳು ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಅಲೌಕಿಕರು ಲೌಕಿಕರಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಬಾಲರಾಮಾಯಣದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ :

ಪುರದ ಪರಿಸರದೊಳೆ ಶಿರೀಷ ಕೋಮಲೆ ಸೀತೆ
ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಮೂರ್ಖಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆಯನಿರಿಸಿ
'ಎನಿತು ದೂರದ ಪಯಣ' ಎಂದೆನುತ ಹಲಬಾರಿ
ನುಡಿದು ರಾಮನ ಮೊದಲ ಕಂಬನಿಯುಕ್ಕಿಸಿದಳು.

'ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೀನಂತೀ ನೀಡಿರುವ ದೇಸೀ ಪದ್ಯಗಳ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿವೆ. 'ಧ್ವನಿ'ಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಅನುವಾದ ಪದ್ಯಭಾಗವೊಂದು ಎಷ್ಟು ಮೋಹಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದಿಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು :

ಅಯ್ಯೋ, ಗದ್ದುಗೆ ನಾನು ಹೋಗೆನು
ನೆಲ್ಲನು ತಿಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಗಿಳಿವಿಂಡು
ಅರಿತರಿತೂ ದಾರಿಹೋಕರು
ದಾರಿಯ ಬೆಸಗೊಳುವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ.

(ಆ ಹುಡುಗಿ ಅದೆಷ್ಟು ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು!)

ಓದಿದೊಡನೆ ಮನ ಸೆಳೆವ, ಕರಗಿಸುವ, ಕೆರಳಿಸುವ, ಕಣ್ಣೀರಿಡಿಸುವ ಅನೇಕ ರಚನೆಗಳಿವೆ ; ಅವು ರಸದ ಮಡು ; ಸಹೃದಯ ಓದಿ ಆನಂದಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಕಾವ್ಯದ ಆಶಯ, ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಗುರಿ ಕೂಡ :

ಆಗಲ್ ಬಾಲ್ ನಿಮಿದುಡು ತೋಲ್
ತೂಗಿದುದು ಮನಂ ಕನಲ್ಲುದಿರ್ವರುಮನೆರಳ್
ಭಾಗಂ ಮಾಡಲ್ ಧೃತಿ ಬಂ
ದಾಗಲೆ ಮಾಣೆಂಬ ತೆರದೆ ಪೇಸಿದನರಸಂ

ಈ ಭಾವ ನಿರ್ವೇದ ನಿದರ್ಶನ : ಶಾಂತಿವಾಹಕ.

ಭಾಸನ 'ಊರುಭಂಗ' ನಾಟಕದ ಈ ಸಾಲು ಕರುಣ ರಸದ ತೊರೆ : ಕಿರಿಯ ಮಗ ದುರ್ಜಯ ತೊಡೆ ಮುರಿದ ತಂದೆ ಬಳಿ ಬಂದು, ಅಭ್ಯಾಸದಂತೆ ತೊಡೆ ಮೇಲೆ ಕೂರಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೌರವ ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಆ ಜಾಗ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ

ದುರ್ಜಯ : ಮಹಾರಾಜನು ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ?

ಕೌರವ : ನೂರು ಮಂದಿ ತಮ್ಮಂದಿರ ಹಿಂದೆ

ದುರ್ಜಯ : ನನ್ನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು

ಕೌರವ : ಹೋಗು ಮಗು, ಹೀಗೆಂದು ವ್ಯಕೋದರನನ್ನು ಕೇಳು.

ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಭೀಮನದು ಅದೆಂತಾ ಹಿಂಸಾರತಿ ಇರಬೇಕು? ಕೌರವನ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನುರಣಿಸಿದೆ.

ರನ್ನನ ಕೌರವನ ಮಾತು ಕೂಡ ಕರುಣೆಯ ರಸ ಒಸರುವ ಜೊತೆಗೆ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವೆನಿಸಿವೆ :

ಕಂದ ನಿಜಾನುಜರೆಲ್ಲಿದ

ರೆಂದೆನ್ನಂ ಜನನಿ ಬಂದು ಬೆಸಗೊಡೊಡದೇ

ನೆಂದು ಮರುಮಾತುಗುಡುವೆಂ

ಕೊಂದರ್ ಕೌಂತೇಯರೆಂದು ಭಿನ್ನೈಸುವೆನೋ

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನನ್ಯತೆ ಇರುವುದೇ ಅದರ ವೈಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ; ಅದನ್ನು ಓದಿ ಆನಂದಿಸಬೇಕು. ಬದುಕು ಎಲ್ಲ ರಸಗಳ ಆಗರ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರಸದ ಬಿಂಬಕ. ಸಹೃದಯ ಈ ಆನಂದದ ಮೂಲಕ ಮನದ ನಿರುಮ್ಮಳತೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಚಾವಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಈ ಪದ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಮಿತಿ, ಧ್ವನಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದಂತೆ, ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಕುರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನೂ ಎತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ:

ಕನ್ನಡದಿ ಪೇಳ್ವವೆಲ್ಲವು

ಮುನ್ನವೆ ಸಕ್ಕದದಲಿದುರ್ದದದರಿಂ ಪೆರತೇಂ

ಇನ್ನೊರೆವರಾರುಮದನೇ

ಚೆನ್ನಾಗಿಯೆ ನೋಡೆ ಕನ್ನಡವು ಕನ್ನಡಿಯೇ

ಆದರೂ, ಕನ್ನಡ ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:

- ೧) ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.
- ೨) ರಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಂದರೇನು?
- ೩) ಧ್ವನಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಂದರೇನು?
- ೪) ಅಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು?
- ೫) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಯಾವುವು?
- ೬) ಸಹೃದಯ ಎಂದರೇನು?
- ೭) ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದರೇನು?
- ೮) ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಎಂದರೇನು?
- ೯) ಭರತನ ಕೃತಿ ಯಾವುದು?
- ೧೦) ಆನಂದವರ್ಧನ ಮಂಡಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಯಾವುದು?
- ೧೧) ಮಮುಟ್ಟನ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರೇನು?
- ೧೨) ರಾಜಶೇಖರನ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರೇನು?
- ೧೩) ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ ರಚಿಸಿರುವ ಮೀಮಾಂಸೆ ಕೃತಿ ಯಾವುದು?

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

೧. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ	: ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ
೨. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ	: ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ. ಹಿರೇಮಠ
೩. ತೌಲನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ	: ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ
೪. ಮೀಮಾಂಸೆ - ವಿಮರ್ಶೆ	: ಡಾ. ಎಸ್. ಪ್ರಸಾದಸ್ವಾಮಿ

ಪತ್ರಿಕೆ-೨

ಪತ್ರಿಕೆ-೨

ಭಾಗ-I ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ :

- ೫) ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಂಪರೆ
- ೬) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಕ್ಷಣ, ಸ್ವರೂಪ, ಅಗತ್ಯ
- ೭) ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ
- ೮) ವಿಮರ್ಶಕ - ಸಹೃದಯ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮಾನಸಿಕ ದೂರ

ಭಾಗ-II ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ

- ೫) ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ತಾತ್ವಿಕತೆ -ಬಿ.ಎನ್.ಸುಮಿತ್ರಬಾಯಿ
- ೬) ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಬರಹಗಾರರು
- ೭) ಚಾವಡಿ ಕೂಟ (ಕತೆ) -ಗಿರಿಬಾಲೆ
- ೮) 'ಅವ್ವ' ಕವಿತೆಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಓದು -ಎಸ್.ಐ.ಇಂಜಗನೇರಿ.

ಭಾಗ-I

೧. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಂಪರೆ

'ಕೃತಿಯೊಂದರ ಓದು, ಮನನ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ' ವಿಮರ್ಶೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. "ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆ" ತನ್ನೊಳಗೆ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯ 'ಬಗೆಯನ್ನು' 'ಸಾತತ್ಯ'ವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂಪೂ ರಗಳೆಗೆ, ರಗಳೆ ವಚನಕ್ಕೆ, ವಚನ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ, ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಾದ ವಿಧಾನ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ 'ವಸ್ತು' ಪ್ರಭುತ್ವ-ಧರ್ಮದಿಂದ ಜನಮುಖಿಯಾಗತೊಡಗಿದ್ದೂ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ಬಗೆ. ಆಳುವವರನ್ನು, ಶೋಷಿಸುವವರನ್ನು, ಸಾಯುವವರನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುತ್ತ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ 'ಬದುಕಿರುವವರನ್ನು' ತನ್ನ ಭಿತ್ತಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇತಿಹಾಸ.

ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಂತಿಕೆ, ಅಸ್ಮಿತೆ, ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ವರೂಪ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪಂಪನಿಂದಲೇ ಶುರುವಾಗಿದೆ. 'ಮುನ್ನಿನ ಕಬ್ಬಿಮನೆಲ್ಲ ಇಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದುವು' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಆಯಾಮ ಹೊಂದಿದೆ. 'ಕಟ್ಟಿಯುಂ ಏನೋ, ಪೊಸ ಬಾಸಿಗಮಂ' ಎಂಬ ಪೊನ್ನನ ಮಾತು ಓದುಗರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಬಯಕೆ'ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. 'ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ವಚನಕಾರರು 'ಜ್ಞಾನ ವಿಮರ್ಶೆ'ಗೆ, ಸರ್ವಜ್ಞ 'ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶೆ'ಗೆ, ಮುದ್ದಣ್ಣ 'ಓದುಗ ವಿಮರ್ಶೆ'ಗೆ ಪೂರಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದವರು. ಅಂತೆಯೇ 'ಗದ್ಯ' ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ನಡುಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದು, ನಡುಗನ್ನಡ ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾದದ್ದು, ಅಲೌಕಿಕ ಆವರಣದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಕೈಚಾಚಿದ್ದು 'ಓದಿನ' ಫಲವೇ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಓದು' ವಿಮರ್ಶೆಯ ತಾಯಿಬೇರು: ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅದರ ಫಲ.

ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿರುವ ಸಂಘರ್ಷ ಬಹು ದೀರ್ಘವಾದುದು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವ ಕಳಚಿ ಕನ್ನಡದ 'ಅಸ್ಮಿತೆ' ರೂಪಿಸಿ, ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ! ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಆಕ್ರಮಣ, ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ, ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕುವೆಂಪು 'ತೊಲಗು ತೊಲಗೆಲೆ ಆಂಗ್ಲಮಾರಿ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಹೊಸ 'ಆಘಾತ'ವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕುವೆಂಪು 'ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತಾತ್ವಿಕ' ನಿದರ್ಶನವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ 'ಓದುಗಬ್ಬ, ಕೇಳುಗಬ್ಬ, ಹಾಡುಗಬ್ಬ' ಆಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ವಿವರಣೆ, ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆಯ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಲನೆ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಅನುಭೂತಿ ಮೊದಲಾದ 'ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ವಿಮರ್ಶೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. 'ಪ್ರಕಾರ'ಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ, 'ಸ್ವರೂಪ'ದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ, ಬಂಧ-ಭಾಷಿಕ ಸಡಿಲತೆಗಳು 'ವಿಮರ್ಶೆ'ಯ ಎರಡನೆ ಆಯಾಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡವು. 'ನೀರಿಳಿಯದ ಗಂಟಲೊಳ್' 'ಪದ್ಯಂ ವಧ್ಯಂ, ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಅಧಿಕೃತ ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಓದುಗರನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ, ಹೊಸ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನು ನೀಡಿತು. ಕುವೆಂಪು 'ರಸ ವಿಮರ್ಶೆ'ಯ ಜೊತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು ; ಅವರ ತೌಲನಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿ 'ಸರೋವರದ ಸಿರಿಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ' ; ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ, ಜಲಗಾರ, ಬೆರಳೆಗೆ ಕೊರಳ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾದವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯಲು ಬೇಂದ್ರೆ 'ಮಾಸ್ತಿ ಮೊದಲಾದವರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು' ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ವಿಮರ್ಶಾ ವಿವೇಕವನ್ನು ಈ ಮಾತು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಘಟ್ಟದ 'ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ' ಹಿನ್ನೆಲೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಸೃಜನಶೀಲರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ನೆಲೆ; ಶಂ.ಬಾ. ಜೋಷಿ ಮೊದಲಾದವರ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆ' ಇನ್ನೊಂದು. ಇಂದಿನ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ'ಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಈ ಘಟ್ಟದ ಬರಹಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕರ.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಗುಲಿಕೊಂಡಿತು. ತಾಯ್ನಾಡಿಯಲ್ಲೇ ತೊದಲುವ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೇಸ್ತ್ರಗಳಾದರು. ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಶೆಲ್ಲಿ, ಕೀಟ್ಸ್, ಬರ್ನಾಡ್‌ಶಾ, ಬೈರನ್, ಈಟ್ಸ್, ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್, ಐ.ಎ.ರಿಚರ್ಡ್ಸ್, ಇಲಿಯಟ್, ಆರ್ನಾಲ್ಡ್, ಬುಲ್ಲೊ, ಬೆನ್‌ಜಾನ್ಸ್, ಬ್ರೌನಿಂಗ್, ಕಾರ್ನಾಡ್, ಕಿರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್, ಗ್ರಾಂಶಿ, ಫುಕೋ, ಡೆರಿಡಾ, ಚಾಂಸ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತರಾದರು!

ಸರಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರು 'ಕನ್ನಡ'ದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನ್ಯವಾದ, ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ 'ವಾದ, ಸಿದ್ಧಾಂತ'ಗಳು ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ 'ಬುನಾದಿ'ಗಳಾದವು! ಆರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಇತಿಹಾಸವುಳ್ಳ ದೇಶದ, ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಭಾಷಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು 'ಕಲೋನಿ' ಜ್ಞಾನ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ, ನಿರೂಪಿಸುವ 'ಮಾನದಂಡವಾಯಿತು'.

ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜಾಯಮಾನದ ಅಧ್ಯಯನ, ಅರಿವು ಇಲ್ಲದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕೇವಲ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮರು ಓದು ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಾಡಿದಂತೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಸಂವೇದನೆ'ಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಈಗ ಸಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲಿತವಾಗಿ ಅನೇಕರು 'ವಿಮರ್ಶಕ'ರಾದರು. 'ಕನ್ನಡ ಸಂವೇದನೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡತನ'ಗಳು 'ಅನ್ಯ ಸಂವೇದನೆ' ಭರಿತ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಪ್ರಯೋಗ, ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ಈಡಾದವು. ಪರಿಣಾಮ 'ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ' ತನ್ನತನ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್' ಜ್ಞಾನ ಕನ್ನಡ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕಾರಿಕೊಂಡಿತು!

ಲಂಕೇಶ್, ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕ, ಎಚ್.ಎಸ್.ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ, ಜಿ.ರಾಜಶೇಖರ, ಜಿ.ಪಿ.ಬಸವರಾಜು, ಕಿ.ರಂ.ನಾಗರಾಜ, ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ, ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥ, ಎಂ.ಜಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎಸ್.ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕೆ.ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಕುಮಾರಚಲ್ಯ ಮೊದಲಾದವರ ವಿಮರ್ಶೆ 'ಕನ್ನಡ' ಸಂವೇದನೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದು, ಎಚ್.ವಿ.ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ವಿಶ್ಲೇಷಕ ದೃಷ್ಟಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಗೆಗಳುಂಟು. ಇವು ಆಮದು ಬಗೆ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ತೌಲನಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯವು. ಲಂಕೇಶರ ಒಟ್ಟು ವಿಮರ್ಶೆ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ'ಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೂ, ಸರಳವೂ, ದೇಶಿಯವೂ ಆದ ವಿಮರ್ಶೆ ಲಂಕೇಶರದು. ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು 'ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ'ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ನೀಡುವ 'ರಸಾನುಭೂತಿ'ಯನ್ನು ಈ ವಿಮರ್ಶೆ ದೂರಮಾಡಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬಹುಬೇಗ ಅದು ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು 'ಮಾರ್ಕ್ಸವಾದ'ದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿ.ವೀರಣ್ಣ ಕೈಗೊಂಡರು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲ 'ವಾದ'ಗಳಾಚೆಯದು. ಅದು ಕಾಲ, ದೇಶ, ಭಾಷೆ, ಧರ್ಮ, ಜಾತಿಗಳಿಗೆ 'ಅತೀತ'. ಅದರ ಕೇಂದ್ರ 'ಮಾನವರು-ಅವರ ಬದುಕು'. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ, ಅಸಂಗತವಾದಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಓದಿಗೆ ನೆರವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋದವು. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ 'ಲೌಕಿಕ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕ ; ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಜೀವನಿಷ್ಟ, ಸಂಸ್ಕೃತಿನಿಷ್ಟ, 'ಅಸಂಗತತೆ' ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದ್ದರೂ ಅದು ಬದುಕಿನ-ಬರಹದ ಒಟ್ಟು 'ದರ್ಶನ' ನೀಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಯಿತು.

'ವಿದೇಶಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ' ಡೊಗ್ಗು ಸಲಾಮು ಹಾಕದೆ, ತನ್ನತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾದ ಕೃತಿ 'ಪೌರಾತ್ಯವಾದ (ಓರಿಯಂಟಲಿಸಂ-ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಸೈಡ್)'. ಆದರೆ ಯಾರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ನಾವು ನಮ್ಮತನ ಹರಾಜಿಗಿಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ 'ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ' ಸಿನಿಮಾ ತೆಗೆದಾಗ ಇಂತ ಆಪಾದನೆಗೆ ಈಡಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದ ಲೇಖಕರೆಂದರೆ ಕುವೆಂಪು, ಲಂಕೇಶ, ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ, ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ. ಇವರ 'ತಾತ್ವಿಕತೆ' ವಿಶಿಷ್ಟತೆ, ದೇಶೀಯತೆ, ಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿನಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ನಿರಚನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಕೇವಲ 'ಪ್ರಯೋಗ' 'ಪ್ರಯತ್ನ'ಗಳಾದವೇ ಹೊರತು ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಯೊಂದರ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾದವು. ಕುವೆಂಪು ಬಹು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಮರ್ಶಕ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಎಂದೂ ಸಾಟಿಯಾಗಲಾರ ; ವಿಮರ್ಶಕ ಪರಾವಲಂಬಿ ; ಆತನ ಕಾರ್ಯ ಕೃತಿಯೊಂದರ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ. ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ; ಅದು ಇಬ್ಭಾಯ ಕತ್ತಿ ; ಅದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವೆಂದರೆ ಲಂಕೇಶರ ವಿಮರ್ಶೆ.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಕಳೆದ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೆ 'ಸಿಮೋನ್ ದ ಬುವಾ' ಬರೆದ 'ಸೆಕೆಂಡ್ ಸೆಕ್ಸ್' ಕೃತಿ ಮೂಲ. ಭಾರತ ದೇಶ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜದ 'ಸ್ತ್ರೀ' ಬದುಕು-ಅದರ ಗೋಳು, ಶೋಷಣೆ-ಅದರ ಅರಿವು, ಅಧ್ಯಯನ ತುಂಬಾ ಹಳೆಯದು. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಲೇ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಶೋಷಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಮೊದಲ ಆಕರ! ಅಕ್ಕ ಈ ಸಿಕ್ಕನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪರಿ ಸೋಜಿಗ!

ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಭಿನ್ನ ದನಿಗಳಿವೆ ; ಕೆ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜಪ್ಪ, ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಬಲ್ಲರು. ಬಿ.ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆಯವರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿವೆ ; ಅವುಗಳ 'ನೆಲೆ'ಗಳ ವಾಸ್ತವತೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ನಟರಾಜ ಹುಳಿಯಾರ್, ಬೂದಾಳು ನಟರಾಜ್ ಮೊದಲಾದವರ ಬರಹಗಳು ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ. ಮೊಗ್ಗಿ ಗಣೇಶ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸುವ ಬಗೆ ಹೊಸತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು 'ಏಕ' ಆಯಾಮ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಬಹು ಆಯಾಮ ಪಡೆದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬರಹ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಬದಲಾಗಿವೆ ; ಅಭಿರುಚಿ ಕೂಡ. 'ಆಧುನಿಕತೆ' ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ದುರ್ಭರತೆ 'ಸೃಜನಶೀಲ'ವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಅಸಮಾನತೆ, ಬಡತನ, ಶೋಷಣೆಗಳೆಂಬ 'ಬರ್ಬರತೆ'ಯನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಡು-ದೇಶ ಕಂಡಿವೆ, ಅನುಭವಿಸಿವೆ, ಮುನ್ನಡೆದಿವೆ. ಈ ಅನುಭವ ತಳಹದಿಗೆ 'ಆಧುನಿಕತೆ'ಯನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸೃಜನವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮಾನದಂಡ ರೂಪಿತವಾಗಬೇಕಿದೆ.

'ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಬರಹ' ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಸೋಜಿಗ. ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್, ಕುವೆಂಪು, ಲಂಕೇಶ್ ಇಂತ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದಲೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬರಹಗಾರರು ಎನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಓದಿ'ನಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

'ಸಾಹಿತ್ಯ'ದ ಅಸ್ಥಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯತೆಗಳು ನಿರೂಪವಾಗುವುದು 'ವಿಮರ್ಶೆ'ಯಿಂದ. ಹಾಗಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಜೀವಪರ ಆಶಯಗಳನ್ನು, ಲೌಕಿಕ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು, ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒರೆ ಹಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅದು ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ವಿಮರ್ಶೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಇದನ್ನು ಒಳಗು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ಕೃತಿಯೊಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾನದಂಡದಲ್ಲಿ ಸಫಲ-ಭಾಷೆ, ಬಂಧ, ಸ್ವರೂಪ, ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಂವಿಧಾನ ಕುಶಲತೆ-ಎನಿಸಿ, ತಾತ್ವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವವಿರೋಧಿ, ಸಮಾಜವಿರೋಧಿ ಎನಿಸಿದರೆ-ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಾಗೆ-ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ಇಂತ ಬರಹಗಳನ್ನು 'ಅಸಾಹಿತ್ಯಿಕ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯ 'ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ'. ವಿಮರ್ಶೆ 'ಜೀವಾತ್ಮಕ' ಎನಿಸುವುದು ಇಂತ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ.

ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳು :

- ಪಿ.ಲಂಕೇಶ - ಪ್ರಸ್ತುತ, ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡಹಾಗೆ, ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧, ೨, ೩, ಸಾಹಿತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಮರೆಯುವ ಮುನ್ನ ಇತ್ಯಾದಿ.
ಎಚ್.ಎಸ್.ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ - ನಿಲುವು, ಹಾಡೆ ಹಾದಿಯ ತೋರಿತು, ಕಣ್ಣು ಹನಿಗಳೆ ಕಾಣಿಕೆ
ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕ - ನಿಜದನಿ, ನಿರಪೇಕ್ಷ, ಅನಿವಾರ್ಯ
ಕೆ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜಪ್ಪ - ಇಕ್ಕಟ್ಟು-ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಮರುಚಿಂತನೆ
ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿ - ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಾತಿ, ನೂರು ಮರ ನೂರು ಸ್ವರ
ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ - ಕತ್ತಿಯಂಚಿನ ದಾರಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ - ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಥನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ
ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ - ಬೇರು ಕಾಂಡ ಚಿಗುರು
ಬಿ.ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ - ಮಹಾಕವಿಯತ್ತ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ, ಇತಿಹಾಸ ಕಥನ
ಎಂ.ಜಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ - ಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ - ನಕ್ಷೆ-ನಕ್ಷತ್ರ
ಮರುಳ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಕೆ - ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ
ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಿ.ಎಸ್ - ಬದುಕು ಬವಣೆ ಭರವಸೆ
ನಟರಾಜ ಹುಳಿಯಾರ್ - ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು
ಕುಮಾರ ಚಲ್ಯ - ಅಭಿಜ್ಞಾನ, ಕಾಲಮಾನ
ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ - ನಾರಿ ದಾರಿ ದಿಗಂತ, ಮಹಿಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ, ನಾಗಚಂದ್ರ-ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಹಿತೈಷಿಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು,
ಅನುಪಮ ನಿರಂಜನ, ಸಂಪ್ರತಿ, ನಯಸೇನ
ಮೊಗ್ಗು ಗಣೇಶ್ - ತಕರಾರು

೨. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ - ಲಕ್ಷಣ - ಸ್ವರೂಪ - ಅಗತ್ಯ

ಆಶಯ: ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ. ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ. ಕವಿ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ನೂರಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಟಿ.ಎಸ್.ಈಲಿಯಟ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಓದುಗನ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕು'. ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ ಆಸ್ವಾದಿಸಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಲಕ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪ ಅಗತ್ಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ

ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬರೆಹಗಳು ನಾನಾ ರೀತಿಯವು. ಅವು ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಗದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಬಂಧಗಳೋ ಗ್ರಂಥರೂಪವೋ ಇರಬಹುದು. ಆತ್ಮಚರಿತೆಯೋ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಟೀಕೆಯೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೋ ಭಾಷ್ಯವೋ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯೋ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯೋ ಆಗಿರಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವೋ ಅಥವಾ ಕೃತಿಸಂಪಾದನೆಯ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪವೋ ಆಗಿರಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತ ಯಾವುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಖಂಡನೆಯೂ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗ ಬಲ್ಲದು. ಜಾರ್ಜ್ ಬರ್ನಾಡ್ ಷಾ ತನ್ನ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಅದರ ದೀರ್ಘ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮುನ್ನುಡಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನ ಮ್ಯಾನ್ ಅಂಡ್ ಸೂಪರ್ಮ್ಯಾನ್ ಮತ್ತು ಮೇಜರ್ ಬಾರ್ಬರಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಪರಿಚಯ ಲೇಖನ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಇದೆಲ್ಲದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಕೃತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರದೆ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ವರೂಪ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಮಾರ್ಗಗಳು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್, ಲಾಂಜೀನಸ್, ಹೊರೇಸ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆ, ಮುಂದೆ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೌಲ್ಯ ಗಳಿಸಿದವು. ಯಾವುದೇ ಕೃತಿಯ ಖಂಡನೆ, ಮಂಡನೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆ-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬುದು ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿಯಂಥ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಂಗ್ಲವಿಮರ್ಶಕರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಮೆರಿಕದ ವಿಮರ್ಶಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೃತಿವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಥವಾ ಕೃತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಗಳಿಸಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಮೊದಲಸ್ಥಾನ. ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಸ್ಥಾನ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಇತ್ತೀಚಿನದು. ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಸುಮಾರು ೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭರತನಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಿಶ್ವನಾಥನವರೆಗೂ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವವರು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು, ಟೀಕಾಕಾರರು ಹಾಗೂ ಮೀಮಾಂಸಕರೇ ಹೊರತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಕರಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಟೀಕೆಯ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸ್ವರೂಪದ ಶ್ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಅದು ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಎಂಬ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮ ಅಥವಾ ಮಂಥನಕ್ರಿಯೆ ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾದ ಚಿಂತನೆಗೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ತತ್ವಗಳಿಗೆ, ತಾರ್ಕಿಕಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಬೆಳೆವಣಿಗೆ:

ಕೃತಿರಚನೆಯನ್ನು ಅಭಿಜಾತ ಕಲೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್, ಲಾಂಜೀನಸ್ ಬರೆಹಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತತ್ವಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒರೆಹಚ್ಚುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಎಂದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆತ್ಮನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಹಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಹಸಯಾತ್ರೆ ಎಂದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕ ತಾನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಮೇಲಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಓದುಗರೆದುರು ತೆರೆದಿಡುವ ಕ್ರಮವೇ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹುತೇಕ ಪುಸ್ತಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಇಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ದಾರಿ ಹಲವು ಕವಲುಗಳಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳೆಂದೇ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಅದು ಸಮಕಾಲೀನ ದೃಷ್ಟಿ, ಧೋರಣೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಗುವುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮಾರ್ಕ್ಸವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸ್ತ್ರೀನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸ್ವರೂಪ ವಿಮರ್ಶೆ, ರೂಪನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಾಚಕಕೇಂದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ, ರಾಚನಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಂತಾದುವು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ : ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ. ಇದರ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಕನ್ನಡದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಶ್ಚಿಮದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವೈಪುಲ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ, ಅದರ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಮಾಡಿ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಬೇಕಾದ ಮಾನದಂಡಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದವು ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಮಹಾಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಫಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ವಿಪುಲವಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಬದಲಾದಂತೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನರು ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳಿಗೂ ದೋಷಗಳಿಗೂ ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡುವಾಗ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯ ಭಾಗ, ಇದು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯದ ಮೊದಲಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯಾವ್ಯದ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು, ಕೆಟ್ಟ ಕಾವ್ಯದ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವು ಯಾವ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಕೃತಿ ಎಂ.ಎ.ರಾಮಾನುಜ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರ “ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿ ರನ್ನನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ” ಗ್ರಂಥ ವಿಮರ್ಶೆ ಇತ್ಯಾದಿ (೧೮೯೫). ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ರನ್ನನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಉಗಮ ೧೯ನೆ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ ಬಿ.ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತಪುರಾಣ ವಿಮರ್ಶೆ (೧೯೨೩). ಮುಂದೆ ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರು ಶ್ರೀ ಕವಿ ಪಂಪ (೧೯೩೧) ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಪಂಪನನ್ನು ಕುರಿತು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ ಅವರ ಪಂಪ (೧೯೩೯) ಎಂಬ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹಾಕವಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ನಡೆದಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ.

ಎಸ್.ವಿ.ರಂಗಣ್ಣನವರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (೧೯೬೨) ಕೂಡ ಇಂತದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥ. ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಿರು ಹೊತ್ತಗೆಗಳನ್ನು ತಂದಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಕಂಡಿದೆ. ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿಯವರ ರನ್ನನ ಕೃತಿರತ್ನ (೧೯೪೬), ಜಿ.ಎಸ್.ಮುರಿಗಾರಾಧ್ಯರ ಷಡಕ್ಷರದೇವಂ (೧೯೦೬), ಡಿ.ವಿ.ಶೇಷಗಿರಿಯರ ಪಂಪ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ (೧೯೫೦), ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಗಳು (೧೯೫೦), ವಿ.ಶಿವಾನಂದ ಅವರ ಸೀಮಾಪುರುಷ ಷಡಕ್ಷರದೇವ (೧೯೬೬), ಚನ್ನಬಸವಪ್ಪ ಕವಲಿ ಮತ್ತು ಸಂ.ಮರಿದೇವಸ್ವಾಮಿ ಅವರ (ದೇವಕವಿಯ ಮರುಳಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನುಳ್ಳ) ಮರುಳಸಿದ್ಧಾಂಕ (೧೯೪೯)- ಇವೆಲ್ಲ ಈ ಗುಂಪಿನವೇ. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರ ನಾಡೋಜ ಪಂಪ (೧೯೩೮) ಒಂದು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೃತಿ. ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಆರು ನೂರು ಪುಟಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹರವಿನಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪಂಪನನ್ನು ಕುರಿತ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಅಂದಿಗೆ ಹೊಸತು ಎನಿಸುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹಿತಮಿತವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಇಂತ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಇನ್ನೂ ಹರಿತವಾದ, ಹೃದಯಂಗಮವಾದ, ವಿಚಾರಪುರ್ಣವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕರಿಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರ ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪ (೧೯೭೫) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ. ಈ ಕೃತಿ ವಿ.ಸೀ.ಅವರ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ಅಧ್ಯಯನ, ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ಕಾವ್ಯತತ್ವಗಳ ನಿಕಟವಾದ ಪರಿಚಯ, ಪಕ್ಷವಾದ ಜೀವನಾನುಭವ, ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ರಸದೃಷ್ಟಿ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತೀರ ಪರಿಚಿತವಾದ ಜೀವನ ನೋಟ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ತೂಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ.

ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ ಚನ್ನಬಸವರಾಜ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ (ಜ.ಚ.ನಿ.) ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಗಳು (೧೯೪೮) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನ ಷಡಕ್ಷರಿಯ ಹಾಡುಗಳ ವಿವರಣೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಯ್ಯನ ಬೆಳಕು (೧೯೫೦) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಚನಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಂಭಾವನಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ಆಯಾ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ (೧೯೨೬), ರನ್ನಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (೧೯೨೮), ಅಬಿನವ ಪಂಪ (೧೯೩೪), ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (೧೯೪೦), ಹರಿಹರದೇವ (೧೯೩೭), ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ನಿಜಗುಣರ ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ (೧೯೫೪), ಕವಿ ಲಕ್ಷೀಶ (೧೯೩೩), ಮಹಾತ್ಮ ಕನಕದಾಸ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (೧೯೬೫) ಮುಂತಾದವು ಇಂತವು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕೃತಿಗಳು ಟಿ.ಎಸ್.ವೆಂಕಣಯ್ಯನವರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಲೇಖನಗಳು (೧೯೩೮), ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ "ಕಾವ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ" (೧೯೪೭) ಮತ್ತು ಸಮಾಲೋಕನ (೧೯೫೮), ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಪರಿಶೀಲನ (೧೯೬೭) ಮತ್ತು ಗತಿಬಿಂಬ (೧೯೬೯), ಚಿನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ (೧೯೬೬). ಸುಜನಾ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಸ್.ನಾರಾಯಣಶೆಟ್ಟರ ಹೃದಯ ಸಂವಾದ (೧೯೬೪) ವಿಮರ್ಶೆ ಏರಬಲ್ಲ ಎತ್ತರಗಳನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪಿಸಬಲ್ಲ ಹರಹನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಜಗೌ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಅನೇಕ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತೂಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ, ಕಸುವುಳ್ಳ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರ ನಂಜುಂಡ ಕವಿ, ಷಡಕ್ಷರದೇವ ಆಯಾ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ದಿಕ್ಕುದೆಸೆಗಳನ್ನೇ ಬದಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹರು. ಮೊದಲನೆಯವರು ಎಸ್.ವಿ.ರಂಗಣ್ಣನವರು. ಇವರ 'ಶೈಲಿ' (೧೯೪೪) ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ತಂದ ಮೊದಲ ಕೃತಿ. ಶೈಲಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಮಧ್ಯಮ ಶೈಲಿ, ಸಾಧಾರಣ ಶೈಲಿ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಭವ್ಯತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಜನತೆಗೆ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟವರು ಇವರು. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಜನ್ಮ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಹರಿಹರ, ಲಕ್ಷೀಶ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನಯಸೇನ, ಆಂಡಯ್ಯ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ,

ಕುಮಾರ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಷಡಕ್ಷರದೇವ- ಈ ಕವಿಗಳ ಶೈಲಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅವರ ಏಳು ಬೀಳು ಗಳನ್ನೂ ದೀರ ರೀತಿಯಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ರಂಗಣ್ಣನವರದು. ಇವರ ಹೊನ್ನ ಶೂಲ (೧೯೫೯) ಅದುವರೆಗೆ ಅತಿ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ಬೀಗಿ ಬಿರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳನ್ನು, ಅದರಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಮುದ್ದಣ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಾಳಿದಾಸ- ಇವರನ್ನು ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕೂರಿಸಿತು.

ಎರಡನೆಯವರು ಈ ಯುಗದ ಮಹಾಕವಿಯಾದ ಕುವೆಂಪು ಅವರು. ಇವರು ಕವಿಯ ಕಣ್ಣು ಕಾವ್ಯದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಒಡಗೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಕಾವ್ಯವಿಹಾರ, ತಪೋನಂದನ (೧೯೫೦), ವಿಭೂತಿಪೂಜೆ (೧೯೫೩), ದ್ರೌಪದಿಯ ಶ್ರೀಮುಡಿ (೧೯೬೦), ರಸೋ ವೈಸಃ (೧೯೬೨)- ಇವು ಅಂತಃಸತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿಯಾದವನು ಮಾತ್ರ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ನೂತನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಸರೋವರದ ಸಿರಿಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ, ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಭವ್ಯತೆ, ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ - ಇವು ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೂ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಬಲ್ಲಂಥ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು. ಇವರದು ದರ್ಶನ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೆ, ಇತರರು ಕಾಣದ ಲಾಲಿತ್ಯ ಭವ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಮಹಿಮೆ ಮಾರ್ದವತೆಗಳನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ವಿಮರ್ಶೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಲವು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿದೆ. ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್.ಗುಂಡಪ್ಪನವರು, ಪಂಪ ರಾಮಾಯಣ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಎ.ಆರ್.ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಭರತೇಶವೈಭವ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತ.ಸು. ಶಾಮರಾಯರು ಆಯಾ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆದು ತೂಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಡಗಿದ್ದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಪೂಜನ, ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಕುತೂಹಲ ಸಂಕಲನಗಳಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ನೂತನವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಶಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯಕುತೂಹಲದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಪೂರ್ವವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿರುವ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಸಂ.ಶಿ.ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ (೧೯೬೯). ಇದು ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ರಸಾನುಭವವನ್ನು ಅನುಭಾವದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಕೃತಿ. ಸಿ.ಕೆ.ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರ ಕಾಳಿದಾಸ ಮಹಾಕವಿ (೧೯೬೬), ನಾರಾಯಣ ವೆಂಕಟೇಶ ಕುರಡಿಯವರ ಶ್ರೀಹರ್ಷನ ನಾಟಕಗಳು (೧೯೬೦), ಎಂ.ಸುಬ್ರಾಯನ್ ಅವರ ವಿಶ್ವಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಕೃತಿರರ್ಥನ, ಸಿ.ಆರ್.ಹೊಸಲಯ್ಯನವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (೧೯೫೫), ಎಂ.ರಾಜಗೋಪಾಲ ಆಚಾರ್ಯ ಅವರ ಕಾಳಿದಾಸನ ಉಪಮೆಗಳು (೧೯೬೭). ವಿ.ಸೀ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಬಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ (೧೯೪೩) ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಕುಂತಲದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಕೆ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಾಳಿದಾಸನ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಭವಭೂತಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ' ಒಂದು ರಸಸೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಶಿಖರಗಳನ್ನೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ನೂರಾರು ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಆ ಮಹಾಕವಿಯ ಹೃದಯದ ನವಿರು ಕೋಮಲತೆಗಳನ್ನೂ ಮನೋಜ್ಞವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕುರಿತ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರದು. ಎಸ್.ವಿ. ರಂಗಣ್ಣನವರು ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ಮೋರ್ವಶೀಯ ನಾಟಕದ ವಿಮರ್ಶೆ (೧೯೬೦)- ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಕುಲಗುರು ಎಂಬ ಕಾಳಿದಾಸನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೊಗಸಾದ ವಾದವೈಖರಿಯಿಂದಲೂ ಉದಾರವಾದರೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ವಿಮರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಳವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮೊದಲಿಗರು ಮಾಸ್ತಿಯವರು. ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಇವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಲೇಖನವಿದೆ. ಪುರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳ ಈ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಕವಿಸಹಜವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನನುಕರಣೀಯವಾದ ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಡಕವಾಗಿ ಆ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತರದ

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಬೆಳೆದರೂ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮುಕ್ಯಾಲು ಪಾಲು ಆನ್ವಯಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಿಂದು ಹೊರಟಿರುವ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇವು - ವಿ.ಕೃ.ಗೋಕಾಕರ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಗಳು (೧೯೪೬), ಸ.ಸ.ಮಾಳವಾಡರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ (೧೯೫೬), ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸ್ವರೂಪ (೧೯೫೯), ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪುರ್ವಪಶ್ಚಿಮ (೧೯೬೧), ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳು (೧೯೭೦), ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಸೂತ್ರಗಳು (೧೯೬೯).

ವಿಮರ್ಶೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ವಿವೇಚನೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ "ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ"ದಲ್ಲಿ. ಈ ಲೇಖಕಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ದೊರೆತಿದ್ದವು. ಮೊದಲನೆಯದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಅಧ್ಯಯನ, ಕುವೆಂಪು ಅವರಂತೆ ಗುರುಗಳ ಬೋಧನ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ; ಜೊತೆಗೆ ತಾವೇ ಕವಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಕವಿಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯ ನಿಟವಾದ ಪರಿಚಯ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಶೈಲಿ - ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕೃತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಗುಣದಲ್ಲೂ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮನಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನಡೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವುದು.

ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ. ಬಿ.ಎಚ್.ಶ್ರೀಧರರ "ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರ" (೧೯೬೮). ಪ್ಲೇಟೋ, ಲಾಂಜೈನಸ್, ವಿಲ್ಸನ್, ಹೊರೇಸ್, ಡೆಮಿಟ್ರಿಯಸ್, ಐ.ಎ.ರಿಚರ್ಡ್ಸ್ ಮುಂತಾದವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶೈಲಿ, ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆ- ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರ ವಾದಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಧರರು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಧರರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ (೧೯೫೯) ಮತ್ತು ಹೊರೇಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ (೧೯೬೯)- ಈ ಎರಡೂ ಎನ್.ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕಾಣಿಕೆಗಳು. ಅಬರಕ್ರಾಂಬಿಯ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಲಿಟರರಿ ಕ್ರಿಟಿಸಿಸಂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಿ.ಪಿ.ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತತ್ವಗಳು (೧೯೬೪) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ವಿಲಿಯಂ ಹೆನ್ರಿ ಹಡ್ಸನನ ಇಂಟ್ರೋಡಕ್ಷನ್ ಟು ದಿ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಲಿಟರೇಚರ್ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು "ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶ" (೧೯೬೫) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ "ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನ" (೧೯೭೦) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆಗಳ ಅನುವಾದ ಇದೆ. ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ಷೋಪೆನ್ ಹೋವರನ ನಾಲ್ಕು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವಾಳ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು (೧೯೪೨). ಟಿ.ಎಸ್.ಎಲಿಯಟ್ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಿ.ಎಚ್.ಶ್ರೀಧರ ಅವರು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಕೆಲವು ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಭುಶಂಕರರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆ (೧೯೬೬), ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ (೧೯೬೫), ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ (೧೯೬೫) ಇಂತವು. ತ.ಸು.ಶಾಮರಾಯರ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ (೧೯೬೧) ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿ. ಎಸ್.ಅನಂತನಾರಾಯಣ ಅವರ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ (೧೯೬೨). ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾವ್ಯ ಬೀರಿರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅನಂತನಾರಾಯಣ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದ್ದೇ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು (೧೯೪೮) ಮತ್ತು ಎಲ್.ಎಸ್.ಶೇಷಗಿರಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿ - ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ (೧೯೫೨)- ಇವು ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದ ಅಭ್ಯಾಸದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೆರೆದ ಕೃತಿಗಳು.

ಎ.ಆರ್.ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ (೧೯೬೦), ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂಥ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಮರ್ಥ ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಎ.ಎನ್.ಮೂರ್ತಿರಾಯರ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ (ಅಪೂರ್ಣ), ಅಪೂರ್ವವಾದ ವಿದ್ವತ್ತು, ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದ ಸಹೃದಯತೆಗಳು ಎಂಥ ತೂಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತಿರಾಯರ ಕೃತಿ ನಿದರ್ಶನ. ಎಸ್.ವಿ.ರಂಗಣ್ಣನವರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಗಂಭೀರ ನಾಟಕಗಳು (೧೯೭೦). ಗಂಭೀರನಾಟಕಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗ್ರೀಕ್ ಯುಗದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕೃತಿ.

ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ “ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ” (೧೯೬೩), ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಪದ ನೀಡಿರುವ ವಿಮರ್ಶಾಕೃತಿ. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ವಿಮರ್ಶೆಯ ರೀತಿಯೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಎಲ್.ಎಸ್.ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯೇ ಸರ್ವಸ್ವವಾದ್ದರಿಂದ ಕೃತಿಕಾರ ಏನನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಾದರೂ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೃತಿಯ ವಿವರವಾದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತು. ಒಂದು ಕವನ, ನಾಟಕ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾವಯವ ಶಿಲ್ಪ. ಹೇಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ದೇಹವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಆವರಣ, ತಂತ್ರ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕೃತಿ. ಮೊದಲು ಭಾವ, ಅನಂತರ ಭಾಷೆ, ತಂತ್ರಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸದಾ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ವಿಮರ್ಶಕ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕೃತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ರೀತಿಯನ್ನು ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರೂ ಎನ್.ಎಸ್.ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ “ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎಂ.ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ “ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ” ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನವ್ಯವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಕ್ಷಿ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ನೆರವಿ ನಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಎಂ.ಜಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕ, ಎಚ್.ಎಂ.ಚನ್ನಯ್ಯ, ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ, ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ - ಇವರೆಲ್ಲ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು. ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ “ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ” (೧೯೭೧), ಎಂ.ಜಿ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಯವರ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ (೧೯೭೦), ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕರ ಸಮಕಾಲೀನ (೧೯೭೪), ಎಚ್.ಎಂ.ಚನ್ನಯ್ಯನವರ “ಜಿಜ್ಞಾಸೆ” (೧೯೭೫), ಎನ್.ಎಸ್.ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರ ಹೊರಳು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಜಿ.ಎನ್.ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಅವರ ಹೊಸ ತಿರುವು, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರ ಸಣ್ಣಕತೆಯ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳು- ಇವೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕೃತಿಗಳು. ಸಿ.ಪಿ.ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಕನ್ನಡ ಚತುರ್ಮುಖಿ, ಪರಿಭಾವನೆ, ಆಲೋಚನೆ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಉತ್ತಮ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಸುವರ್ಣ ಸಂಚಯ (೧೯೬೭), ಚಿನ್ನದ ಗರಿ (೧೯೭೪), ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು, ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನೆಲೆ ಬೆಲೆ, ಪಂಪ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ; ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಅಂದು-ಇಂದು - ಇವೆಲ್ಲ ಮೌಲಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೂಡ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಕಲನ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯೂ ಆಯಿತು. ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ (೧೯೨೦-೪೫) ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಅನುಸರಣೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೇಂದ್ರ ನೆಲೆಯಾದ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ (೧೯೫೦ ರಿಂದ) ರೂಪುಗೊಂಡರೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ (೧೯೪೫-೫೦) ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಸ್ಥಗಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲೆಂದು ಶೂದ್ರ ಬರೆಹಗಾರರ ಒಕ್ಕೂಟ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡದೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಬೆಳೆದದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಮರ್ಶನ ಮಾದರಿಗಳು, ಕ್ರಮಗಳು ರೂಡಿಗೆ ಬಂದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರು ಮುಂದಾದರು. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಭೂತವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಪರ ಆಶಯಗಳನ್ನು, ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದ ದನಿಗಳನ್ನು, ದಲಿತ ಬಂಡಾಯದ ಆಶಯಗಳನ್ನು, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯ ಜರುಗಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಶೈಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ

ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವಂತೆ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಅದರ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಮುಖಾ ಮುಖಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಅಂತರ್ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾದಾಗ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.” ಗಾಂಧಿ, ಲೋಹಿಯಾ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಾದ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಜನಪದ ದನಿ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಬಳಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನದಂಡ, ಎಡಪಂಥೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕತೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಭಾಷೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಂತಃಸತ್ವಗಳಾದವು. ಹಾಗಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಲೇ ಬಂತು. ಈ ನಡುವೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅನ್ಯಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಪೂರಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಕಾಳಜಿಗಳು - ಇವು ನವೋತ್ತರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೊಂಡ ಈ ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯತ್ತಲೂ ಸಾಗಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ದೇಸೀ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅರಸತೊಡಗಿತು.

ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳೆಲ್ಲದೆ ಶುಷ್ಕವಾಗತೊಡಗಿದಾಗಲೂ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಚನ್ನಯ್ಯನಂಥವರು ಸಮಾಜವಾದಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕ, ಕೆ.ವಿ.ತಿರುಮಲೇಶ ಮೊದಲಾದವರಂತೂ ನವೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊಸಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಗಮನಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸತೊಡಗಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ.

ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರು, ನಿಜ. ಆ ಕಾಲದ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಸಮಾಜದ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿತು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಶುಷ್ಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಿಳಾ ಬರೆಹಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜರುಗಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾದಿಬೈ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ವಿಜಯಶ್ರೀ, ಪ್ರತಿಭಾ ನಂದಕುಮಾರ್, ಎನ್.ಗಾಯತ್ರಿ, ತೇಜಸ್ವಿನಿ ನಿರಂಜನ, ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ, ಬಿ.ಎಂ.ರೋಹಿಣಿ ಮುಂತಾದವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ (೧೯೯೪) (ತೇಜಸ್ವಿನಿ ನಿರಂಜನ, ಸೀಮಂತಿನಿ ನಿರಂಜನ) ೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ (ಬಿ.ಎನ್.ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ, ಎನ್.ಗಾಯತ್ರಿ), ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ‘ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ’ (ಸಂ:ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ), ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಕೇಶವಶರ್ಮರ ‘ಕ್ರಿಯೆ- ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ’, ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜರ ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ’, ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ ಅವರ ‘ಮರದೊಳಗಣ ಕಿಚ್ಚು’, ವಿಜಯಾ ದಬೈ ಅವರ ‘ಮಹಿಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ’ (೧೯೮೯), ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ ಅವರ ‘ಕರಾವಳಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನೆಲೆಗಳು’ (೧೯೯೯), ಧರಣೀದೇವಿ ಅವರ ಭಾರತೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದವು. ಒಟ್ಟಾರೆ ೭೦ರ ದಶಕದಿಂದೀಚಿನ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಕೃತಿಕೇಂದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಮಾಜ ಕೇಂದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ, ಕರ್ತೃ ಕೇಂದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಾಚಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ನವ್ಯ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯದ ವಿಬಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಲೇ ಆರೋಗ್ಯಕರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶನ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಜರುಗಿದವು. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ, ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ, ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿ, ಜಿ.ರಾಜಶೇಖರ, ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕ, ಸಿ.ಎನ್.ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಮುಂತಾದವರು ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಅನ್ಯ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಅನುಕೂಲ ಪಡೆಯಿತು. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ್. ಚರಿತ್ರೆ, ಸಮಾಜ, ಕೃತಿ, ಕೃತಿಕಾರ ಮುಂತಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚರ್ಚೆಗೆ ತೊಡಗಿದ ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ (೧೯೮೩), ಶಕ್ತಿ ಶಾರದೆಯ ಮೇಳ (೧೯೮೭), ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಶೈವ ಪ್ರತಿಭೆ (೧೯೯೦) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರತಿಭೆ ಮೆರೆದಿದೆ.

ಸಿ.ಎನ್.ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಯನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒದಗಿಸಿದರು. ‘ಸೀತಾಯಣ’ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಪೋಲಂಕಿ

ರಾಮಮೂರ್ತಿಯವರು ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿವಾದ, ಎಚ್ಚರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಎಚ್.ಎಸ್.ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರ ನಿಲುವು (೧೯೮೯), ಹಾಡೆ ಹಾದಿಯ ತೋರಿತು (೧೯೯೮), ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜಿ.ಎಸ್.ಆಮೂರರ ಸಮಕಾಲೀನ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿ- ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು (೧೯೮೧), ಅರ್ಥಲೋಕ (೧೯೮೮), ಸಿ.ಪಿ.ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮ ಅವರ ಹೊಸ ಅಲೆ (೧೯೭೮), ನಿಕಷ (೧೯೮೭), ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣರ ಬೇರು, ಕಾಂಡ, ಚಿಗುರು (೧೯೯೬), ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ.ವೆಂಕಟೇಶ್ ಅವರ ತಿಳಿವ ತೇಜದ ಮುಂದೆ (೧೯೯೬), ಬಿ.ದಾಮೋದರರಾವ್ ಅವರ ಆಯಾಮಗಳು (೧೯೯೨), ಓ.ಎಲ್.ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಇಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ (೧೯೯೮), ಜಿ.ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಅವರ ಆಯತನ (೧೯೮೪), ಸಿ.ಎನ್.ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅವರ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆ (೧೯೯೯), ತೌಲನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ (೧೯೯೮), ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆಯವರ ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಶಿಷ್ಟ, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರ ವಚನ ವಿನ್ಯಾಸ (೧೯೯೭), ಜಿ.ಎಸ್.ಆಮೂರರ ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯ (೧೯೯೧), ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕರ ನಿರಪೇಕ್ಷ (೧೯೮೪), ನಿಜದನಿ (೧೯೮೮), ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಕೋಲಾರ ಅವರ ಕಾಲುದಾರಿ (೨೦೦೧), ಚಂದ್ರಶೇಖರ ನಂಗಲಿ ಅವರ ನಾನಿಮ್ಮೊಳಗು (೨೦೦೧), ನಾ ನಿಲ್ಲುವಳಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ತುಂಬ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿ, ಬಹುಮುಖಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ, ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಗುಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೂ ನಡೆಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರ್ ಮೌಲ್ಯೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಜರುಗಿದಂತೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೊಸ ಓದಿನತ್ತ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥಗಳ ನಡುವೆ ವಾದ ವಿವಾದಗಳು ಜರುಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಪಂಥದ ಹೊರಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೂ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಮಾಡುವ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ನವೋದಯ, ನವ್ಯ ಬರೆಹಗಾರರನೇಕರ ಬಗೆಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶನ ಬರೆಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಮಾಸ್ತಿ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ತರಾಸು, ನಿರಂಜನ, ಚದುರಂಗ, ಅಡಿಗ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ತೇಜಸ್ವಿ, ಶ್ರೀರಂಗ, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ, ಕಾರ್ನಾಡ್, ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್, ದೇವನೂರು, ಮಹಾದೇವ ಮುಂತಾದವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ವಚನಕಾರರ ಬಗೆಗಿನ ಶೋಧವೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಕೆ.ಜಿ.ನಾಗರಾಜಪ್ಪನವರ 'ಮರುಚಿಂತನೆ' ದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ವೀರಶೈವಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಇದ್ದ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ನಿಕಷಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿದರು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿಯವರು ವಚನಕಾರರ ವಿಚಿನ್ನ ಆಶಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ (೧೯೮೫) ಎಂಬ ಮೌಲಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ಈ ನಡುವೆ ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ (ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜು), ಕಾಗೋಡು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಬ್ರೆಕ್ಸ್ (ಜಿ.ರಾಜಶೇಖರ), ಮುನ್ನೋಟ (ಜಿ.ರಾಮಕೃಷ್ಣ), ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ೧೨ನೆ ಶತಮಾನದ ಕಾಯಕ ಜೀವಿಗಳ ಚಳವಳಿ (ಸಿ.ವೀರಣ್ಣ), ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ (ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ) ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನಗಳೂ ಹೊರಬಂದವು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಮಾದರಿಗಳೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾದಂತೆ ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ವಿಮರ್ಶನ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ತಾತ್ವಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ರಸವಿಮರ್ಶೆ, ಆನ್ವಯಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಧಾನ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ಮನಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪತ್ರಿಕಾ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧದ ವಿಮರ್ಶೆಗಳೂ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಬರೆಹಗಾರ ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಸವಾಲುಗಳು ಹಲವಾರು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಪರಿಪಾಠವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ೧೯ನೆ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಆರಂಭವಾಗಿ, ೨೦ನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದು, ಅದು ೨೧ನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಮಟ್ಟದ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಒತ್ತು ಬೀಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

೨. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ

ಆಶಯ: ವಿಮರ್ಶೆ ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ತೂಗಿನೋಡಿ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಥವಾ ಕಲೆ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬ ಪದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಕ್ರಿಟಿಸಿಸಂ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಟಿಸಿಸಂ ಎಂದರೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸು ವಿವೇಕಿಸು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಎಂದರ್ಥ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವಿಮರ್ಶಕರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುವೆಂಪು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೆಸರು ಕುವೆಂಪು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವ ಹಿರಿಮೆಯ ಹೆಸರು ಕುವೆಂಪು.

ಈಚೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ, ಅವರು ಇತರ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಸಣ್ಣ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕವನ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ - ಈ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೂ ಗಣನೀಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕುವೆಂಪು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹದಿನೆಂಟರ ಹರೆಯದ ಪುಟ್ಟಪು ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವನಗಳ ಪುಟ್ಟ ಸಂಕಲನವೊಂದನ್ನು 'ಬಿಗಿನರ್ಸ್ ಮ್ಯೂಸ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆಗಿನೂ ಅವರು ಹೈಸ್ಕೂಲು ಮೂರನೆಯ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಮಿತ್ರರೂ, ಹಿರಿಯರೂ ಕವನಗಳ ಭಾಷೆಗೆ, ಉಪಮೆ ರೂಪಕಗಳಿಗೆ, ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ, ಕಲ್ಪನಾ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದರು. ಆಕಸ್ಮಿಕ ಎಂಬಂತೆ ಐರಿಷ್ ಕವಿ ಜೇಮ್ಸ್ ಕಸಿನ್ಸ್ ಅವರಿಗೆ ಪುಟ್ಟಪುನವರು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಜೇಮ್ಸ್ ಕಸಿನ್ಸ್ 'ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿನುಡಿಯಾದ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ, ನೀನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿನುಡಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆ, ಉತ್ತಮ ಕವಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ' ಎಂದರು. ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ 'ಎಪಿಕ್' ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಕವನವನ್ನು 'ಜೈತ್ರ-ವೈಶಾಖ' ಎಂದು ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಕವಿಯ ಜೀವನವಾಹಿನಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪುರವರ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಕೊಳಲು' ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ ಆಚಾರ್ಯ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಅಪಾರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಕೊಳಲಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಸುಗ್ಗಿ ಬರುತಿದೆ' ಎಂಬುದರ ಮೊದಲ ಚರಣ ಹೀಗಿದೆ:

ಅಡಿಯ ಗೆಜ್ಜೆ ನಡುಗೆ, ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ ಸುಗ್ಗಿ ಬರುತಿದೆ
ಸುಗ್ಗಿ ಬರೆ ಹಿಗ್ಗಿ ತಿರೆ ಸಗ್ಗ ಸೊಗವ ತರುತಿದೆ
ಕಣಿವೆಯಿಳಿದು ತೆಮರನೇರಿ,
ತರುಗಳಲ್ಲಿ ತಳಿರ ಹೇರಿ,
ಹೊಸತು ಜೀವಕಳೆಯ ಬೀರಿ,
ಸುಗ್ಗಿ ಮೂಡುತಿರುವುದು
ಬನದ ಬಿನದದಿನಿದು ನಿನದ ಮನದೊಳಾಡುತಿರುವುದು

ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಈ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಹೇಳಿ "ಇದನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕವಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದರಂತೆ!

ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಂತೂ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು ಎಂದು ಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವರದು 'ದರ್ಶನ ವಿಮರ್ಶೆ'.

ಕುವೆಂಪು ಅವರದು ಪ್ರಧಾನತಃ ವಿಚಾರಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಮನೋಭಾವ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಅಸಮಾನತೆಗಳೂ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮೌಢ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಮ ಶತ್ರು. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳ್ಳದೆ ಈ ದೇಶದ ಜನರ ಉದ್ಧಾರ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ

ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸದಾ ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದು “ವಿಶ್ವಮಾನವ ಮಂತ್ರ”. “ಜಾತಿ, ದೇಶ, ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ಕಿರು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಹೊರಬಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಶ್ವಮಾನವನಾಗುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾಗಿತ್ತು.

ಜಿ.ಎಸ್. ಆಮೂರ : (೧೯೭೫, ಧಾರವಾಡ)

ಡಾ. ಗುರುರಾಜ ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಆಮೂರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶಕರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು.

ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರೂ, ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ‘ಮಹಾಕವಿ ಮಿಲ್ಟನ್’, ‘ಕೃತಿ ಪರೀಕ್ಷೆ’, ‘ಸಮಕಾಲೀನ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿ’, ‘ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ’, ‘ಅ.ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರು’, ‘ಅರ್ಥಲೋಕ’, ‘ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯ’, ‘ವ್ಯವಸಾಯ’, ‘ಕಾಮಡಿ’, ‘ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಕಾದಂಬರಿ’, ‘ಸಾತ್ವಿಕ ಪಥ’, ‘ವಿರಾಟಪುರುಷ: ಶ್ರೀರಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ’, ‘ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವರೂಪ: ಹೊಸ ಚಿಂತನೆ’ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ.

ಆಮೂರ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಿಕೆ ‘ಮಹಾಕವಿ ಮಿಲ್ಟನ್’ ಎಂಬುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಿಲ್ಟನ್ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ‘ಪ್ಯಾರಡೈಜ್ ಲಾಸ್ತ್’ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ, ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಕಾಮಡಿ’ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿನೋದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಸಮಕಾಲೀನ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿ: ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಮೂರ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ‘ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ’, ‘ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ’, ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’, ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’, ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’, ಮುಕ್ತಿ’, ‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’, ‘ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’ಗಳಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮರುಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ, ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಥೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ‘ಸಾತ್ವಿಕ ಪಥ’ದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ, ಅಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು, ಅನಂತರ ವಿಲಾಸೀ ರಂಗಭೂಮಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಅನುವಾದ ಇಲ್ಲವೇ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ವೃತ್ತಿರಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕಕಾರರು ಎದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರು ನಿಖರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದ ಹತ್ತು ಉತ್ತಮ ನಾಟಕಗಳು, ಶ್ರೀರಂಗರ ನಾಟ್ಯ ಪ್ರಪಂಚ, ಕಾರ್ನಾಡ, ಕಂಬಾರರ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಪೂರ್ಣ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ‘ಅಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ’ವೆಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರು ಕುವೆಂಪು ಅವರ ‘ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ’, ವಿನಾಯಕರ ‘ಭಾರತಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ’ ಮತ್ತು ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ ‘ಭವ್ಯ ಮಾನವ’ ಈ ಮೂರು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಅವರ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಶೋಧಕ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ದೃಷ್ಟಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರ ‘ಅರ್ಥಲೋಕ’ ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ, ಅಡಿಗ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕಾವ್ಯ, ನಿರಂಜನ, ಚದುರಂಗ, ಕಾರಂತ, ಮುಲ್ಲರಾಜ್ ಆನಂದ್ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಹತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರ ‘ಕನ್ನಡ ಮ್ಯಾಕ್ ಬೆತ್’ ಮತ್ತು ಮರಾಠೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮೌಲಿಕ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದ ಹತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ‘ಸುಬ್ಬಣ್ಣ’, ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ’, ‘ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ’, ‘ಗಂಗವ್ವ ಗಂಗಾಮಾಯಿ’, ‘ನಿಸರ್ಗ’, ‘ಕಾಡು’, ‘ಶಿಕಾರಿ’, ‘ಒಡಲಾಳ’, ಮತ್ತು ‘ಕರ್ವಾಲೊ’ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಆದರೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಕಾದಂಬರಿ’ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಕಾದಂಬರಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ, ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ರಮ್ಯವೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದರೂ,

ಗಳಗನಾಥ ಮತ್ತು ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನಂತವರು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ'ದೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಪ್ರಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತೆಂದು ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ, ನವ್ಯೋತ್ತರ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಾಕೃತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರ 'ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವರೂಪ: ಹೊಸಚಿಂತನೆ' ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಸತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಆಮೂರ ಅವರ ಪುಸ್ತಕ ಬಹಳ ಮೌಲಿಕವಾಗಿದ್ದು ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರ 'ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯ' ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದಂಥವಾಗಿದೆ.

ಆಮೂರ ಅವರ 'ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷ' ಎಂಬ ಕೃತಿ ಶೀರಂಗ ಸಾರಸ್ವತ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಅವರ ಮೇರುಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬರ್ನಾಡ್ ಷಾ ಎಂದೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಶೀರಂಗರ ಅಪ್ಪಟ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ದೈತ್ಯಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ :

ಉಡುಪಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೩೨ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೧ರಂದು ಜನಿಸಿದರು.

ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಯ ಕರ್ಮಠತನದ ಹಠಮಾರಿತನವಾಗಲೀ, ಪರಂಪರೆಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಿನಿಕತನವಾಗಲೀ ತಿರಸ್ಕಾರಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತಕರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವವರು ಡಾ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳು. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ, ಸಮಕಾಲೀನ ವಾಸ್ತವ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸಂಗಾತಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತಕರಾದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಪರಿಸರ', 'ಸೃಜನಶೀಲತೆ-ತತ್ವಚಿಂತನೆ', 'ಶೂದ್ರ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ', 'ಜಗಲಿ-ಹಿತ್ತಿಲು' ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ 'ಋಜುವಾತು' ಎಂಬ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಬ್ಲಾಗಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಹೆಸರಿನ ಪುಸ್ತಕ ಕೂಡ ೨೦೦೭ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ :

ಪ್ರೊ. ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಅವರು ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೬, ೧೯೨೫ರಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಸುದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಧ್ಯಾಪನವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆರ್. ಗುಂಡೂರಾಯರ ಪತ್ರಿಕಾ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಎಲ್.ಎಸ್.ಎಸ್ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, "ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮನ್ನು ರೋಲ್ ಮಾಡೆಲ್ಲಗಳೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದವರಲ್ಲ" ಎನ್ನುವ ಎಲ್.ಎಸ್.ಎಸ್ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಶಾಲೆಯ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂಡಬೇಕು. ಬರಹಗಾರನಾಗಬೇಕಾದವ ತನ್ನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವಾದ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಿಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಎಲ್.ಎಸ್.ಎಸ್ 'ಜೇನ್ ಆಸ್ಟಿನ್' ತನ್ನ ಬದುಕಿನತ್ತ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸೂಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಪ್ರೇಮ ಕವಿಯಾದದ್ದು ಯಾವುದರಿಂದ? ಶೆಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ನಲವತ್ತು ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದ ನಂತರ ಬರಹಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ ಇಲಿಯಟ್ ಮುಂಬಂದ ಹಲವಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡುವ ಎಲ್.ಎಸ್.ಎಸ್, ನಮ್ಮ ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ರಚನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸಕರ ಸುದೀರ್ಘ ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಹಾ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ.

ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಎಲ್.ಎಸ್.ಎಸ್ 'ಕಾದಂಬರಿ - ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ', ಆಲಿವರ್ ಗೋಲ್ಡ್ ಸ್ಮಿತ್, ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಹಾರ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಕಾಫ್ಕಾ, ಗ್ರೀಕ್ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನಾಟಕ, ವಿಲಿಯಮ್ ಶೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರ್, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಬದುಕು, ಟಿ. ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಗಳ ಮನೋಧರ್ಮ, ಮಾಸ್ತಿ : ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಎಲ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕಂಡ ತ.ರಾ.ಸು, ಮಹಾಭಾರತ (ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳು) ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಫೆಬ್ರವರಿ ೭, ೧೯೨೬ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದವರು. ಪ್ರವಾಸ ಪ್ರೀತಿಯ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಈ ಸುತ್ತುವಿಕೆಯಿಂದ ಬಹುಶುತತೆಯನ್ನು, ಸಮಚಿತ್ತವನ್ನು, ಜನಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು.

ಸೃಜನ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಮೀಮಾಂಸೆ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಆಡಳಿತ, ಸಂಘಟನೆ - ಈ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತ ಬಂದ ಮುಖ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಕುವೆಂಪು ನಂತರ ಮೂರನೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ, ಸಂಘಟಿಸಿ, ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಜೀಯೆಸೆಸ್ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ'ಯ ಸಂಪುಟಗಳು ಮತ್ತು 'ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಷಿಕ'ದ ಯೋಜನೆಗಳು ಅನನ್ಯವಾದವು. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಪ್ರಯತ್ನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮಗಳ ಮೇಳವನ್ನು 'ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ'ಯು ಸಾಧಿಸಿದರೆ, 'ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಷಿಕ' ದಾಖಲೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕೂಡ ಸಾಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಶೀಲರ 'ಅರ್ಥ'ವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲು ರೂಪುಗೊಂಡುದಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಅರ್ಥ'ವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಕಾವ್ಯ ಶೀಲರವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನವ್ಯಕವಿಗಳ ಮಾದರಿಯೂ ಇವರದ್ದಲ್ಲ. ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಿದ ಭಾವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ; ಹೀಗಾಗಿ ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಧ್ಯಾನಿತ ಕಾವ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಕವಿ ಅನುಭವದ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಕಾವ್ಯ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಕಾಲ' ಮತ್ತು 'ಮನುಷ್ಯ' ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಎಂದು ಜೀಯೆಸೆಸ್ ಹೇಳಿರುವುದುಂಟು. ನಿರಂತರವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಅದರ ಒಂದು ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗವಂಥದ್ದು ಇವೆರಡೂ, ಅತೀತವಾದದ್ದು ಅನ್ಯವಲ್ಲ, ಅದು ಲೋಕವೇ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಲೋಕ ಪ್ರೀತಿಯದು.

'ಪರಿಶೀಲನದಿಂದ' ಮೊದಲಾಗಿ 'ಗತಿಬಿಂಬ', 'ನವೋದಯ', 'ಅನುರಣನ', 'ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ', ಮತ್ತು 'ಬೆಡಗು' ವರೆಗಿನ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಮರ್ಥ

ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಚಾರಮೂಲವಾದಿ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಜಿಯೆಸೆಸ್ ಅವರ 'ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಯತ್ನದ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತ. ಅವರ 'ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೃತಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ 'ಲೋಕಾನುಭವ ಪರಿವರ್ತನೆ'ಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಬಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು, ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿಗೆ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬಲ್ಲದು. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಅವರ ಇನ್ನೆರಡು ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಂದರೆ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಮತ್ತು 'ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ'. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ರಚಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿವೆ.

'ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸಂಬಂಧ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಹೋಲಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ವಗಳ, ತಾತ್ವಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ, 'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ'.

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವವರು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜಿಯೆಸೆಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಲವು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂ ಜಮೀನುದಾರರು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಂತೆ ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕಳಕಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಉಸಿರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಚಳವಳಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು ಅವರೊಬ್ಬರೇ. ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರು ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾರವರ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣರು ಹೇಳಿದಂಥ 'ಸಮಗ್ರ ಕ್ರಾಂತಿ' ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರು.

ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಸಿನಿಮಾ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಿಬಿರಗಳು, ಸಿನಿಮಾ ಉತ್ಸವಗಳು ಅದ್ವಿತೀಯವೆನಿಸಿದವು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ನೀನಾಸಂ ಚಿತ್ರ ಸಮಾಜ ಭಾರತದ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಿನಿಮಾ ಸೊಸೈಟಿ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗುಳೆಗೂ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಹೆಗ್ಗೋಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ದೆಹಲಿಯ ಸಿನಿಮಾ ಉತ್ಸವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲೂ ಆಹ್ವಾನಿತರಾದರು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ನೂರಾರು ಚಲನಚಿತ್ರ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಿಬಿರಗಳು ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾದವು. ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಜನರು ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್, ಪೋಲಾನ್ಸಿ, ಕುರಸೋವಾ ಮೊದಲಾದವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಲ್ಲಷ್ಟು ನಿಪುಣರಾದರು. ಬಹುಶಃ ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಉತ್ಸವ ನಡೆದು ಇದ್ದರೆ ಅದು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ. ಅಂಥ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಗ್ರಾಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮುಖ್ಯ ಹರಿಕಾರರು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ನಿಜಕ್ಕೂ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದು. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ರಂಗ ಕಮಟಗಳು, ನೀನಾಸಂ ತಿರುಗಾಟ, ರಾಜ್ಯದೆಲ್ಲೆಡೆ ನೀನಾಸಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳು, ಸಿದ್ದಿ ಜನರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಯೋಗ ಎಲ್ಲವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಸಿನಿಮಾ ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂದಿದ್ದ ಸುಮಾರು ೨೦ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ೧೫ರಷ್ಟನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರೇ ಬರೆದಿದ್ದರು. ರಂಗ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಬಹಳಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ 'ರೋಶೋಮನ್' ಕುರಿತ ಬರಹ, 'ಲೋಕ ಶಾಕುಂತಲಾ', ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯ ಕುರಿತಾದ 'ರಾಜಕೀಯದ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಡುವು' ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬರಹಗಳೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. 'ಅಕ್ಷರ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕಾವ್ಯದ ಬಳುವಳಿ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ರಂಗಭೂಮಿ, ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿದರು.

ನೀನಾಸಂ ಕಲೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸದಾ ಹೆಣಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯಸನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಯಾವತ್ತೂ

ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಕೊಡಬಾರದು. ಆದರಿಂದಲೇ ಗಣ್ಯರು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಎನ್ನುವಂಥ ಸರಳೀಕೃತ ವಿಂಗಡಣೆಗಳನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಆದರ್ಶವನ್ನೇ ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಣ್ಯ ಅಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲ ಜನರಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ದಂತ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಅವರು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು, ಅನುಭವಿಸಲಾರರು ಎಂಬ ಹುಸಿ ವಾದಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಸಮಾನರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಸಮಾನ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ನಡುವಣ ಕೃತಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು, ಭೌತಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳಷ್ಟೇ ಕಾರಣ. ಈ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅರಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಗಾಢ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಹುಸಿಯಾದದ್ದು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಆದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಚಿತ್ರಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನ್ನಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳು ಇತರರಿಗೂ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದ ನೀನಾಸಂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳ ನೈತಿಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೂಡಾ ಇದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಹುಸಿ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೂ ನೀನಾಸಂಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇದೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಖ್ಯಾತ ರಂಗ ತಜ್ಞ ಡಾ. ರುಸ್ತುಂ ಭರೋಚ ಅವರು ಪಕಟಿಸಿದ 'Theatre and World' ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ Ninasam: a cultural alternative ಎಂಬ ಸುದೀರ್ಘ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಭರೋಚ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಕಾರ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗಾಂಧಿವಾದಿ ಕ್ರಮವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬದ್ಧತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತು, ಸರಳತೆ-ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ-ಇವೆಲ್ಲ ಗಾಂಧಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಗುಣಗಳೇ. ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಂ ಆಶ್ರಮವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಅಭಾಸವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಸ್ತು, ಬದ್ಧತೆ, ಸರಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿ, ಸತತ ದುಡಿಮೆ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ನೀನಾಸಂ ಅನ್ನು ಒಂದು 'ರಂಗಭೂಮಿ-ಆಶ್ರಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಅನುಚಿತವಾಗಲಾರದು".

ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕ್

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕ್ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರಿಲ್ಲ. ಜಿ.ಎಚ್ ಕೇವಲ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗುರು. ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಯಲ್ಲ, ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧೀಮಂತ ವಕ್ತಾರ. ಬದುಕಿ ಬರೆದ, ಅಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ ಒಂದು ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜಸ್ಸು.

ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕ್ ಅವರು ೧೯೩೫ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೮ರಂದು ಅಂಕೋಲಾದ ಬಳಿಯ ಸುರ್ವೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಯಕರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ (೧೯೭೩), ಅನಿವಾರ್ಯ (೧೯೮೦), ನಿರಪೇಕ್ಷ (೧೯೮೪), ನಿಜದನಿ (೧೯೮೮), ವಿನಯ ವಿಮರ್ಶೆ(೧೯೯೧), ಸಕಾಲಿಕ (೧೯೯೫), ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ (೨೦೦೨), ಗುಣಗೌರವ (೨೦೦೨), ದಲಿತ ಹೋರಾಟ: ಗಂಭೀರ ಸವಾಲುಗಳು (೨೦೦೪), ಕೃತಿಸಾಕ್ಷಿ (೨೦೦೬), ಸ್ಥಿತಿಪ್ರಜ್ಞ (೨೦೦೭), ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪಂಪ(೨೦೦೯), ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ (೨೦೦೯) ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು. ಇದಲ್ಲದೇ ಸಂವೇದನೆ, ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆ, ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆತ್ಮಕತೆ 'ಬಾಳು' ಹೊರಬಂದಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ.ನಾಯಕ್ ಉತ್ತಮ ಬರಹಗಾರರು. ಕನ್ನಡದ ಸೃಜನೇತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಡಾ. ಜಿ.ಎಚ್.ನಾಯಕ್ ಅವರಿಗೆ ೨೦೧೦ನೇ ಸಾಲಿನ 'ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಸಂದಿದೆ. ಅವರ 'ಉತ್ತರಾರ್ಧ' ಕೃತಿಗೆ ೨೦೧೪ರ ವರ್ಷದ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವ ಸಂದಿದೆ.

ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ :

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಬರೆದ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುತೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೊಂದು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವಿತ್ತು. ಅದಂದರೆ; ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಎಷ್ಟೇ ಉದಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಳದಲ್ಲಿ

ಅವರಿಗೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ನಿಷ್ಠರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಅವರದ್ದು ಪತಿವ್ರತಾ ಪ್ರತಿಭೆ; ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಕವಿಗೆ ಅದು ನಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು ಎಂದವರಿದ್ದರು.

ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಓದುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪರ್ಯಾವರಣವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಅವರ ಬರಹಗಳಿಗಿತ್ತು. ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಅನುಭವಗಳೂ ರೂಪಕವಾಗಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅದೇ ಲೋಕಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಕಾರಣವೂ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತದೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಪ್ರತಿಭೆ. ಅಂಥ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅವರಿಗಷ್ಟೇ ಸಾಧ್ಯ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಎಂದೂ ನಿರ್ಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದವರೂ ಅವರೇ. ಸು. ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿಯವರ 'ಬಕುಲದ ಹೂವು'ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕವಿತೆಯ ವಿವರಗಳ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಬಹುಮುಖಿಯಾಗುವುದನ್ನೂ ಬಹುಮುಖಿಯಾದದ್ದು ಒಮ್ಮುಖವಾಗುವುದನ್ನೂ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೇ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕತೆಯ ಶಿಲ್ಪ ಅವು ಹೇಳುವ ಸಂಗತಗಳ ಸಂವಹನದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಂತಿರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಸಹಜವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿ. ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಅವರು ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕನಕದಾಸನಿಗೂ ಬೇಂದ್ರೆಗೂ ಇರುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗಾಗಿ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ' ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳೂ, 'ಪುಟಬಂಗಾರ'ಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರನ್ನು ನಾವು ಇಷ್ಟಪಡಬೇಕಾದದ್ದು ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ. ಇವತ್ತು ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧಗಳೂ, ಸೋಷಿಯಾಲಜಿಯ ಪಾಠಗಳೂ, ಸಂವಾದಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಡಿ. ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಒಳನೋಟಗಳುಳ್ಳ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದವರು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನೂ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಮೂಲವನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹುಡುಕಿಬಿಡಬಹುದು.

ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ

ಎಸ್.ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೪, ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಲಗಾಮೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ರಂಗಣ್ಣನವರು ೨೫ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಮರ್ಶೆ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ವಚನ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರೌಢ ಚಿಂತನೆಯ ಗಂಭೀರ ಗ್ರಂಥಗಳಾದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು. ಕನ್ನಡದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೇ ಯಜಮಾನಿ ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಧಾರೆ ಎರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ರಂಗಣ್ಣನವರ ಕಾಣಿಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಆರಂಭಿಸುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಂತಹ ಪಕ್ಷ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೊಸ ಫಸಲು ಬಂತು. 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುಣ ದೋಷಗಳು' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಚೊಚ್ಚಲ ಕೊಡುಗೆ. 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಮೊದಲ ಸಂಚಿಕೆ (೧೯೧೯)ಯಲ್ಲಿ ಇದು ಬೆಳಕು ಕಂಡಿತು. 'ರಾಘವಾಂಕನ ಶೈಲಿ', 'ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣದ ಚೌಕಟ್ಟು', 'ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ' ಮುಂತಾದವು ಅನಂತರ ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳು.

'ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣದ ಚೌಕಟ್ಟು' ಎಂಬ ಲೇಖನವಂತೂ ಅಂದಿನ ದಿನದವರೆಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ಉತ್ತೇಜಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡುವಂತಹ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿತು. ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೂತನತೆಯಾಗಲಿ, ಪಾತ್ರ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವಾಗಲಿ, ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದ ಕವಿ ಮುದ್ದಣ್ಣನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ಮಾನದಂಡದಿಂದಲೂ ಮೊದಲಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಲಾರನು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

“ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಯಶಸ್ಸು ಹಬ್ಬಿ ಹರಡಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಪಾತ್ರ, ಕಥೆ, ವರ್ಣನೆ ಯಾವುದೂ ಊರುಗೋಲಲ್ಲ. ಅವನ ಗದ್ಯದ ಧಾಟಿ ಮತ್ತು ಮುದ್ದಣ್ಣ ಮನೋರಮಾ ಪ್ರಕರಣ ಇವೆರಡೇ ಆ ಪರಾಕ್ರಮ ಪೌರುಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದವು” ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂಬ ಸ್ತುತಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಈ ನಿರ್ಣಯ ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸಿತೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆ ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು. ‘ಅರೆವಜ್ರ’, ‘ಕರ್ಣ ಪಾತ್ರದ ತೊಡಕು’, ‘ಕವಿ ಕುಲಗುರು’, ‘ಪ್ರಶಂಸೆ ಸಾಕೊ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬೇಕೊ’ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಸಹಾ ಈ ಬರಹದ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

೧೯೫೯ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಳಿದಾಸನ ‘ಶಾಕುಂತಲ ವಿಮರ್ಶೆ’ಯನ್ನು, ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ‘ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿ ಮಿತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ’, ‘ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ ನಾಟಕ ವಿಮರ್ಶೆ’ಯನ್ನು ರಂಗಣ್ಣನವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂರೂ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಪುಟವೇ ‘ಕಾಳಿದಾಸನ ನಾಟಕ ವಿಮರ್ಶೆ’ (೧೯೬೯). ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ರೂಢಿಗತ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ‘ಕವಿಕುಲಗುರು’ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಕವಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅವನಿಗೊಂದು ಸ್ಥಾನವಿರುವುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಳಿದಾಸನು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನನೆಂದೋ ಅವನಿಗಿಂತ ಅಧಿಕನೆಂದೋ ಹೇಳಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುವುದನ್ನು ಅವರು ಸಲ್ಲದ ಹೇಳಿಕೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಕವಿಗಳಿಗಿರುವ ಅಂತರವನ್ನು ನಿದರ್ಶನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಸ, ಭವಭೂತಿ, ಬಾಣ, ಭಾರತಿ, ಜಿನಸೇನ, ಮಾಘ, ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವರ್ಚಸ್ಸು, ತನ್ನತನಗಳಿರುವಾಗ ಕಾಳಿದಾಸ ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡಕವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನವಾಗುವ ಅವನ ‘ರಘುವಂಶ’ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೊಯ್ ಕಯ್ ಆಗಬಲ್ಲದು? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ‘ಶಾಕುಂತಲ’ವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾಳಿದಾಸನ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ, ಮಹೋನ್ನತ್ಯದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಕೆಳಗೆ-ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ‘ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ’ವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪರಿಣತ ಕವಿ ಬರೆದ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕವೆಂದು ಕರೆದು ಹಿಂದಿನ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರ ‘ಹೊನ್ನಶೂಲ’ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿನ ಅತಿಭಾವುಕತೆ ಮತ್ತು ಅತಿ ಹೊಗಳಿಕೆ ಹೊನ್ನಶೂಲವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ವಿವೇಕವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ವಿಮರ್ಶಕ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು, ಹೊಳಪನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಾದ ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಜನ್ನ, ರತ್ನಾಕರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆ. ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ‘ಶೈಲಿ’ ರಂಗಣ್ಣನವರ ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ವಿಷಯ ಕುರಿತ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು, ಎಚ್ಚರದ ವಿಮರ್ಶಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ದ್ಯೋತಕ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಆಕರ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಸಮನ್ವಯವಿದೆ. ಹೂತೋಟದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ತಗಲುತ್ತದೆಂದು ಅದನ್ನು ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ತೋಟವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಹೇಳಿದ ತೋಟದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಾಲಿಕನೋಬ್ಬನ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ವಾದನೆಗೆ ಅಭಿರುಚಿ, ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರು ನಿದರ್ಶಿಸುವ ಕಥೆ ಇದು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ನೈಜ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಪಕ ಸಿದ್ಧತೆಯೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದರೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ರಂಗಣ್ಣನವರು ಕಾರ್ಯಮಗ್ನರಾದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮತ್ತು ಯೂನಿಯನ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ‘ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್’, ‘ಸ್ಪೆನ್ಸರ್’, ‘ಕ್ಲಾಫ್’, ‘ವರ್ಡ್ಸ್‌ ವರ್ಥ್’, ‘ಲಾಲೆಗ್ರೋ’, ‘ಇಲ್ ಪೆನ್ನೋರೋಸೋ’ರನ್ನು ಕುರಿತ ಬರಹಗಳು ಇಂಥಹ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ‘ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಗಂಭೀರ ನಾಟಕಗಳು’ ೧೨೧೭ ಪುಟಗಳ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಬೃಹದ್ದಂಥ. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಿಮರ್ಶಾಗ್ರಂಥ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಪೂರ್ವ ಎಂದು ಕುವೆಂಪು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೫. ವಿಮರ್ಶಕ-ಸಹೃದಯ

ಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕವಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ಅದು ಅರ್ಥ ಭಾಗದ ಕೆಲಸವಷ್ಟೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ತೀವ್ರವಾದ ಆತನ ಅನುಭವಗಳು ಅನ್ಯಹೃದಯವೇದ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣರೂಪ ಪಡೆದಂತೆ. ಇದು ಕವಿಯ ಮೂಲ ಬಯಕೆ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಆ ಅನುಭವದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಕೃತಿ ವ್ಯರ್ಥ. ಕಟ್ಟಿಯುಮೇನೊ ಮಾಲೆಗಾರನ ಪೊಸಬಾಸಿಗಂ ಮುಡಿವ ಭೋಗಿಗಳಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿಪೋಗದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಜನ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಏರಿ ಸಹೃದಯ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅಭಿನವಗುಪ್ತನ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯವರ್ತುಲದ ಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಹೃದಯನೂ ಪ್ರಧಾನ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು ಕವಿಗೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಸಹೃದಯನಿಗೂ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನೀಯವಾದದ್ದು ಅಭಿನವಗುಪ್ತನದು: ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕನ್ನಡಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ವರ್ಣನೀಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಯಾರಿಗಿದೆಯೋ ಅವರೇ ಕವಿಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಹೃದಯ ಸಂವಾದವುಳ್ಳ ಸಹೃದಯರು.

ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವವನೇ ವಿಮರ್ಶಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕವಿಯಾಗಲು ಹೋಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸದೆ ವಿಮರ್ಶಕನಾದ ಎಂಬ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಕಾರಣ ವಿಮರ್ಶಕರೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಮರ್ಶಕ ಕೃತಿಯ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಓದುಗರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೃತಿಯ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮತೋಲನ ಭಾವದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೇಟೋ ಮೊದಲ ವಿಮರ್ಶಕನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಹೇಳನಕ್ಕೆ ಒಳಗು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಅತಿರೇಕದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ ಕವಿಯ, ಕಲಾವಿದರ ಪರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಮನದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕವಿ-ಕಲಾವಿದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವವರು ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಮಾಡಬೇಕು

ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬುದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಒಂದು ಸೃಜನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಡಾಂಟೆ ಕೃತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತೊಡಗುವ ವಿಮರ್ಶಕನು ಈ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಸ್ತು, ಲೇಖಕ, ರೂಪ, ಉದ್ದೇಶ, ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾರ ಎಂದು ೬ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಮರ್ಶಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಓದಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷಯವು ಬರೆದಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಓದುಗರಿಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ ಆಗಬೇಕು, ಕೃತಿಯ ರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಕ ತಿಳಿಸಬೇಕು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು

‘ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ’ :

ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಸಾರ್ಥಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು ಮೊದಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅದರ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ರಿಚರ್ಡ್ಸ್‌ನ ‘ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ’ (Practical Criticism, 1929) ಅವನು ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಜನ್ಮತಾಳಿತು. “ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಖೇದದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಾ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳೂ ಒಳ್ಳೆಯ(ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ) ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಟ್ಟ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ” ಎಂಬ

ಊಹೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ರಿಚರ್ಡ್ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಕಾಲ ಇವೆರಡರ ಸೂಚನೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು (Protocols) ರಿಚರ್ಡ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಅವನು ನಮಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು - ನಾವು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ರೂಢಿಗತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು (Stock responses) ಜಾಗೃತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಪಂದನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಊಹಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ತಪ್ಪು ದಾರಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಎಂಬ ನಿಷ್ಕರ ಸತ್ಯವನ್ನು. ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಿಚರ್ಡ್ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ : ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಪಂದನವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಯಾರಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಒಂದು ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ (ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ) ಅದರಲ್ಲಿ ತರಬೇತು ನೀಡಬೇಕು. ಈ ತರ್ಕದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ “ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣ” (Understanding Poetry, 1943) ಮುಂತಾದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕ್ಲಿಯಂತ್ ಬ್ರೂಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಆರ್.ಪಿ. ವಾರನ್ ಹೊರತರುತ್ತಾರೆ.

ರಿಚರ್ಡ್ ಮಂಡಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ‘ಮೌಲ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ’ (Theory of Value) ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತಿ-ವಿಮರ್ಶಕರು ‘ಮೌಲ್ಯ’ವನ್ನು ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧವೆಂದು ಬಗೆದು ಅದರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ - ನೈತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ, ಪ್ರೀತಿ, ಆದರ, ಸೌಂದರ್ಯಾಸ್ವಾದನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಪೇಕ್ಷವೆಂದು ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಯೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಅಮೂರ್ತ ವಿಚಾರಗಳೆಂದು ರಿಚರ್ಡ್ ಇಂತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಮೌಲ್ಯ’ದ ಮೂರ್ತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ‘ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೀಮಾಂಸೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ :

“ಯಾವುದು ನಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತದೋ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಪ್ತಿ ಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ. ಎಂದರೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸದಿರಲು ಕಾರಣ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯ/ಸಮಾಜದ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನೆಯೆಂದು ಮತ್ತು ಶೀಲಾಶ್ಲೀಲ ಸಂಹಿತೆ ಅನುಕೂಲ ಸೂತ್ರವೆಂದು ನಮಗರಿವಾಗುತ್ತದೆ”.

ರಿಚರ್ಡ್‌ನ ವಾದದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ, ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ; ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಣವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ವಿಧದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೇರುತ್ತದೆ. ಸಮಷ್ಟಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜವೂ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ನಿರ್ದೇಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಸಂತಾನ - ನಿಯಂತ್ರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಲುವು ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ಇಂತಹ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ/ ಭೌತಿಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ರಿಚರ್ಡ್ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ‘ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : “ಲಲಿತಕಲೆಗಳು ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಉಗ್ರಾಣ ಅವುಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಭಿನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಾವು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಯಾವ ಅನುಭವಗಳು ಹೆಚ್ಚು/ ಕಮ್ಮಿ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ”.

ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು, ರಿಚರ್ಡ್ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ‘ಬೋಧನೆ’ಯ ಆಯಾಮ ರಿಚರ್ಡ್‌ಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಾದವೇನೆಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಕಲಾಕೃತಿಯ ಅನುಭವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಂಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೊಡುವ ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯೂ/ ಕಲಾಕೃತಿಯೂ 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಯ, ಉಪಶಮನದ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ' ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, "ಓದುಗರಲ್ಲಿ/ (ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ) ಸ್ವಂದನಶೀಲತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು; ಮತ್ತು ಸ್ವಂದನಶೀಲತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ/ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡುವ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆಗಳು ಅತಿಮುಖ್ಯ" ಎಂದು ರಿಚರ್ಡ್ಸ್ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮಾನಸಿಕ ದೂರ: (ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ ತತ್ವ)

ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ತತ್ವ ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ (೧೯೧೨). ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾಕೃತಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಲೋಕವಸ್ತುವಿನಿಂದಾಗಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಂಥ ಒಂದು ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೌಶಲವೇ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ (ಸೈಕಿಕಲ್ ಡಿಸ್ಟೆನ್ಸ್). ಮಾನಸಿಕ ಅಂತರ, ಮನೋದೂರ, ಅಲೌಕಿಕ ಅಂತರ ಇವು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು. ಇವು ಕಲಾವಿದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಬಂಧಾಂತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಂದ, ಪ್ರೇರಣೆ ಫಲಗಳಿಂದ ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಮಾನಸಿಕ ದೂರತ್ವದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ಎಂದು ಬುಲ್ಲೋ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ವಸ್ತು ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತಿ ದೂರವೂ ಅಲ್ಲದ ಒಂದು ನಿಲುವು. ಅತಿ ಸಮೀಪವೆಂದರೆ ಲೌಕಿಕಾಪೇಕ್ಷೆಗಳಾದ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ, ಲಾಭ ನಷ್ಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಅತಿ ದೂರವೆಂದರೆ ಅವಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂಥ ತಟಸ್ಥತೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅತಿ ಸಮೀಪ ಕುಳಿತರೆ ಕಾವು ಹೆಚ್ಚು, ಅತಿ ದೂರ ಕುಳಿತರೆ ಕಾವೇ ತಟ್ಟದು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡರ ನಡುವಣ ಹಿತವಾದ ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದರೇ ಸುಖ, ಆನಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ: ೧. ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಅದು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಒದಗುವ ಅನತಿದೂರ ದೋಷ. ೨. ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಅದು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅತಿ ದೂರ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಒದಗುವ ಅತಿದೂರ ದೋಷ.

ಕಲಾನುಭವ ಕುರಿತು ನಾಟಕವನ್ನು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ತತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ದೂರ ತತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೊಂದಿದೆ. ನಾಟಕದ ವಿಭಾವ ಮತ್ತು ಅವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧಾಂತರಗಳು ಭಾರತೀಯ ತತ್ವದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಗಮನ ಸಹೃದಯಾನುಭವ ಕುರಿತದ್ದು. ಆದರೆ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಓದುಗರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕುರಿತದ್ದು.

ಕಲಾಸ್ವಾದನೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ಒಂದು ಮೂಲ ಸೂತ್ರ. ಈ ದೂರವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ದೂರಭಂಗದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೋಷಗಳನ್ನೇ ಭಾರತೀಯ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ರಸವಿಘ್ನಗಳೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಲಾವಿದನ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವಂತವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಓದುಗ ಅಥವಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವಂತವು.

ನಾಟ್ಯದ ರಸಾಸ್ವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂತರದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯ ಅಲಂಕಾರಿಕರಾದ ಭಟ್ಟನಾಯಕ ಮತ್ತು ಅಭಿನವಗುಪ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ದೂರವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತವೆ.

"ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಓದುಗ ಆ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಾಟಕ ನೋಡುವ ನೋಡುಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಭಿನಯಿಸುವ ನಟ ಮತ್ತು ನಟ ಅಭಿನಯಿಸುವ ಪಾತ್ರದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದೂರವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂಬುದೇ ಈ ತತ್ವದ ತಿರುಳು. ಅಂದರೆ ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಯ

ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಬೇಕು, ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾಟಕ-ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವಾಗ ಆ ಪಾತ್ರ, ವಸ್ತು, ವಸ್ತುವಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ರಸಾನುಭವ, ಸಂತಸ, ಆಹ್ಲಾದ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿವೇಕ ಈ ತತ್ವದಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾಗ-II

ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ

ಅ) ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ತಾತ್ವಿಕತೆ

-ಡಾ. ಬಿ.ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಬಾಯಿ

ಆಶಯ: ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅನ್ವಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಿಂಬಿಸುವ 'ಸ್ತ್ರೀ ನೆಲೆ'ಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ವಿಶದೀಕರಿಸಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಂದಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಫಲವಾದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಜನತಾಂತರಿಕ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಧಾನ ಚಿಂತನೆಯು ಲಿಂಗತ್ವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ನೆಲೆಯ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಜನಜೀವನದ ಬಲವಾದ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದವು. ಪುರುಷೋತ್ತಮತನ, ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ, ಸಂಖ್ಯಾಬಲ, ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರದ ಒಡೆತನಗಳು ಮಧ್ಯಮಜಾತಿಗಳ ಯಜಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರ ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಗತಿಸಿದ ಕಾಲದ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳು ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮುಖ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಧೀನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಳಜಾತಿ, ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಜಾನಪದ ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ, ಹಾಡು, ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸಬಲತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ ಇಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ, ಶೋಷಣೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ದಮನಕಾರಿ ತತ್ವಗಳು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಶೋಷಿತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗತ್ವ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಷ್ಟೇ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗ ಭೇದಗಳೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಧೀನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಬಲತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಲಿಂಗತ್ವದ ಶೋಷಣೆಯ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಏಕಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಬಹುಮುಖ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿಕೆ, ಅಧಿಕಾರಗಳು ತಲೆತೂರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ದಮನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಹುಡುಕಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾಹಿನಿಯು ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೇ ಬಿಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ನೆಲದ ಮೂಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನಲಾಗುವ ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದಿನ ಜನಜೀವನದ ಪ್ರಬಲ ಧೋರಣೆಗಳು ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು, ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಸೂಚಕ ಎನ್ನುವಂತ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಪ್ರಧಾನ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಧಾರ್ಮಿಕವಿಧಿ, ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಿಯರ ಆರಾಧಕರಾಗಿ, ಭಕ್ತರಾಗಿ, ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡು ಆವೇಶ ತಳೆಯಬಲ್ಲ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ವಾಸ್ತವದ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತ ರೂಪಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬದುಕುವವರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀಭ್ರೂಣ ಹಂತಕರಿದ್ದಾರೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಸುಡಬಲ್ಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಜನರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾತೃದೇವೋಭವ' ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆ ಮಂತ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದು ಬಹಿರಂಗದ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಯಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಡಿಯುವುದು, ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವದ ಮೂಲಕ ಆಕೆಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇವಲ

ದುಡಿಯುವ, ಲೈಂಗಿಕ ತೊತ್ತಿನಂತೆ ಕಾಣುವುದು-ಮುಂತಾದವೂ ಇಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳೇ. ಈ ಹಿಂಸೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಅಂಶ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವರ್ಗಭೇದಗಳಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕ್ರೂರವೂ, ಅಮಾನುಷವೂ ಆಗುವುದುಂಟು.

ನಿರಕ್ಷರತೆ, ಬಡತನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ ಮೂಲದ ಅಸಂಖ್ಯ ದುಃಖ, ನೋವುಗಳನ್ನೇ ಉಂಡು, ಹಾಸಿ, ಹೊದ್ದು ಬದುಕಲು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿತರು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು ಹೇಳುವ 'ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆ'ಯ ನೆಲೆಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ನೋವಿನ ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೊಂದಿರುವ ಮನೋಧರ್ಮ ಎಚ್ಚಿತ್ತವರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲ ಎಂದು ಅದರರ್ಥ. ಇಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಪ್ರವೇಶವೇ ಇಲ್ಲದ ನಿರಕ್ಷರಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಜಾನಪದದ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತಾವೇ ಏನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತುಲನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂದು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವೀರಕಾವ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುರುಷರ ಧಾರ್ಮಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮಾತೆಯರಾದ ಇಲ್ಲವೆ ವೀರರ ಮಾತೆ/ಪತ್ನಿ/ಮಗಳಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಕವಿಗಳ ಗಮನ ಪಡೆದರೂ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಗೌಣವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭವಾಂತರಗಳ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಜನ್ಮವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಈ ಕಾವ್ಯಗಳು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಮಾನವರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಜಂತುಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟು ಪಾಪಸಂಚಯದ ಫಲವೆಂದೂ, ಸ್ತ್ರೀಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಶೃಂಗಾರರಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ದೇಹಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು, ರಾಜಶೇಖರ ವಿಲಾಸದ ಬದುಕಿನ ವೈಭವ, ಆಡಂಬರ, ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಲಂಕರಣದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದು, ವಿರಕ್ತಧರ್ಮದ ಕೊಂಡಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀನಿಂದನೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಅವಹೇಳನವನ್ನು ಧಾಳಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು, ಪತಿವ್ರತೆ-ಪತಿತೆಯೆಂಬ ಎರಡು ಧ್ರುವೀಕೃತ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೇ ಮಹಿಳೆಯರ ಒಳ್ಳೆಯ-ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವಗಳೆಂದು ಸಾವಿರಾರು ಬಗೆಗಳಿಂದ ಸಾರುವುದು-ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವಾಗಿ, ಭೋಗವಸ್ತುವಾಗಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಹೀನಜನ್ಮವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳೈಸಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದ ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ನಾಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟಲು ದೇಶೀ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ಕನ್ನಡ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ನಾಡ ಪರಂಪರೆ ಏಕೆ ಏನನ್ನೂ ತನ್ನದರೆ ಕುರುಹಾಗಿ ಕಟ್ಟದೆ, ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿತು ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕರ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನಷ್ಟನ್ನೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದೆ? ಅದರ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿವೆ? ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಡಿ ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಪತಿವ್ರತೆಯ ಮಾದರಿಗೆ ಒಗ್ಗಲಾರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಏಕೆ ಅಪಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶೋಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀವಾದವು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯಿದೆ.

ಕೆಲವು ಬಿಡಿ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಭಿನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದಂತ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಣುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಂಪನ 'ಆದಿಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶ್ರೀಮತಿ-ವಜ್ರಜಂಘರ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಎಷ್ಟು ಆದರ್ಶೀಕೃತವೆಂದರೆ, ಸಂಭೋಗನಿರತ ದಂಪತಿಗಳು ಕಾಲಾಗರು ಧೂಪದಿಂದ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ, ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲೇ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕವಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಹರ ಗಿರಜಾಕಲ್ಯಾಣದ ನಾಯಕಿ ತುಂಬ ದಿಟ್ಟತನ, ಮಾತಿನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು. ಆದರೆ ಈ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಕಾಳಿದಾಸನಿದ್ದಾನೆ. ಅಜ್-ಇಂದುಮತಿಯರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ದೇವಿಯಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ಸಶಕ್ತ ಚಿತ್ರಕಾರ ಆತ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ನೆಲದ್ದು ಎನಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಸಬಲತೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಕನ್ನಡದ ಶಿಷ್ಟಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೀಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶ/ಆಶಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕವಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಹೇಳನಕರವಾಗಿ, ವಿಕೃತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದುಂಟು. ಭೀಷ್ಮನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆನಿಷ್ಠೆ, ಅವನ ಶೀಲಪಾವಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲೆಂದೇ ಅಂಜೆ ಗಂಡಾದರೂ ಪುರುಷತ್ವವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಬಂದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಹೇಳನಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಪಂಪ ಚಿತ್ರಿಸುವ ರೀತಿ, ಜನ್ಮ ಅಮೃತಮತಿಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಲೈಂಗಿಕ ಅಭಿರುಚಿಗಾಗಿ ಅವಹೇಳನಕರವಾಗಿಸಿ ಯಶೋಧರನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಇಂತ ವೈದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಕೇತಾರ್ಥವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ತಂದು ಆ ಪಾತ್ರಗಳು ಸೂಚಿಸುವ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಿಂಗಭೇದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ತೋರಿ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂದಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಕಾಳಜಿಗೆ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮಾದರಿಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ವೃತ್ತಿ, ವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭೇದಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಹಿರಂಗದ ಭಿನ್ನತ್ವದ ಸಂಕೇತಗಳೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಶಿವಶರಣರು, ಈ ಭೇದಗಳು ಬಾಧಿಸದ ಅಂತರಂಗದ/ಆತ್ಮದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಶರಣರ ನೇತೃತ್ವದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಿತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಅನನ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಗತಿಯ ಆಯಾಮವೊಂದು ದಕ್ಕುವಂತಾಗಿದೆ.

ಈ ವಚನಯುಗದ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ, ವೃತ್ತಿ, ವರ್ಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದವರು. ಆತ್ಮಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಕಾಯಕತತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿವತತ್ವದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲ ಸ್ತರದ ಮಹಿಳೆಯರೂ, ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೊಳಗಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವರು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸರಿಸರಿಯಾಗಿ ಗೌರವ ಪಡೆದು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೂ ತೊಡಗುವಂತ ಸಾಧ್ಯತೆಯೊಂದು ಹನ್ನೆರಡನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹಲವಾರು ಸ್ಥಾಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ಅನನ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಮಹಿಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಲವೂ ಅದೇ. ಆಕೆಯ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಂಪರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ, ಕುಟುಂಬ, ಪತಿಯ ಯಜಮಾನಿಕೆ, ಆಳುವ ಪ್ರಭುತ್ವದ ನಿರಂಕುಶತೆ, ಪುರುಷ ವರ್ಗದವರ ದುರಾಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಾಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಸ್ವಂತ ಬದುಕಿನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ, ಸಾಧಿಸುವ ಛಲವನ್ನು ತೋರಿದಳು. ಮಹತ್ವದ, ಹೊಚ್ಚಹೊಸ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತುಡಿತ, ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಂದಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾಂತರವನ್ನು ಬದುಕಿನಲ್ಲೇ ಆಚರಿಸಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸಮಕಾಲೀನ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಯಾರೂ ಆದರ್ಶದ ಮಾದರಿಯೊಂದನ್ನು ಕಾಣದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಯಾವೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರ್ತಿಯೂ ಅಕ್ಕನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿಲ್ಲವಾದರೂ ಶಿವಶರಣರು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯುಚ್ಛ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಮುಖ್ಯಸಂಗತಿ. ಲಿಂಗಾತೀತ ನೆಲೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿಯೂ, ತನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿಯೇ ನುಡಿಗೊಟ್ಟ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ನಿಜವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ತ್ರೀಪರ ಚಿಂತನೆಯತ್ತ ಬೆಳಕು ತೋರಬಲ್ಲ ದೀವಿಗೆಗಳು.

ಮಹಿಳೆಯರ ಅನಕ್ಷರತೆಯಿಂದ, ಅಕ್ಷರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆ, ಕಲಾಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಾದರಿಗಳು ಜಾನಪದದ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಎಷ್ಟೆಂಬುದು ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೆ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳಾ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಸಂಕಟ, ಬೇನೆ, ಸಂತಸಗಳ ಬದುಕನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಅನುಭವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು ಪಾಲಿಸುವ ತಾಯಿಯದಾಗಬಹುದು; ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸವತಿ, ಓರಗಿತ್ತಿ, ಅತ್ತೆ, ನಾದಿನಿಯಂತ 'ಪರಕೀಯ' ಮಹಿಳೆಯರೊಂದಿಗಿನ ತನ್ನ ವಿಷಮ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅನುಭವಗಳಾಗಿರಬಹುದು: ಇಲ್ಲವೆ ಜನಪದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ, ತನ್ನ ನಿಜದ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯಗಳ ಕಹಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ನೆಲೆಯ ಪರ್ಯಾಯ ಜೀವನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬಹುದು.

ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಇತರರ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲು ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನತನವನ್ನೇ ಮೊದಲು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದವರು/ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲದವರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ತಳಮಳ, ಕುದಿತ, ತಾಕಲಾಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರು. ಇಂತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಂತರಂಗದ ಒಳತೋಟಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಜಾನಪದ ಸಾಮಾಗ್ರಿ ಬೇರಿನ ನೆಲೆಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹೆಣ್ಣು ಆಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಣ್ಣು ಆಗುವುದು ಲೇಸು', 'ಬಂಜೆ ನಿನ್ನ ಬದುಕು ಹೆರವರಿಗೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವವರು, 'ಕೂಸು ಕಂದಯ್ಯ ಒಳಹೊರಗೆ ಆಡಿರೆ ಬೀಸಣಿಗೆ ಗಾಳಿ ಸುಳಿದಾವು' ಎಂದು ಗಂಡುಕೂಸಿನ ತಾಯಿಯಾದಾಗ ದೊರೆವ ಸಂತಸವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿರುವವರೂ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಮಾದರಿಗಳು. ಆದರೆ ಇವರೇ ಕಟ್ಟಿಹೇಳುವ ಕತೆಗಳ ಒಳಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸ್ವೀಕೃತ ಬದುಕಿನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿಂದಂತ ಸುಖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಘನತೆ, ಗೌರವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯರು ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕನಸುಗಾರ್ತಿಯರು ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚಿಂತಕರೂ ಆಗಿ ತೋರುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಿಳೆಯರೇ ಕಟ್ಟಿಹೇಳುವ ಜಾನಪದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜಾನಪದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಜೋಡಿಸುವ ತಂತ್ರ, ಅಂಗಾಂಗ ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ಭಾಷೆ, ಗದ್ದಲ, ಅಬ್ಬರ, ಪಲ್ಲಟ ಮತ್ತು ನಿಷಿದ್ಧ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೇರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಆಸ್ಪದವಿರದ, ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎತ್ತದಂತೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನೊಳಗಿನ ತುಡಿತಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡದೆ, ಪರೋಕ್ಷವಾದ, ಬಳಸು ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಹೇಳುವ ಕಲೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇಂತ ಬಳಸು ಮಾರ್ಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಈ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೇ ಬಿತ್ತರವಾಗುತ್ತ ಉಳಿದಿರುವ ಕಥಾನಾಯಕಿಯರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಸಶಕ್ತೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲೂ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನ ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪಂಥಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಮಹಿಳಾ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ತತ್ವಗಳು, ವಿಮರ್ಶಾ ಧೋರಣೆಗಳು, ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಇರುವನ್ನು, ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದವರೆಗೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಾಕಾರರು ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದು, ಅವರ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಕಳಪೆಯೆಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಹೊಸತೆಂದು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸತೊಡಗಿದಾಗಲೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕಿದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭವುಂಟಾಯಿತು. ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ, ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಯತ್ನಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಪ್ರಧಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹೊಸರೀತಿಯಿಂದ ಮರು ಓದಿಗೆ ಒಳಗುಮಾಡುವ ಯತ್ನವೂ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಮೂಡಿಸಿರುವ ಹೊಸಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳೆಂದು, ಪ್ರಚಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವು ತಮ್ಮ ರೂಪಕ, ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆಂದೂ ನಂಬಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಅರಿವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಂತೆ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಕೃತಿಯೊಂದು ತನ್ನ ಆಶಯದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಭಾಷೆ, ಎಂತ ತಂತ್ರ, ಏನು ಆಕೃತಿ/ಶಿಲ್ಪ ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೇ ಒತ್ತುಕೊಡುವ ಕೃತಿಕನಿಷ್ಠ ಓದುವಿಕೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳೇನು, ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ

ವಿಮರ್ಶೆ ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥಗಳತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ, ಪ್ರಚಲಿತ ವಿಮರ್ಶಾ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಲೂ ಸಾಧ್ಯ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನವ್ಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಪಂಥದವರು ನವೋದಯದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ತಾತ್ವಿಕ ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ನವೋದಯದ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಮ, ಭಾವುಕತೆ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳ ಸಡಿಲತೆ, ಅದರ ಬರಹಗಳ ಸರಳ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನವ್ಯ ಪಂಥದವರು ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಹವೆಂದು ಕರೆದರು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲರು ಮಾರ್ಕ್ಸದ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ವಿಚಾರಗಳ ನೆಲೆಯಿಂದ ನವೋದಯದವರ ಉದಾರ ಮಾನವತಾವಾದಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು, ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವಿನ ಕೊರತೆಯನ್ನು, ಸುಧಾರಣಾವಾದದ ಭಾವುಕತೆ, ಹುಸಿತನಗಳನ್ನೂ ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಮೂರು ಪಂಥಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ/ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಬಿತ್ತರಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವಾಗ ಘೋಷಿತ ಪ್ರಗತಿಪರತೆ, ಸಾಮಾನ್ಯತತ್ವ ಜನತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳಿಗೆ ತೀರ ಭಿನ್ನವೂ ಕೆಲವು ಸಲ ವಿರುದ್ಧವೂ ಆದ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ತ್ರೀಮಾದರಿಗಳನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡುವುದು, ಭಾಷೆ, ತಂತ್ರ, ವೈಚಾರಿಕ ವಿಸ್ತಾರ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ನವ್ಯ ಪಂಥವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪುರುಷರ ಲೈಂಗಿಕಾನುಭವದ ಶೋಧನೆಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಣಿಸಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಆರೋಗ್ಯಕರ-ಸ್ವಸ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣವೆನ್ನಲಾಗದು. ಈ ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ಪುರುಷತ್ವಗಳೆರಡರ ಒಳಗೂ ಪ್ರವೇಶ ನವೋದಯದ ಮುಖ್ಯ ಲೇಖಕರಲ್ಲೇ ಗಮನಾರ್ಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕುವೆಂಪು, ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿ, ಚದುರಂಗ, ನಿರಂಜನ, ಬಲ್ಲಾಳರಂತ ಹಳಬರು ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದಿಗ್ಭಂಡನಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ಸೃಜನಶೀಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೀರಬಲ್ಲವರಾಗಿ, ಮಾನವರ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನವೋದಯದ ಕವಿಗಳಾದ ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಪು.ತಿ.ನ, ಕೆ.ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಡಿಗರು ಮತ್ತು ಅಡಿಗೋತ್ತರ ಕಾವ್ಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮಾತೃ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮುಖ್ಯವಾದ ನೆಲೆಯೊಂದು ಶೋಧಿತವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಸ್ತ್ರೀನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸಬಹುದೇ, ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ರಚಲಿತ ಪ್ರಶ್ನೆ; ಇಂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಉತ್ತರವಿಷ್ಟೆ: ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೊಸ ತಾತ್ವಿಕತೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳತ್ತ ಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತುಂಬ ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾದ ಹೃದಯದ ಸ್ಪಂದನಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗಮನಿಸುವಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವಂಥ ಯಾರೂ ಈ ನಿಟ್ಟಿನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹಗುರವಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡದ ಮಹಿಳಾ ಬರಹಗಾರರಾದ ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬಾ, ಆರ್.ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ, ಬೆಳಗೆರೆ ಜಾನಕಮ್ಮ, ಶಾಮಲಾದೇವಿ ಬೆಳಗಾಂವ್ಕರ್, ಸರಸ್ವತೀಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ, ಎಚ್.ಎಸ್. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿದೇವಿ ಗೌಡರ, ಮೊದಲಾದವರ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಮರು ಓದಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದರು, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅದುವರೆಗೆ ಮಹಿಳಾ ಬರಹವೆಂದರೆ ತ್ರಿವೇಣಿ, ಅನುಪಮಾ, ಉಷಾ ನವರತ್ನರಾಂ, ಎಂ.ಕೆ.ಇಂದಿರಾ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಷ್ಟತ್ತನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದಶಕದಿಂದ ದಶಕಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಜಾನಪದ, ವಚನಯುಗ, ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅರಮನೆ ಕವಯತ್ರಿಯರ ಯುಗಕ್ಕೂ ಆಧುನಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಬೆಸುಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಂತೆ ಆಗಿದೆ.

ನಾಡಿನ ಆಧುನೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪುರುಷರು ಸ್ಪಂದಿಸಿರುವ ಬಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹೊಸತನದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪುರುಷರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಹಳೆಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಗಟ್ಟಿತನಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳಾ ಬರಹಗಾರರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗುವ ಸ್ತ್ರೀಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಕುಟುಂಬ, ದಾಂಪತ್ಯ, ವಿವಾಹ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯ, ಮಾನವೀಯ

ಸಂಬಂಧಗಳು ವಿಚ್ಛಿದ್ರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನೋಟವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ತಾತ್ವಿಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂಥ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಅದೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳವು. ಆದರೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಎಂದರೆ ಸಮವಸ್ತ್ರಧಾರಿತ್ವವಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭೂಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವರ ಆಸೆ, ಆತಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕೆಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಗೌಣವಾಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪ್ರಪಂಚದ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜಗಳ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಲವಾದ ಸ್ತ್ರೀದಮನಕಾರಿ ಸಮಾಜವಿರಲಿ, ಅದರ ಒಳಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಖಾಸಗಿಯಾದ ಬಂಡಾಯದ ನೆಲೆಗಳು, ಮಾದರಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಂಡಾಯ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕೋಪವಾಗಿ, ಆಸ್ಪೋಟಕಾರಿಯಾಗಿ, ಇಬ್ಬನ್ನನ 'ನೋರಾ'ಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉರಿವ ಕ್ರೋಧವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾತನೆ, ನಿರಾಶೆ, ನೋವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಸುಧೀರ್ ಕಾಕರ್ ಅವರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪುರುಷನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾದಂತೆ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹಿಳಾ ರೂಪಗಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯ ಬಿಂಬಿಸುವ ಮಾದರಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡ ಏಕರೂಪಿ ಘಟಕದ ಆದರ್ಶವೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ, ಈ ಸಿದ್ಧಿಯ ಈಡೇರಿಕೆಗಾಗಿ ನಿರಂತರವಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಹಂಬಲಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರನ್ನು ಸಮಾನ ಸಖಿ-ಸಖರಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆದರ್ಶ ಮಹಿಳಾ ಬರಹದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂತ ಸಮಾನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳುಳ್ಳ ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಶಯವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಗೂ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯ: ಡಾ. ಬಿ.ಎನ್ ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ (ಮೈಸೂರು-೧೯೫೦) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಕಿ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕದೆಡೆಗೆ, ವಿಚಯ, ಅಯನ, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸರಹದ್ದುಗಳ ಆಚೆ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳು. ಕಲ್ಯಾಣ ಸರಸ್ವತಿ, ಕಾತ್ಯಾಯನಿ ವಾಚಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:

೧. ಶಿಷ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹಿಳಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಹೇಗಿದೆ?
೨. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೆಲೆ ವಿವರಿಸಿ.
೩. ನವ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಸ್ತ್ರೀ'ನೆಲೆಯ ತಾತ್ವಿಕತೆ ನಿರೂಪಿಸಿ.
೪. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ.

೨. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಬರಹಗಾರರು

ಆಶಯ: ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾನ - ಇದು ಆಶಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ. ಆದರೆ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಭೇದ, ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಸೃಜನೆ, ಸಂಘಟನೆ, ಶ್ರಮ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮೂಲಕ ಅಪೂರ್ವವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ನಾಲ್ವರು ಲೇಖಕಿಯರ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕಾಲ. ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದ ಆರಂಭ ಕಾಲ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ದೊರೆತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿಗಳು, ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳು ಹೋರಾಟಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದರು. ಈ ಲೇಖಕಿಯರು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಬಲೆಯರೂ, ಶೋಷಿತರೂ ಆದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಾಳಿನ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿರಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿದರು. ಇವರ ಬದುಕು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆದರ್ಶಗಳು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆ. ಇಂತ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಬರಹಗಾರರ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೇವೆ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

೧. ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬ

೨೦ನೆ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಅರ್ಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪೀಳಿಗೆಯ ಕಾಲ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ, ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬ ಈ ಪೀಳಿಗೆಯ ಆದ್ಯರು. ಇವರು ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ೧೮೮೭ರ ಮಾರ್ಚ್ ೨೫ರಂದು ಹುಟ್ಟಿದರು. ತಿರುಮಲಾಂಬ ೫ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಬ್ಬಲಿಯಾದರು. ಈ ಹುಡುಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದುದ್ದು ತಂದೆ ವೆಂಕಟ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನದಿಂದ. ಆಗಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರಿಗೆ ೧೦ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲದ ನರಸಿಂಹ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಜತೆ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ವಿಧವೆಯೂ ಆದರು. ಜೀವನಪೂರ್ತಿ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಬದುಕಿದರು. ಮಗಳ ಈ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯದು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ. ತಾವೇ ಮಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವಳೂ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆದ ದುಃಖದಿಂದ ಕೊರಗಿ, ಸೊರಗಿ ಕೂಡದೆ, ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಸರಸ್ವತಿ (ಭಾರತಿ) ಪೊರೆಯೆನ್ನನು ಎಂಬ ಮೂರು ನುಡಿಯ ಗೀತೆ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಮುಂದೆ 'ಭಕ್ತಿಗೀತಾವಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು.

೧೯೮೦-೯೦ರ ವೇಳೆಗೆ 'ಸಾವಿತ್ರಿ ಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಜಾನಕಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಎಂಬ ನಾಟಕ, ಮತ್ತೆರಡು ಕಲ್ಪಿತ ನಾಟಕಗಳು ರಚಿತವಾದವು. ೧೯೧೦ರೊಳಗೆ ನಭಾ, ವಿರಾಗೀಣಿ, ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ, ಸುಮುಖಿ, ವಿಜಯ ಅಜಾಮಿಳೋಪಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ೧೯೧೦-೧೧ರಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಭದ್ರ ಗೀತಾವಲಿ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳು ಬೆಳಕು ಕಾಣಲೆಂದು ೧೯೧೩ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 'ಸತಿ ಹಿತ್ತೈಷಿಣಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ 'ಸುಶೀಲೆ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. 'ಸುಶೀಲೆ'(ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ) ಪತಿಪರಾಯಣಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸಹನೆ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಪತಿಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ೧೯೧೩ ರಿಂದ ೧೯೧೬ರವರೆಗೆ ನಭಾ, ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ, ವಿರಾಗೀಣಿ, ದಶಕನ್ಯಾ ಮಾತ್ರನಂದಿನಿ, ರಮಾನಂದ, ವಿಕ್ರಮ, ಚಂದ್ರವದನಾ, ಪೂರ್ಣಕಲಾ, ಭದ್ರಗೀತಾವಲಿ, ಸುಮುಖಿ/ವಿಜಯ, ನಿಶಾಕಾಂತ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಿಚಾರ, ವಿದ್ಯಾವಿಚಾರ, ವಿಧವಾತತ್ವ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ವಿವೇಕೋದಯ, ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ, ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚರಿತ ಸುಧಾರಣವ

ಎಂಬ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳುಳ್ಳ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು, ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಭಾರ್ಗವ ಗರ್ವಭಂಗ ಎಂಬ ನಾಟಕ, ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ರವಿವರ್ಮ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಹೀಗೆ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಇವರು ಒಟ್ಟು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ೨೮. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಕೊನೆಯ ಕೃತಿ ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಮಣಿಮಾಲಾ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ.

ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಪ್ರಬಂಧ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಹೀಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದರೂ ಇವರ ಒಲವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಗೇ. ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರವು ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ರೂಪುರೇಖೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕತೆ, ನಾಟಕ ಎರಡೂ ಶೈಲಿಗಳು ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಂಡ ರೂಪವೊಂದನ್ನು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡವು. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನೀತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಆದರ್ಶ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಆಶಯ ಹೊಂದಿವೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶಕಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದುನಿಂತು ವಿಧವಾ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತಕಾರರ ಅವಜ್ಞೆಗೂ ಒಳಗಾದ ತಿರುಮಲಾಂಬ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಗೆ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕದಂತಿದ್ದಾರೆ.

೨. ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ

ತಿರುಮಲಾಂಬ, ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ, ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮ, ಸರಸ್ವತೀಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ, ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮ, ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ. ಎಚ್.ವಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಸ್ಥಾನ ವಿಶಿಷ್ಟ. ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ, ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ವಿಚಾರಧಾರೆಯೊಂದಿಗೇ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಯೊಡನೆಯೂ ಸಹ ಸ್ಪಂದಿಸಿದವರು ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರು.

ಹೆಬ್ಬಲಳು ವೆಲ್ಲನೂರು ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಮೇ ೨, ೧೯೧೩ರಂದು, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ, ಎಮ್. ರಾಮರಾವ್, ತಾಯಿ ಎಂ.ಆರ್. ಮೀನಾಕ್ಷಮ್ಮ. ಇವರ ಹದಿಮೂರನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸೋದರ ಮಾವನ ಮಗ ಎಚ್.ವಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅವರೊಡನೆ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೂ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವರು ಮೂರು ಚಿನ್ನದ ಪದಕಗಳು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಬಹುಮಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿ.ಎ. ಪದವಿ ಪಡೆದರು. ಮಹಿಳೆಯರು ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಯೋಚಿಸಲೂ ಕಲ್ಪಿಸದಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

ನಿರಾಶ್ರಿತೆ, ಮರುಮದುವೆ, ಸರಿದ ಬೆರಳು, ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ- ಇವು ಇವರ ಸಣ್ಣ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳಾದರೆ, ಸೀತೆ ರಾಮ ರಾವಣ, ವಿಮುಕ್ತಿ ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಎಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಜ್ಜಿಯ ಕಥೆ'ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬಿ.ಎ. ಪಾಸಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೇನ್ ಪೋನ್ ಅವರ 'ಮಿಡೀವಲ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದರು. ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ 'ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಇಂಡಿಯಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರ 'ಗೋರಾ', 'ಘರೇಬಾಹಿರೇ', 'ನೌಕಾಡೂಬಿ', 'ಚಿನ್ನದದೋಣಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಕುಟುಂಬದ ಮೂಲನೆಲೆಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊರಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೊರಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ಅಂದಿನ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಜಾಗೃತಿಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭವಾನಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರ 'ಹಸಿವೋ ಹಸಿವು', 'ಹುಲಿಯ ಬೆನ್ನೆರಿದಾಗ', ಬೀನ್ ರವರ ಸ್ಮರಭಸ್ಮ, ಶಶಿಕಲಾ ನೀಲನೇತ್ರ, ಮಹಾದೇವ ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಯಥಾಪ್ರಕಾರದ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುವಾದದಲ್ಲೂ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜವಾದದ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಅನುವಾದಗಳ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ರಷ್ಯಾದ ಲೇಖಕನಾದ ಚೆಕಾಫ್ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾದ ಲೇಖಕ. ತಿಳಿಯಾದ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಾಜೂಕಾದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಚೆಕಾಫ್ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರಿಗೆ ಈ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಆತನ ಹದಿಮೂರು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮೂರು ಕಿರುಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ 'ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ' ಕಥೆಯ ನಾಯಕಿ ನದಿಯಾಳ ಮದುವೆ

ಪಾದ್ರಿಯ ಮಗ ಆಂದ್ರಿಯೊಡನೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ನದಿಯಾಳಿಗೆ ಈ ಮದುವೆಯ ಬಗೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರುವ ಹೆಣ್ಣು. ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಶೋಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನೋನಲೆಗಳು ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅನುವಾದ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ 'ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ' ಎಂದೇ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವೈವಾಹಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನೈಜ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮಹಿಳಾ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ಅವಿಭಕ್ತಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವನ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ; ಸುಶಿಕ್ಷಿತಳಾದರೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದು ಉದ್ಯೋಗದತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯ ಜೀವನ, ಮೂರನೆಯದಾಗಿ; ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದಾಗಿ, ಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆಯರ ಜೀವನ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಈ ಚಿತ್ರಣಗಳೊಂದಿಗೆ, ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಬರಹಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

'ನಿರಾಶ್ರಿತೆ' ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, 'ಸೀತೆ ರಾಮ ರಾವಣ', 'ವಿಮುಕ್ತಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳವರೆಗೆ, ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರಗಳ ಅರಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾದರಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಥಾನಕದ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು, ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಪ್ರವಾದಿಗಳಾಗಲೀ, ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಕಟುಟೀಕಾಕಾರರಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ, ತಾವು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಯ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಅವು. ಇದು ಲೇಖಕಿಯಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಹಿರಿಮೆಯೂ ಹೌದು. ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಯೂ ಹೌದು. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರು ತಾವು ಬದುಕಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ತಾವು ಕಂಡ ಸತ್ಯದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಲೇ ಆ ಸತ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಸೀತೆ ರಾಮ ರಾವಣ', 'ವಿಮುಕ್ತಿ' ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು, ತಮ್ಮ ಪುರುಷರ ಬಗೆಗೆ, ಅವರ ಮನೋಭಾವದ ಬಗೆಗೆ ಭ್ರಮನಿರಸನ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಒಳಸರಿದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿಲ್ಲ. 'ನಿರಾಶ್ರಿತೆ'ಯ ಶುಳಸಿಯಂತೆಯೇ 'ವಿಮುಕ್ತಿ'ಯ ಸೀತೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಗಳು, ಒಮ್ಮೆ ಭ್ರಮನಿರಸನಗೊಂಡ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದಾಂಪತ್ಯದ ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೇ ಕಾಮ ಪ್ರೇಮಗಳ ಚಕ್ರಸುಳಿಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

೩. ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ

ವಸ್ತು, ಧೋರಣೆ, ಆಶಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಡಾ. ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ ಅವರು ತಾವು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕಿಯರಿಗಿಂತ ತುಂಬ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವೈದ್ಯೆಯಾಗಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಲೇಖಕಿಯಾದ ಅನುಪಮಾ ಮೇ ೧೭, ೧೯೩೪ ರಂದು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಸ್. ಶಿವರಾಮಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರ ಮಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಲೇಜು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತುವುದೇ ಅಪರೂಪವಾದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂ.ಬಿ.ಬಿ.ಎಸ್. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ ವೈದ್ಯರಾದರು. ಜಾತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅತಿ ಮಡಿತನವಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕಿಯಾದ ನಿರಂಜನರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದರು. ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಒಂಬತ್ತು ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು, ಒಂದು ನಾಟಕ, ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆತ್ಮಕಥೆ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಬರವಣಿಗೆಗಳು, ಈಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದರೂ, ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದ್ದ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೇ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಅನುಪಮಾ ಅವರಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಕಳಕಳಿ ಇದೆ. ಅವರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಬೇಕು, ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಿಳಾ ಬದುಕಿನ ಸ್ವರೂಪ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭಕಾಮನೆ, ಮಾನಿನಿ, ನಾರೀಲೋಕ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಆರೋಗ್ಯ, ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ವ್ಯಾಯಾಮಗಳ ಮಹತ್ವ ತಾಯಿ - ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ವಧುವಿಗೆ ಕಿವಿ ಮಾತು, ದಾಂಪತ್ಯ ದೀಪಿಕೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಂಹಿತೆ, ಕಿಶೋರಾವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಹದಿಹರೆಯದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆಂದೇ- ಕೇಳು ಕಿಶೋರಿ -ಹೀಗೆ ಅನುಪಮಾ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಾಚೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು.

ಅವರ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ, 'ಅನಂತಗೀತ' ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿ ತನ್ನ ಕಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನವ್ಯ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಭಾರತೀಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಈಡೇರಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಭ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಇದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದೆ, ಬಂಡಾಯದ ಸೊಲ್ಲಿದೆ.

ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ನೂಲು ನೇಯ್ದ ಚಿತ್ರ, ಶ್ಲೇಷಾಂಬರಿ, ಸಂಕೋಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ. ಸ್ನೇಹ ಬದುಕಿನ ಅಮೂಲ್ಯ ವಿಚಾರ. ಅದು ಅರಳಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು 'ಬಿಗಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ' ಎಂದು 'ಸ್ನೇಹ ಪಲ್ಲವಿ', ಹೇಳಿದರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಗಳೇ 'ಪ್ರೀತಿ' ಎಂಬ 'ಹೃದಯ ವಲ್ಲಭ' ಸಾರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಚಿತ್ರಮೋಹನ, ಆಕಾಶಗಂಗೆ, ನಟ- ಇಂತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪ ನವಿರಾಗಿ ಚಿತ್ರಗೊಂಡಿದೆ.

ಅನುಪಮಾ ಅವರ 'ಮಾಧವಿ' ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ. ಉಳಿದವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಣಿ, ತ್ರಿವೇಣಿ, ಎಂ.ಕೆ.ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪರಂಪರೆಯೊಡನೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅನುಪಮಾ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಅಂಗಳದೊಳಗೇ ಮಗ್ಗಲು ಹೊರಳಿದ್ದರ ಸ್ಪಷ್ಟದಾಖಲೆಯಾಗಿ 'ಮಾಧವಿ' ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾಧವಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸುವ ಅಥವಾ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಯಾತಿ, ಗಾಲವ, ಮಾಧವಿಯರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಯಾಜಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾರುವ, ದಾನನೀಡುವ, ಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಅವಕಾಶಗಳೂ ಇವೆ. ಇಂತ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಯಾತಿ ಮಾಧವಿಯ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಆಕೆಯ ಕನ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ 'ಧರ್ಮ', 'ಸಂಪ್ರದಾಯ'ಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಮತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನರಂತರವಾಗಿ ಶೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಣ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣದ ಅಪರೂಪದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿ 'ಮಾಧವಿ' ಆಗುತ್ತಾಳೆ.

ಅನುಪಮಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಅವಳ ಶೋಷಣೆಯ ಸ್ವರೂಪಗಳು, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅವಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿದೆ. ಅದರ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ದಾಖಲಾತಿ ಇದೆ.

ಅನುಪಮಾರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಲ್ಲಟಗಳಿವೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿವೆ. ಅವರ ಘೋಷ, ಕೊಳಚೆ-ಕೊಂಪೆ, ದಾನಿಗಳು, ಮಾಧವಿ, ಮುಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಆಳೆ, ಎಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತಹ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಇದೆ, ಪಕ್ಷತೆ ಇದೆ. ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳೇ ಆಗಲಿ ನಮಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಆಗುವ ಅಂಶ, ದೃಢವಾಸ್ತವದ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣಗಳು, ಸಂವಹನವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವುಳ್ಳ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ವಸ್ತು ನಿರೂಪಣೆ.

ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಅಸಹಾಯಕರು. ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ

ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸದಿದ್ದರೂ ಮನೋವಲಯದ ಅಂತರಂಗ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅನಾದರ ತೋರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವಂತವರು. ಅವರ ಕೊನೆಯ ಹಂತದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬಂಡಾಯ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗಟ್ಟಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವೆ ಎದ್ದಿರುವ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಅಸಮಾನತೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಸಮಾನತೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭ್ರಾಮಕ, ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ದೃಢ ವಾಸ್ತವತೆಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಟದ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶತಮಾನಗಳ ಮೌನ ಒಡೆದು ಶಾಬ್ದಿಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲೋಕ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಮಾದರಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

೪. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ

ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಲೂರು ತಾಲೂಕಿನ ದಬ್ಬೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ದಂಪತಿಗಳ ಒಂಬತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವಳಾಗಿ ೧೯೫೧ರ ಜೂನ್ ೧ ರಂದು ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರು ಜನಿಸಿದರು. ಸಮೀಪದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೇಂದು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದರು. ಬಿ.ಎ. ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ಗೆ ಪ್ರಥಮರನಿಸಿ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ. ಚಿನ್ನದ ಪದಕ ಪಡೆದರು. ಎಂ.ಎ.ನಲ್ಲೂ ಮೂರನೇ ರಾಂಕ್ ಪಡೆದು ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅನಂತರ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಅಧ್ಯಾಪಕಿಯಾದರು. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ನೆದರ್ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ರೊಬೆರ್ಟ್‌ಯೂನ್ ಬೋಸ್ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆ ಆದರು.

‘ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೇ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಇರದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು’ ಎಂಬ ಖಚಿತ ನಿಲುವನ್ನು ಡಾ. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಇಲ್ಲದ ಸಮಾಜವೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದ, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಬಯಸಿದ್ದವು. ಡಾ.ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಗಳು ಅವರ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನುಭವ-ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದವು. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರು ಕವಯತ್ರಿ, ವಿಮರ್ಶಕಿ, ಸಂಶೋಧಕಿ, ಸಂಪಾದಕಿ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತಕಿ, ಮಹಿಳಾ ಚಳವಳಿಗಳ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ, ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಂತಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು.

ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತು. ಅವರ ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವೇಚನೆಗೆ ನಾಗಚಂದ್ರನ ‘ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ’ ಮತ್ತು ‘ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ’ಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಯೆನಿಸಿದೆ. ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ನಯಸೇನ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದವರ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಗೆ ಹೊಸ ಹೊಳಪಿನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಗೆ’ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ಪ್ರಮುಖರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿರುವ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರು ನಂಜನಗೂಡು ತಿರುಮಲಾಂಬ, ಸರಸ್ವತೀಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ, ವಾಸಂತಿಬಾಯಿ ಪಡುಕೋಣೆ, ತ್ರಿವೇಣಿ, ಚಂದ್ರಾವತಿ, ಶಾಂತಾಬಾಯಿ ನೀಲಗಾರ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದರು. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ‘ಹಿತ್ತೈಷಣಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು’ ಎಂಬ ಬೃಹದ್ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಲೇಖಕಿ, ಪ್ರಕಾಶಕಿ, ಸಂಪಾದಕಿಯೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವ ತಿರುಮಲಾಂಬ ಅವರ ಬದುಕು-ಬರಹಗಳ ಕುರಿತ ಸವಿಸ್ತಾರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಾಗಿ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃತಿಯೂ ಕೂಡ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯೆನಿಸುವಂತಹದ್ದು. ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕಿಯರ ಬರಹಗಳನ್ನು ಡಾ. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ‘ಮಹಿಳಾ ದನಿ’ಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ದಮನಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅಗೋಚರಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶೆಗೆ

ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸ್ತ್ರೀ'ಪರ. 'ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ' ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಲವರು ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ 'ಶೋಧಿಸುತ್ತಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಹೇಗೆ ಅವು ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದ ಒಂದು ಅಗಾಧ ಕತ್ತಲ ಪದರವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ' ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರೊಬ್ಬ ಪಕ್ಷ ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶಕಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುವೆಂಪು, ಕಾರಂತ, ನಿರಂಜನ, ಚದುರಂಗ ಮುಂತಾದವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ವಿಜಯ ಅವರು ಆ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆಯವರ ಕೊಡುಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಗಮನಾರ್ಹವೂ ಆಗಿದೆ. ಇವರ 'ಮಹಿಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ' (೧೯೮೯) ಎಂಬುದು ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ, ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ, ಮೌಲಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಮಹಳೆ, ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು, ಹಿಂದೂ ವಿಧವೆ - ಆಕೆಯ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಹದಿನೇಳು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯ ಬದುಕು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ, ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ ಇವರ 'ನಾರಿ ದಾರಿ ದಿಗಂತ' ಕೃತಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ಸ್ತ್ರೀವಿಮರ್ಶೆ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ, ಮಹಿಳಾ ವಿಮೋಚನೆಯ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉಭಯಲಿಂಗ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಲೇಖನಗಳು ತುಡಿಯುತ್ತವೆ. ೭೦ರ ದಶಕದ ನಂತರದ ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ, ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೂ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಮೂಲವಾಗಿ ಅವರ ಕೃತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ ಕನ್ನಡದ ಅಪರೂಪದ ಲೇಖಕಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತಕಿ.

[ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಟಿ.ಪಿ.ಕೈಲಾಸಂ ಅವರೇ ಆಧುನಿಕ - ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಪಿತಾಮಹಾ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಏನೆಂದರೆ ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರೇ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಆಧುನಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಕಾರ್ತಿ ಆಗಿದ್ದು, ೧೯೧೬ರಲ್ಲೇ ಅವರ ರಮಾನಂದ ನಾಟಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ, ಪ್ರದರ್ಶಿತವೂ ಆಗಿದೆ.]

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:

೧. ತಿರುಮಲಾಂಬಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾವುವು?
೨. ಅನುಪಮಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾವುವು?
೩. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
೪. ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆಯವರ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ನೀಡಿ.

೨. ಚಾವಡಿ ಕೂಟ (ಕಥೆ)

ಗಿರಿಬಾಲೆ

ಆಶಯ: ಮನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕುಟುಂಬದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರದು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಶ್ರಮದಾಯಕ ಅಲ್ಲವೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ? ಅವಳ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೂ ಬೇಡವೆ?

ಗಡಿಯಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಹೊಡೆಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದರೊಳಗೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಹತ್ತಾರು ಹೆಂಗಸರಾದರೂ ಕೂಡಿಬಿಡುವರು. ನಾಲ್ಕು ಹೆಂಗಸರು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿದರೆಂದರೆ, ನಡೆಯುವ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಆ ಮಾತು, ಈ ಮಾತು, ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಸಂಸಾರದ ಸುಖದುಃಖಗಳು; ಆಮೇಲೆ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಬಡಿವಾರ ಬಿಂಕಗಳ ಗದ್ದಲ. ಅದರಂತೆ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ನಾಗತ್ತೆ ಸುಬ್ಬಕ್ಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೇಳಿದಳು:

“ಬಂದಿರಾ? ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಆಯಿತೇ?”

ಸುಬ್ಬಕ್ಕ-“ಈಗ ತಾನೆ ಅಡುಗೆಮನೆ ತೊಳೆದು ಬಂದೆ ನೋಡಿ! ಇನ್ನೂ ಕೈ ಆರಿಲ್ಲ.”

ನಾಗತ್ತೆ-“ಏನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಿರಿ?”

ಸುಬ್ಬಕ್ಕ-“ಅಯ್ಯೋ, ಅದೇನು ಅಡುಗೆ ಬಿಡ್ರಿ. ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ-ಒಂದು ಸಾರು, ಒಂದು ಪಲ್ಯ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ ಹೊಸೆಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಂಗಜ್ಜಿಯು, ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ, “ಅದೇನೆ ಸುಬ್ಬಕ್ಕ, ಅಡುಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಬೇಸರ! ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಅಡುಗೆ ಕೇಳಿಯಾರೆ, ನಾವು ಹೇಳಿಯೇವೆ ಎಂದು ತವಕಪಡುತ್ತಿದ್ದೆವಮ್ಮ. ಅಲ್ಲದೆ, ಇಂದು ಶುಕ್ರವಾರವಾಗಿ ಬರೇ ಸಾರು-ಪಲ್ಯ ಮಾಡಿ ದಿನ ಕಳೆದೆಯೇ? ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಗೆ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಅಕ್ಕಿಪಾಯಸವಾದರೂ ನೈವೇದ್ಯವಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದರು.

ಸುಬ್ಬಕ್ಕ-“ಹೋಗಿ ಅಜ್ಜಿ, ನೀವೇನೋ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಹೂ ಪೂಜೆಮಾಡಿದ್ದಿರಿ. ಪುಣ್ಯವಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಗವಿರುತ್ತದೆಯೇ? ಏನೋ ಹುಟ್ಟಿದ ಜನ್ಮ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾಯಿ ಕೆಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಹಾಲಿದ್ದರೆನು ಫಲ? ಅಂತೆಯೇ ಬಡವರ ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲವೇ?”

ಗಂಗಜ್ಜಿ-“ಒಳ್ಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಬರುತ್ತದಲ್ಲ ನಿನಗೆ! ನನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗಿ ವಿರಕ್ತಿಗೊಂಡವಳಂತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು! ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನೆಯ ಹುಡುಗಿ; ನೀನೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನಂತ ಮುದುಕಿಯ ಪಾಡೇನಪ್ಪಾ! ಅಲ್ಲವೇ, ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಅಕ್ಕಿಪಾಯಸ ಮಾಡಲೂ ಬಡತನದ ನೆಪವೇ? ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕೋ, ಹತ್ತೋ ದುಡಿಯುವ ಯಜಮಾನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಳ್ಳೆ ಗಂಜಿ ಕುಡಿಯದವಳಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಾ! ಇದು ಸೋಮಾರಿತನ, ಮತ್ತೇನು? ಕೆಲಸ ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ, ಹೆಂಗಸರು ಕೂಟ ಕೂಡಿಸಿ ಹರಟುತ್ತಿರಬೇಡವೇ?...ಅಲ್ಲ; ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಬೇಡ. ನೀನೇ ಯೋಚಿಸು. ಅಕ್ಕಿ ಪಾಯಸಕ್ಕೇನಾದರೂ ಖರ್ಚಿದೆಯೇ? ಸಂಪತ್ ಶುಕ್ರವಾರ ಎಲೆಕೊನೆಗೆ ಸಿಹಿ ಇರಬೇಡವೇನಮ್ಮಾ? ನೀವೆಷ್ಟೆ ಸುಧಾರಕರಾಗಿರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಿಟ್ಟರೋ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಏನಪ್ಪಾ, ಮುದುಕಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳುವ ಪ್ರಾಯ. ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಮರೆಯದೆ ಮಾಡಿ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಬಡಿಸು.”

ಸುಬ್ಬಕ್ಕ-(ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ) “ನಿಜ ಸಂಗತಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಯಿತಜ್ಜಿ. “ಸಾಕಿಷ್ಟೆ” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆನಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಇತ್ತು. ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು; ಉದಾಸೀನವಾಯಿತು.”

ಈಗ ಇಷ್ಟರವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಸುಶೀಲಮ್ಮನು ನುಡಿದಳು:-“ಈ ಹಾಳು ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದ ಕೆಲಸ. ಅದು ತಪ್ಪುವುದೆಂದರೆ ಯಾವಾಗ? ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವಾಗ, ದೇವರು, ಅದೇನವರನ್ನು ಯಂತ್ರವೆಂದು

ತಿಳಿದನೋ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಈ ಹೊತ್ತು ಶುಕ್ರವಾರ, ಪಾಯಸ; ನಾಳೆ ಶನಿವಾರ, ಪಾನಕ; ನಾಡಿದ್ದು ಭಾನುವಾರ, ರಸಾಯನ-ಹೀಗೆ, ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರವತ್ತು ದಿನ ಏನಾದರೂ—ಅಡಿಗೆ ವಿನಾ—ವಿಶೇಷ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮಾಡುವುದು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ಅದೇನಾದರೂ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸೇವಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆಯೇ? ದಿನವೂ ತಿಂದು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಸರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ? ಅಂಥ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾವ ಗೃಹಿಣಿಗೆ ತಾನೆ ಬೇಸರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ! ಒಂದು ದಿನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಗಂಗಜ್ಜಿಯವರಂತಹ ಹಿರಿಯರ ಅಸಮಾಧಾನ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ, ವ್ಯರ್ಥ. “ವೇಸ್ಟೇಜ್ ಆಫ್ ಪ್ರೊವಿಶನ್!” ಸುಬ್ಬಕ್ಕನವರ ಗಂಡನಿಗೆ ಬರುವುದು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಅದರಲ್ಲವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹತ್ತನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತೆತ್ತರೆ, ಉಳಿದ ಹದಿನೈದನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು. ಇದೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯುವುದು ಯಾರಿಗೆ? ಅಥವಾ ಯಾವಾಗಲೆಂದು ಭಗವಂತನೇ ಬಲ್ಲ”.

ಸುಶೀಲಮ್ಮನು ಸ್ವಲ್ಪ “ನಾಗರಿಕ”ಳೆನಿಸಿಕೊಂಡವಳು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿರಬಹುದೆಂದವಳೂ ಭಾವಿಸುವ ಅನವಶ್ಯಕ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಷ್ಟು ವಿದ್ಯೆಯೂ ಅವಳಿಗಿತ್ತು. ಆ ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ, ಅವಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೆಂಗಸರ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ, ಗಂಗಜ್ಜಿಯು ಇಂಥ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಹೆದರಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಅವರು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಏಳತೊಡಗಿ, “ಕಲಿಕಾಲ. ಅಲ್ಲ! ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಎಂದರೇನು! ಅಲ್ಲೇ ಸುಶೀಲು, ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ತುಂಬ ಮಾಡಬೇಕೇನು? ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಕ್ಕಿಪಾಯಸ ತಕ್ಕೋ, ಚಟಾಕು ಅಕ್ಕಿಗೆ ಪಾವು ಹಾಲು, ಆಣೆ ಬೆಲ್ಲ, ಕಾಸಿನ ಎಲಕ್ಕಿ; ಆಗಲಿಲ್ಲವೆ ಪಸಂದಾದ ಪಾಯಸ? ನನಗ್ಯಾಕಮ್ಮ? ಶುಕ್ರವಾರ ಮಂಗಳವಾರದಂದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಹಾಕಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಿಂಗಾಣಿ ತಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟು, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಊಟ ಮಾಡಿದರೂ ಯಾರು ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಏನೋ, ಹಾಳು ಬಾಯಿ, ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಗಂಗಜ್ಜಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಅಕ್ಕಿಪಾಯಸ ತಿನ್ನುವ ಚಟವಿದ್ದಿತು. ಅಕ್ಕಿಪಾಯಸ ಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬದ್ದಾದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೊಂಡಾಟವೆಂದವರ ಭಾವನೆ. ಗಂಗಜ್ಜಿ ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸುಶೀಲಮ್ಮ ಮುಗುಳುನಗುತ್ತಾ, “ಇಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ.

ನಾಗತ್ತೆ—“ಹೋಗಲಿ; ಮುದುಕರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಬಾರದು. ಅದಿರಲಿ; ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸೀರೆ ತೆಗೆದಿರುವಿರಿ?”

ಸುಶೀಲಮ್ಮ—(ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ) “ಸಾಕು, ಆ ಸೀರೆ ತೆಗೆದ ವೈಭವ. ಏನು ಸೀರೆಯೋ! ನಮ್ಮವರಿಗೆ “ಎಕನಮಿ”ಯೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ನೋಡಿ. ಆರು ಗಜ ಸಿಲ್ಕು ತೆಗೆದಿದ್ದರೆ, ನೀಟಾದ ಸೀರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏನೋ, ಹಬ್ಬದಂದು ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ ಉಡಬೇಕಂತೆ. ಹದಿನೆಂಟು ಮೊಳದ ಗೋಣಿಪಟ್ಟಿ ತೆಗೆಸಿದ್ದಾರೆ ಅತ್ತೆಯವರು. ಈ ಸೀರೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ಸೀರೆಗಳಾದವು, ಮಳಿಗೆಯವನ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ! ಹಾಗಾದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವಂತಮ್ಮ ಈ ಸಲ್ಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದಲೇ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಇಂತ ಬಡ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ನೋಡಿ — ಕಾಲ ಬಂದಂತೆ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಗತಿಯೇನು? ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರೆ, ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದೇನೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ತುದಿಕಾಲವರೆಗೆ ಉಡುವ ಸೀರೆಯ ಚಿಂದವೇನು? “ಎಕ್ಸ್‌ಪೋಸ್” ಮಾಡುವ ಆ ಕಚ್ಚೆಯ ಮಹತ್ವವೇನು? ಎಲ್ಲ “ಬೈಯ್ಡ್ ಬಿಲೀಫ್”. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾಮನ ಪತ್ನಿ ಸೀತೆಯು ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದವರುಂಟೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ನೋಡಿಯೇ ಇದ್ದರೆನೋಣ. ಕಚ್ಚೆಯು ಧೀರತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸೀತೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಧೀರರು. ಇದೀಗ ಆ ಕಚ್ಚೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ! ಏನೇ ಆಗಲಿ; ನಮ್ಮಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕ ಭಾವದ ಅಬಲೆಯರಿಗೆ ಕಚ್ಚೆಯು ಸರ್ವಥಾ ಹೇಳಿಸಿದುದಲ್ಲ.”

ಸೀತಮ್ಮ—“ಕಚ್ಚೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕ್ರಿಶ್ಚನರಿಗೂ ಬೇರೆ ಮತಸ್ಥರಿಗೂ ಭೇದವೇ ಬೇಡವೇ? ಬರೇ ಕಚ್ಚೆಯ ಗುರುತಿನಿಂದ ಇವರು ಅಯ್ಯರು, ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು, ದೇಶಸ್ಥರು, ಕರ್ನಾಟಕರು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.”

ಸುಶೀಲಮ್ಮ—“ಓಹೋ, ಕಚ್ಚೆ ಜಾತಿ ಮತಗಳ “ಎಡ್ವರ್ಟಿಸ್ಮೆಂಟ್” ಎಂದು ಈಗ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜಾತಿಮತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಪ್ರಯೋಜನ?”

ಸೀತಮ್ಮ- “ಅದೇನೋ ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾದ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತು!”

ಸುಶೀಲಮ್ಮ- “ಹಾಗಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಭೇದಭಾವವಷ್ಟೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿ. ಹುಟ್ಟಿಬರುವಾಗ ಯಾರೂ ಜಾತಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಿತೆ? ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನಂತೆ. ಗೋಮಾಂಸಭಕ್ಷಕನಾದೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯಾವ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರುವನು? ಪತ್ನಿದ್ರೋಹಿಯಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಜಾತಿ ಯಾವುದು? ಸರ್ವರೂ ಒಂದೇ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬದುಕುವವರಾಗಿರಲು, ಒಂದೇ ವಿಧದ ನಡೆಯುಡೆ ಭಾವನೆಗಳಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆ?”

ನಾಗತ್ತೆ- “ಸಾಕಮ್ಮ, ಹಾಳು ಹರಟೆ, ನಮಗೇನು ಬೇಕು? ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ. ಏನೋ, ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಹಿರಿಯರ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಸುಧಾರಣೆಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದರೆ ಜನರೇನೆಂದಾರು?”

ಸುಶೀಲಮ್ಮ-(ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದೇಳುತ್ತ) “ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ಕಥೆಯೇ ಹೀಗೆ. ಪ್ರಾಯ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಾಟಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮುದುಕಿಯರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೆದುಳಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗುವುದೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದರೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಹ ಅದೇ ಪಲ್ಲವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಂತೆ. “ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್” ಬೇಕಂತೆ ನಮಗೆ. ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಜನರು! ಕಲಿತವರು ಹುಚ್ಚರೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ನಮ್ಮ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡುವುದೇ “ಫೂಲಿಶ್ಚೆಸ್”. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನ ಬೇಕು. ಪರರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗದ, ನಮಗೆ ನಷ್ಟವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ, ಮುಂದೆ ಮಾತೇನಿದೆ?...ಬರುತ್ತೇನಮ್ಮ; ಕ್ಲಬ್ಬಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.”

“ತಾಳೇ, ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ ನಾನು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಉದ್ದುದ್ದ ಲಕ್ಷರನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು ನನಗೆ. ಕ್ಲಬ್ಬನ್ನು ತಲಪುತ್ತಲೇ ಕೂಟದ ನೆನಪು ಮರೆತುಹೋಯಿತು.

ಕತೆಗಾರ್ತಿ ಪರಿಚಯ: ಸರಸ್ವತಿ ರಾಜವಾಡೆಯವರು (೧೯೧೩-ಉಡುಪಿ) ‘ಗಿರಿಬಾಲೆ’ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಕತೆ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ನವೋದಯ ಹಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕಿ ಎನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಹುತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕತೆಗಳು, ಕದಂಬ, ಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹ ಇವರ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳು.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:

೧. ಗಂಗೆಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಊಟ ಯಾವುದು?

೨. ಈ ಕತೆಯ ಆಶಯ ವಿವರಿಸಿ.

೪. 'ಅವ್ವ' ಕವಿತೆಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಓದು

—ಐ.ಎಸ್.ಇಂಜಗನೇರಿ

ಆಶಯ: ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾನ ಎಂಬ ತತ್ವ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡಿನಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣು, ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿನ ಗಂಡು ಸಂವೇದನೆ ಅಗತ್ಯ, ಅವಶ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಂತ ಸಂವೇದನೆಗೆ ನೆಲೆ. ಒಂದು ಕವಿತೆಯ ಭಿನ್ನ ಓದು ಅದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತೀಕರಿಸಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕು ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯ ಸಮಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪುಗೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಮಾಜದ ಹಲವು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಹಲವು ಓರೆ-ಕೋರೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಸಮಾನ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪಿ. ಲಂಕೇಶ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಲಂಕೇಶರ ನಿಲುವು:

ವಾಸ್ತವವಾದಿಯಾದ ಲಂಕೇಶ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು. ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗಳೆಂಬ ಗಡಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮನುಷ್ಯನ ನೈಜ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಸಿನೆಮಾ, ಬೇಸಾಯ, ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರು, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿ, ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರು. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದವರು. ಶೋಷಣೆಯ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಲೋಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರುಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬುವಂತೆ ಆಲೋಚಿಸುವ ಲಂಕೇಶರು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತಕರ ವಿರುದ್ಧ ಓದಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತಿವೆ. ಲಂಕೇಶರ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧದ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ, ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿವೆ. ಅವರ ಅವ್ವ ಕವನವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎಂಬಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ದುಡಿವ ವರ್ಗ ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಅಧಿಕಾರ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿರುವ ದಾರುಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕವಿತೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಲಂಕೇಶರು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಸಮಾನರೆಂದು ತಮ್ಮ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

೧. ಅಧಿಕಾರದ ನೆಲೆಗಳು

ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಲಂಕೇಶರ ಕರಾರುವಕ್ಕಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದಿಂದ ದೂರವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಕಾರಣ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು (ಹೆಣ್ಣನ್ನು) ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಅಧಿಕಾರದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತಿದೆ. ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮೃದ್ಧತೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂದೇ ಬಿಂಬಿತವಾದ ನಾಚಿಕೆ, ಮೃದುತ್ವ, ಹಿಂಜರಿಕೆ, ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ದುರ್ಬಲತೆ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾ, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ತತ್ವಗಳಂತೆ ಲಂಕೇಶರೂ ದುಡಿಯುವವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬನದ ಕರಡಿಯ ಹಾಗೆ

ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಹೊತ್ತು

ಗಂಡನ್ನ ಸಾಕಿದಳು, ಕಾಸು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದಳು

ಎಂಬ ಮಾತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತಿದೆ. ದುರ್ಬಲ ಗಂಡನನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ಏಕೆ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ದೂರ ನಿಲ್ಲಬೇಕು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಂಪರಾಗತ ಪುರುಷ ಸಮಾಜವು ಸ್ತ್ರೀಯರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ವೈಭವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದಿದೆ. 'ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಸ್ತ್ರೀ ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿ, ಬೇಡದಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪುರುಷ ವರ್ಗ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು 'ತ್ಯಾಗ' ಇಲ್ಲವೇ 'ಭೋಗ'ದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುತಿಸುವ ಸಣ್ಣತನ ಇತಿಹಾಸದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು' ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯವ್ವನವ ಕಳೆದಳು ಚಿಂದಿಯ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು-ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಡತನದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದ ಬದುಕನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಹೆಣ್ಣು, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವಳು ಸಮಾಜದಿಂದ ಯಾವ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾರಳು. ಯೋಗಿಯಂತೆ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಿಯಂತೆ ವಿಶಾಲ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅಧಿಕಾರದ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರಗಳಿಂದ ಕುಟುಂಬ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲ ಏಕಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು, ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದ್ಧಳಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ದುಡಿಯುವ ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಅವಳ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಅಗತ್ಯಗಳಾಗಿ ಲಂಕೇಶರಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಎಷ್ಟು ಸಲ ಈ ಮುದುಕಿ ಅತ್ತಳು
ಕಾಸಿಗೆ, ಕೆಟ್ಟ ಪೈರಿಗೆ, ಸತ್ತ ಕರುವಿಗೆ

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಭಾವವು ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳಿವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳ ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲವಾದರೂ ಸಮಾಜ ಅವಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಂಶಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೋವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭಾಗಿಯಾಗುವ ತಾಯಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಟುಂಬದ ಒಡತಿಯಾಗಿ ಗಂಡನಿಗೂ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಮಹಿಳೆ ಹೇಗೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಬಲ್ಲಳು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

೩. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ಸ್ತ್ರೀಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ದುಡಿಮೆ ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಬಹುಭಾಗವಾದರೂ ಅವಳೆಂದೂ ಜೀವನದ 'ಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿ'ಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ಬಡತನದ ನಡುವೆಯೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಾಳೆ. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈಕೆ ಉರಿದೆದ್ದಾಳು
ಮಗ ಕೆಟ್ಟರೆ, ಗಂಡ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋದರೆ.

ಎನ್ನುವ ಮಾತು ನಮ್ಮ ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಳಿವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವ ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ, ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದಂತೆ ಗಂಡನನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಎಂದಿನ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ ಎನ್ನುವ ಧೋರಣೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಶೋಷಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಪದ್ಧತಿ ಪರಂಪರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಪದ್ಧತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುವ ಲಂಕೇಶರು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷನ ಕಾರ್ಯ ಸಮಾನವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಂದನಾ ಮನೋಭಾವನೆಗಳಿವೆ. ಅವಳಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀವಾದದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಹುಮುಖಿತಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತಿವೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ನಾಗರಿಕರು ಅವಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶ್ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಪಶ್ಚಿಮದ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ಚರಿತ್ರೆ ಕೇವಲ ಗೆದ್ದವರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲ, ಬರೆದವರ ಪರವಾಗಿರುವ ದಾಖಲೆಯೂ ಹೌದು! 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಲಿಂಗ ಭೇದದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರವಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಚರಿತ್ರೆ ಪುರುಷರ ಪರವಾಗಿಯೇ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮರೆಯಾಗಿಸಿದ ಪುರುಷರ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಡತನ, ಅನಕ್ಷರತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಬಹು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಂತಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಅವಳ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ. ವಯಸ್ಸಿನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ, ಸೋಲಿನ ನೋವುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಲಂಕೇಶರದು.

ಬನದ ಕರಡಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಬೇಡ
ನನ್ನವ್ವ ಬದುಕಿದ್ದು
ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿಗೆ, ದುಡಿತಕ್ಕೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ;

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬದುಕಿನ ನೈಜ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷರ್ಗ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬದುಕಿನ ಕನಿಷ್ಠ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸದೇ ಇರುವುದು ದುರಂತವೇ ಸರಿ. ಹೀಗೆಯೇ ಚರಿತ್ರೆಯುಧಕ್ಕೂ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದರೆ ಚಂಚಲೆ, ದಡ್ಡಿ, ಅತಿಕಾಮಿ, ಆತುರಗಾರ್ತಿ, ಎಂದೆಲ್ಲ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಅವುಗಳು ಪುರುಷ ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಇವೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳು ಎಲ್ಲೆಯೂ ದಾಖಲಾಗಿಲ್ಲ. ಪುರುಷರ ಕ್ರೂರ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ನಲುಗಿ ಹೋದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಲಂಕೇಶರ ಆಲೋಚನೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ತಾಯಿಯ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕವಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಕಣ್ಣಿರನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಂತ ಘಟನೆಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸಂಭವಿಸದಿರಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫. ಜೈವಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವ ಜೈವಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿವೆ. ಲಂಕೇಶರ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ 'ಅಪ್ಪ' ಗಂಡನ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಡುವೆಯೂ ತಾನು ದುಡಿಯುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಜೈವಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಕೋಪ, ಆತಂಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುರಿತಾದ ಅಪಾರವಾದ ಕಾಳಜಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರರು ಮೇಲು ಕೀಳಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಸಮಾನರೆಂದು ಲಂಕೇಶರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತಿದೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ದುಡಿಮೆಯ ಹಣಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡುವ ಅಶಕ್ತ ಪುರುಷ ವರ್ಗದ ಚಿತ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು, ಈ ಮೂಲಕ 'ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು' ಎಂಬ ದೇಹದ ಎಲ್ಲೆಗಳ ಆಚೆಗಿನ ಚೇತನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸುವಂತೆ

ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜೈವಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈಭವೀಕರಣಗೊಂಡ ಪುರುಷ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಶಕ್ತ ಬದುಕನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

೬. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ನೆಲೆಗಳು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ. ಕಲೆಯೇ ಜೀವನದ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು ಎಂಬ ಮಾತು ಲಂಕೇಶರ ಕಾವ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ವಸ್ತುವೆಂಬಂತೆ ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಳು ಮರೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತಿದೆ. ಲಿಂಗ ಭಾಷೆಗಿಂತಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಲಂಕೇಶರ ಆಶಯ. ಪುರುಷರ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು, ಮಹಿಳೆಯರ ಚಿಂತನೆಗಳು ದೋಷಪೂರಿತ ಎನ್ನುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕೇವಲ ಭಾವನಾಪ್ರಿಯಳೆಂದು ಅವಲೋಕಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭ್ರಮೆಗಳ ಆಚೆ ನಿಂತು ಲಂಕೇಶರು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗವೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಸಲಾರದು. ಅವರವರು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಹೂವಲ್ಲಿ ಹೂವಾಗಿ ಕಾಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಾಗಿ ಎನ್ನುವ' ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುದಾಯದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಗುಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಬದುಕಿನ ಧನ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯ ಕುರಿತ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಭಾವುಕತೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ಉಪಮೆ, ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕವೆಂದು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಅನಾಗರಿಕನಾದ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ನಾಗರಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇಂದು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದೇ ಜೀವಂತ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ತಮ್ಮ 'ಹೊಸ ಅಕ್ಷರ ಕಾವ್ಯ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸಮತೋಲನಗಳು ಬದಲಾಗದೇ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊಸ ಕಂಪನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರದ ನೆಲೆಗಳು ಬದಲಾಗಿ ಹೊಸತನದೊಂದಿಗೆ ಯುವ ಜನತೆ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಆಶಯ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಲಂಕೇಶರ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನೆಲೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:

೧. ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಎಂದರೇನು?
೨. ಲಂಕೇಶರ ಕೃತಿಗಳಾವುವು?
೩. ಅವ್ವ-ಅಮ್ಮ ಈ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಸಾಧ್ಯತೆ ನಿರೂಪಿಸಿ.

**ಬಿಎ ಐಚ್ಛಿಕ ಕನ್ನಡ
ಮೂರನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ
ಕನ್ನಡ ನಿಧಿ-4, ಪತ್ರಿಕೆ-1**

ಸಮಯ: 2.30 ನಿಮಿಷ

ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು: 60

I ಯಾವುದಾದರೂ ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

(5X2=10)

- 1) ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣ
- 2) ಉಪಭಾಷೆ
- 3) ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಷೆ
- 4) ಮಾರ್ಗ-ದೇಸಿ
- 5) ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
- 6) ಭಾಮಹ
- 7) ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ

II ಯಾವುದಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

(4X5=20)

- 8) ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು.
- 9) ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು.
- 10) ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಸಂಬಂಧಗಳು.
- 11) ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಬಂಧ.
- 12) ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು.
- 13) ಪ್ರತಿಭೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

III ಯಾವುದಾದರೂ ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

(3X10=30)

- 14) ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 15) ಕನ್ನಡದ ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿವೆ? ವಿವರಿಸಿ.
- 16) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ.
- 17) ಭರತನ ರಸ ಸೂತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.
- 18) ಆನಂದವರ್ಧನನ ಧ್ವನಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.

**ಬಿಎ ಐಚ್ಛಿಕ ಕನ್ನಡ
ಮೂರನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ
ಕನ್ನಡ ನಿಧಿ-4, ಪತ್ರಿಕೆ-2**

ಸಮಯ: 2.30 ನಿಮಿಷ

ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು: 60

I ಯಾವುದಾದರೂ ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

(5X2=10)

- 1) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅರ್ಥ
- 2) ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿ
- 3) ಸಹೃದಯ
- 4) ನವ್ಯತೆ
- 5) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
- 6) ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆ
- 7) ಡಿ.ಆರ್.ನಾಗರಾಜ

II ಯಾವುದಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

(4X5=20)

- 8) ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳು.
- 9) ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಕ್ಷಣ.
- 10) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ.
- 11) ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳು.
- 12) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ.
- 13) ಸ್ತ್ರೀನಿಷ್ಠ ಬರಹಗಾರರು.

III ಯಾವುದಾದರೂ ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

(3X10=30)

- 14) ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- 15) ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 16) 'ಚಾವಡಿ ಕೂಟ' ಕಥೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- 17) ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನರ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.
- 18) ನವ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀನೆಯ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ.